

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

ОТЧЕТ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА
ЗА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ
ПРЕЗ 2005 ГОДИНА

София

2006

СЪДЪРЖАНИЕ

	стр.
УВОД	3
РАЗДЕЛ ПЪРВИ. ОТЧЕТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА	
СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ	
СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ	
1. ПРИОРИТЕТНИ НАСОКИ В ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ	4
1.1. Качество на статистическата информация	4
1.2. Интегрирана статистическа информационна система	8
1.3. Социална статистика	11
1.4. Статистика на околната среда	13
1.5. Разработване на Стратегия за развитие на статистиката в Република България	14
1.6. Развитие на административния капацитет на Националния статистически институт	18
2. ПОСТОЯННО ПРОВЕЖДАНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ С УСТАНОВЕНА ОБЩЕСТВЕНА ЗНАЧИМОСТ	21
2.1. Национални сметки и баланси	21
2.2. Структурни статистически изследвания	25
2.2.1. Единен годишен отчет	25
2.2.2. Статистически изследвания по икономически дейности	27
2.3. Демографски и социални статистически изследвания	35
2.3.1. Население и демографски процеси	35
2.3.2. Доходи, разходи и потребление на домакинствата	36
2.3.3. Социални дейности и социална инфраструктура	36
2.3.4. Състояние на околната среда и разходи за опазване и възстановяване	39
2.4. Регионално развитие	41
2.5. Текуща статистическа информация	43
3. ДРУГИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	50
3.1. Статистически изследвания по конкретен повод	50
3.2. Статистически изследвания по поети от Република България международни задължения	52
4. ИНТЕГРИРАНА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА И ИНФРАСТРУКТУРА	60
4.1. Интегрирана статистическа информационна система	60
4.2. Статистически регистри	61
4.3. Класификации и номенклатури	63
4.4. Базии данни	66
4.5. Административни регистри и използване на административни данни за статистически цели	67
4.6. Задачи, произтичащи от отговорностите на органите на статистиката по Плана за изпълнение на Стратегията за електронно правителство	70
4.7. Други	71

5.	РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА СТАТИСТИЧЕСКАТА ИНФОРМАЦИЯ	71
5.1.	Информационно обслужване	71
5.2.	Публикационна дейност	77
6.	ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ И МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО	82

**РАЗДЕЛ ВТОРИ. ОТЧЕТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ С МЕЖДУВЕДОМСТВЕНО
ЗНАЧЕНИЕ НА ОРГАНИТЕ НА СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ 2005 ГОДИНА**

1.	ПОСТОЯННО ПРОВЕЖДАНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ С УСТАНОВЕНА ОБЩЕСТВЕНА ЗНАЧИМОСТ.....	91
1.1.	Статистически изследвания по икономически дейности	91
1.2.	Социални дейности и социална инфраструктура.....	96
2.	ДРУГИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ.....	97
2.1.	Статистически изследвания по поети от Република България международни задължения	97
3.	ИНТЕГРИРАНАТА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА И ИНФРАСТРУКТУРА	100
3.1.	Административни регистри, използване на административни данни да статистически цели, класификации и бази данни	100
3.2.	Задачи, произтичащи от отговорностите на органите на статистиката по Плана за изпълнение на Стратегията за електронно правителство	103
3.3.	Други	103

УВОД

През 2005 г. дейността на Националния статистически институт (НСИ) и другите органи на статистиката по **изпълнението на** приетата с Решение № 168 на Министерския съвет от 10.03.2005 г. **Национална програма за статистическите изследвания през 2005 г.**, (обн. ДВ, изв. бр. 25 от 23.03.2005 г.) беше осъществена в съответствие с основните насоки и принципи залегнали в **Закона за статистиката, Стратегията за развитие на статистиката до 2006 г. и Средносрочната програма за развитие на статистиката през периода 2003 – 2006 година.**

Цялостната дейност по изпълнението на включените в Националната програма за статистическите изследвания през 2005 г. беше насочена към **практическото реализиране на приоритетните направления** в дейността на националната статистическа система, определени в съответствие с нуждите на потребителите и препоръките на международните организации – **качество на статистическата информация; интегрирана статистическа информационна система; социална статистика; статистика на околната среда; разработване на стратегия за развитие на статистиката в Р България; развитие на административния капацитет на НСИ.**

Продължи развитието и усъвършенстването на **нормативната база на статистиката.** Приет беше **Закон за регистър БУЛСТАТ** (обн. ДВ, бр. 39 от 10.05.2005 г.) и съгласно § 5 и § 6 от Преходните и заключителни разпоредби на този закон дейността по регистър БУЛСТАТ от 11.08.2005 г. премина към Агенцията по вписванията. Изменен беше **Законът за статистиката** (изм. обн. ДВ, бр. 81 от 11.10.2005 г.) главно за да бъдат разграничени статистическата тайна и класифицираната информация, както и да бъде постигната съгласуваност с други нормативни актове, влезли в сила след последното изменение на закона.

Изпълнението на включените в **Националната програма за статистическите изследвания през 2005 г. и в Плана за дейността на НСИ през 2005 г.** изследвания и задачи имаше за цел ефективно производство и разпространение на качествена статистическа информация за задоволяване на непрекъснато нарастващите нужди на всички групи потребители с данни за състоянието и промените в икономиката, демографията, социалната сфера и екологията.

През 2005 г. бяха проведени планираните статистически изследвания и бяха извършени предвидените сводни и балансови разработки. На потребителите от страната и чужбина регулярно беше предоставяна разнообразна статистическа информация. Разширена и усъвършенствана беше публикационната и разпространителска дейност. Извършени бяха планираните дейности по развитието и усъвършенстването на статистическата инфраструктура, както и по регистър БУЛСТАТ до преминаване на дейността към Агенцията по вписванията.

Продължава **внедряването на европейското законодателство в областта на статистиката.** В последния Цялостен мониторингов доклад за България от 25 октомври

2005 г. по глава 12 “Статистика” е записано: “... България като цяло отговаря на ангажиментите и изискванията, произтичащи от преговорите по присъединяване в областта на **статистиката** и се очаква да бъде в състояние да прилага достижения на правото на ЕС от присъединяването. България трябва да обърне внимание на по-нататъшното методологично развитие и на подобряване на качеството, навременното представяне и изчерпателността на данните в някои области като националните сметки, фирмената статистика и земеделската статистика”.

РАЗДЕЛ ПЪРВИ

ОТЧЕТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

1. ПРИОРИТЕТНИ НАСОКИ В ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

1.1. КАЧЕСТВО НА СТАТИСТИЧЕСКАТА ИНФОРМАЦИЯ

Участието на НСИ в пилотния проект “Качество в статистиката” на Евростат по Многонационална програма ФАР 2002 даде възможност за оценка на параметрите на качеството, изграждане на профил на качеството, оценка на потенциални рискове и генериране на идеи и конкретни мерки за подобряване на качеството в шест изследвания. Разработените отчети и стандартни показатели за качеството са добра основа за разширяване на работата по оценка на качеството, съгласно европейските стандарти.

Националният статистически институт стартира участие в проекта “Внедряване Кодекса за дейността на европейската статистика”. Кодексът е провъзгласен чрез Препоръка на Комисията (COM(2005)217 от 25 май 2005), като инструмент за саморегулиране на статистическата дейност. Кодексът е приоритетна задача за Европейската статистическа система, като се предвижда да бъде внедрен за тригодишен период. Целта е двустранна – от една страна да се повиши доверието в независимостта, интегритета и отчетността на националните статистически органи и Евростат, както и в достоверността и качеството на статистическите данни, които те произвеждат и разпространяват и от друга – да се насърчи прилагането на добрите международни статистически принципи и практики от всички институции в Европейската статистическа система и повишаване на качеството.

Кодексът се основава на 15 принципа: професионална независимост, мандат за събиране на данни, адекватност на ресурсите, оценка на качеството, статистическа конфиденциалност, безпристрастност и обективност, стабилна методология, подходящи статистически процедури, умерено натоварване на респондентите, ефективност на разходите, приложимост, точност и

надеждност, навременност и точност, свързаност и сравнимост, достъпност и яснота. За всеки принцип са формулирани показатели за мониторинг.

Досега участието на НСИ се изразява във: внедряване попълването на въпросника за институционалното изграждане на Националната статистическа система; информиране на органите на статистиката, потребителите и респондентите за важността на Кодекса, чрез сайта [www.nsi.bg/About NSI/About NSI-euro.htm](http://www.nsi.bg/About%20NSI/About%20NSI-euro.htm); запознаване на експерти от НСИ на семинари по качеството проведени по Националната програма ФАР; представяне на мнения и предложения по въпросника относно Кодекса, разработен от Целевата група по внедряването; попълване на въпросника и изпращане в Евростат. Въпросникът съдържа много подробна информация за състоянието по внедряването на 15-те принципа и показателите, формирана на базата на самооценка.

През 2005 г. беше завършена методологичната разработка **“Оценка на качеството на статистическите данни”**. Изложените методични положения в нея представят подхода за отчитане на качеството на статистическата информация в съответствие с възприетите в Европейската статистическа система Дефиниция за качество, Стандартен отчет за качество и Профил за качество на структурните показатели. Отчетът за качество на статистическите изследвания и профилът за качество на интегрираните показатели са приложими в практиката на НСИ и чрез поетапното им въвеждане (съобразно спецификите на съответните изследвания и приетите регламенти) се създава възможност за развитие на процеса на управление на качеството в неговия статистически смисъл. В етапа на разработване на Информационната система **“Планиране и проектиране на статистическите изследвания”** ще се оцени възможността за включване на стандартните показатели за качество в системата с цел документиране качеството на статистическата информация и подпомагането в бъдеще на изготвянето на стандартен отчет за качеството. В съответствие с разработените методологични направления за оценка за качеството в статистическата дейност по проект на национална програма ФАР 2002 беше извършено обучение на експертите от ЦУ на НСИ по оценка качеството на статистическите данни.

По **наблюдението на работната сила** през 2005 г. на Евростат бяха изпратени тримесечни справки за качеството на данните (съдържащи информация за коефициентите на вариация по основни причини, дела на неотговорилите по причини и др.), както и подробен отчет за качеството на данните от наблюдението през 2004 година.

През 2005 г. продължи регулярната работа по подготовка на доклади за **качеството на индекса на разходите на работодателите за труд**. Експерти от НСИ участваха в проект на Евростат за оценка на качеството на регионализираните данни за заетостта.

От съществено значение за последващи оценки на **качеството на показателите в националните сметки** беше участието на експерти от НСИ в проекти на Евростат за

разработване на подробни методологически описания на източниците на данни и методите за оценка на БВП и БНД. Работата в тази насока ще продължи и през 2006 г., като ще бъде разширен техният обхват с нови модули относно източниците и методите за изчисления на индекси на цени и обеми.

Експерти от НСИ участваха активно в дейността на работните групи по теми от Договора за присъединяване на Р България в ЕС. Освен в дейността на Работна група 12 “Статистика”, особено интензивно беше участието и в Работна група 29 “Финансови и бюджетни въпроси”, предвид подготвителната работа за прилагане на административните и изчислителни процедури при определяне на вноската на Р България в ЕС – на база ДДС и БНД. В работния план на група 29 НСИ участва с три теми: организация на информационните ресурси за разработване на таблици “Ресурс-Използване” за изчисляване на теоретичните ДДС приходи в Бюджета; подготовка на ръководство за организация, администриране и практика при изпълнение на процедурите за оценка на показателите при определяне вноските на страната в ресурсите на ЕС; повишаване на експертния потенциал на служителите за практическо приложение на софтуерен продукт за разработване на таблици “Ресурс-Използване”.

През 2005 г. беше реализиран **проект по енергийна статистика “Месечни въпросници за въглища, нефт/природен газ и електроенергия”**, който е част от Многонационална програма ФАР 2003. Целта на проекта е подобряване качеството на данните, осигуряване пълнота при попълването им, създаване на организация за представяне на кратките и стандартните месечни въпросници в срок и постигане на максимална съвместимост на месечните и годишните данни.

Подготвен беше и предоставен на Евростат **Годишен национален доклад за качеството на данните по структурна бизнес статистика (СБС)**, който в съответствие с изискванията на Регламент 1618/99 ЕС, съдържа информация за стратегията на изследването, метода за определяне на основната дейност на предприятията, показателите за измерване на качеството на данните по СБС и степента на съответствие на националната методология с европейските регламенти по СБС.

В рамките на пилотен проект по програма ФАР 2002 беше извършена **систематизирана оценка на качеството на данните по СБС** чрез използване на два стандартни инструмента: Национален доклад за качеството и Европейски DESAP checklist за самооценка на общото качество на изследването по СБС. Като краен резултат от проекта, за първи път, беше разработен профил и диаграма на качеството на данните по СБС, по шестте основни компонента на качеството. Резултатите от проекта служат като база за набелязване на мерки за подобряване както на качество на събираната информация по СБС, така и на системата от показатели за измерване на качеството на данните.

През 2005 г. продължи работата за **повишаване равнището на съответствие на данните по СБС с изискванията на европейските методологически стандарти**. За целта годишният статистически инструментариум по СБС за 2005 г. беше усъвършенстван, като беше прецизирана методологията за формиране на показателя “Оборот” по икономически дейности в секторите Промисленост, Строителство и Търговия.

С цел да се увеличи пълнотата на предоставяните на Евростат данни по СБС и да се осигурят липсващи до момента равнища на детайлизиране на показателите през 2005 г. бяха разработени и изпратени на Евростат необходимите документи за участие на България в пилотен проект по Програма ФАР 2004 за формиране на данни по показателите по СБС в Промислеността и Строителството на 4-ти знак на Националната класификация на икономическите дейности (НКИД - 2003).

През 2005 г. стартира подготвителната работа за **оценка на качеството на резултатите от статистическото изследване на научноизследователската и развойна дейност (НИРД)**. За целта бяха разработени и предоставени на Евростат необходимите документи (Техническо задание и Проект на финансов бюджет) за участие на НСИ в пилотен проект по програма ФАР 2004 “Оценка на качеството на данните за НИРД”.

Продължи работата за **оценка и подобряване на качеството на Краткосрочните показатели**, която в съответствие с изискванията на Евростат започна с един от най-важните краткосрочни показатели “Индекс на промишленото производство”. Изпратеният от Евростат въпросник беше попълнен и предаден в срок м. април 2005 година. Подробната информация, отнасяща се до Индекса на промишленото производство, която Евростат изиска, включваше: обхват и размер на извадката; прилаган метод или комбинация от методи за изчисляване на индексите на промишленото производство; третиране на неотговорилите; грешки при изследването.

Усъвършенствана беше формулата за изчисляване на общия индекс на оборота. Показателите “Индекси на оборота в промишлеността” (Индекси на оборота-общо, на вътрешния пазар и за износ), изчислени по дефиниция, напълно хармонизирана с изискванията на Регламент 588/2001, бяха изпращани редовно на Евростат.

Продължи аналитичната работа за подобряване на качеството на новия показател “Индекси на новите поръчки в промишлеността”, чието редовно предаване на Евростат започна през 2004 година. Работата по този показател е свързана с подобряване на обхвата и разрешаване на проблемите с теглата и коефициентите за екстраполация на резултатите, получени от единиците в извадката.

В областта на **индекса на потребителските цени (ИПЦ)** продължава прилагането на методи за оценка на качеството при промяна на качеството на стоките-представители.

Във връзка с подобряването на качеството на информацията, използвана за конструирането на теглата за ИПЦ, беше проведен семинар, на който беше представен доклад относно практиката при използването на данните от наблюдението на домакинските бюджети (НДБ) за конструирането и изчисляването на ИПЦ и значението на качеството на информацията - качествените, надеждните и достоверните данни на НДБ са една от главните предпоставки за производството на качествен, надежден и достоверен ИПЦ.

През 2005 г. в областта на **текущата статистика на населението** беше внедрена нова организация на технологично взаимодействие с Националния регистър на населението, поддържан в МРРБ, в рамките на Интегрираната система ЕСГРАОН – Текуща демографска статистика (ТДС). В резултат на извършените методологични и технологични промени беше постигнат по-ефективен обмен на информацията между двете системи, подобро беше качеството на информацията и значително беше съкратено времето за режима на корекции на данните, главно по отношение на обхвата на данните за вътрешната миграция.

За повишаване на качеството и ефективността на информационната дейност в областта на **демографската статистика** започна изграждането на нов тип информационна система “Демография”. Тя ще обхваща информацията от последните две преброявания на населението и жилищния фонд, а така също регистрацията на демографските събития и текущото изчисляване на населението. Нов момент в нея ще бъде приложението на средства за аналитична обработка на данни и генериране на статистически изходи – OLAP.

Участието през 2005 г. на НСИ в пилотния проект “**Качество на регионалните индикатори**” даде възможност да бъде оценена степента на изпълнение на европейските изисквания към методологията за изчисляване на регионалните показатели. По проекта бяха попълнени и изпратени въпросници за миграцията, работната сила, макроикономически показатели.

За анализ на качеството на данните за **икономическите сметки за селското стопанство** и по-специално на кохерентността и плътността на данните за междинното потребление, в номенклатурата на елементите на междинното потребление бяха добавени нови показатели. На база на получената информация бяха изчислени “коефициенти на влягане в селското стопанство” за 2004 година.

1.2. ИНТЕГРИРАНА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА

Работата по изграждането на **Интегрирана статистическа информационна система (ИСИС)** започна в началото на 2002 година. Изграждането на ИСИС се основава на проучване чуждестранния опит в приложението на информационните технологии в статистиката, както и на анализ на съществуващата практика. През 2004 г. беше завършена работата по общото описание на бъдещата ИСИС, нейната архитектура, функционалностите на компоненти и принципите за реализация на системата. Извършена беше и значима работа по изясняване на

функционалностите на инфраструктурни компоненти като Базата метаданни, Регистъра на статистическите единици, Единната информационна система “Класификации и номенклатури”.

През 2004 г. беше завършена работата по **Стратегия за изграждане на Интегрираната статистическа информационна система** и по **Стратегия за информационните технологии**, които бяха одобрени от Председателя на НСИ.

В процеса на работа в рамките на Националната програма ФАР 2000 бяха проведени и редица консултации по модели за описание на метаданните, за описание на статистическо изследване и за направлението на усъвършенстване на ИТ-средата. Разработен беше Доклад за състоянието на статистическата информационна система и информационно технологичната среда. Един от основните изводи е **крайно ниското технологично равнище на статистическата информационна система** и необходимостта от разработването на информационни системи в съответствие с европейските и международни стандарти за развитието на статистическите информационни системи.

Работата на НСИ през 2005 г. по изграждането на ИСИС беше насочена към реализирането на Стратегията за изграждане на ИСИС и Стратегията за информационните технологии, дефиниращи **следните насоки на развитие на системата**:

- изграждане на ИСИС като компонент на *e*-правителството и *e*-Европа;
- преминаване от коминна организация на статистическата информационна система, към система, ориентирана към процесите и осигуряване на рационално използване на единни компоненти за общо ползване;
- изграждане на централизирани бази данни за общо ползване с възможност за тяхното използване децентрализирано от всички работни места при контролиран достъп до данните (на основата на добре дефинирани равнища и права на използване на индивидуалните данни и макроданните);
- изграждане на единна база метаданни, която да събира, съхранява и осигурява метаданните на всички етапи на статистическата дейност;
- осигуряване на единно управление на процесите и общо използване на информационните ресурси чрез управление на системата посредством метаданните;
- осигуряване на контролиран достъп до всички информационни ресурси и сигурност на статистическата информация;
- осигуряване на база данни за разпространение като копие на данните за разпространение, до която да се достига по Интернет и която да дава възможност за ползване на статистическата информация от потребителите по желания от тях начин;
- осигуряване на възможност за събиране на данните освен по традиционните канали, така и от административни източници, по електронен път, вкл. по Интернет и осигуряване на една от основните индикативни услуги на *e*-правителството.

Средствата за осъществяване на тези амбициозни задачи са:

- поетапно изграждане на компонентите на ИСИС с приоритет на тези от тях, които осигуряват и подпомагат статистическата дейност;
- изграждане на компонентите на ИСИС при строго спазване на приети вътрешни стандарти на институцията – както по отношение на информационните обекти на информационните системи, така и по отношение на процедурите, а също за описание и за обмен на данните и метаданните;
- създаване на стандарти и стандартно описание на статистическите изследвания на всички етапи на дейността с оглед създаването и многократното използване на единна терминология в статистическата дейност.

Понастоящем със средства по съфинансиране от бюджета на проекта по Национална програма ФАР 2000 (BG 00.06.04) се разработват ИС „Регистър на статистическите единици“, ИС „Статистически класификации“, ИС „Планиране и проектиране на статистическото изследване“ и ИС „Демография“ като компоненти на ИСИС. Работата по изграждането на системите е осигурена чрез участие на екипа на НСИ при разработването на актуализираните технически задания за системите, участие в етапа на проектиране, подготовката на данните и класификациите, които трябва да бъдат заредени в системите. Важна задача на НСИ е да осигури интегрирането на системите и да участва в контрола по изпълнение на задачите в съответствие с техническото задание и проекта за системите. Важен момент за интегрирането на компонентите при поетапното им изграждане е използването на един общ модел на данните и метаданните на тези компоненти. По препоръка на европейските експерти беше обсъден и избран **Терминологичен модел за данни и метаданни**, който е преведен от експерти от НСИ. Това е условие и за бъдещото изграждане на същностния компонент на ИСИС – базата Метаданни.

Важно условие за реализирането на ИСИС в съответствие с препоръките на международните експерти е НСИ да участва в проектите, включени в Рамковите програми за изследване на ЕС. Като правило, тези програми включват финансирането на задачите по създаване на стандарти за данни и метаданни, единен терминологичен речник, проектите по усъвършенстване на статистическите дейности и разработването на приложен софтуер за събиране на статистически данни, производството на статистически данни и разпространението на статистически продукти и услуги. Осигуряването на целеви средства за участие в изследванията и мероприятията, организирани от Европейската комисия и другите европейски институции, може много да подпомогне тази дейност. Понастоящем НСИ се опитва да следи направленията на развитие на статистическите информационни системи в Европейския съюз и в развитите държави на Европа и Америка чрез материалите в уеб-сайтовете на международните институции.

Реализирането на ИСИС, като условие за съществено подобряване качеството на статистическата работа в България, изисква осигурено финансиране за последователното изграждане на компонентите на ИСИС и непрекъснато развитие на ИТ-средата. Поетапното изграждане на ИСИС с минимални загуби и допълнителни задачи по интегриране на компонентите ѝ изисква осигуряването на финансови средства за непрекъсната работа. Националният статистически институт има потенциал да възложи и контролира работата по изграждането на компонентите на ИСИС, но републиканският бюджет засега не е отпуснал целево средства за изграждането на ИСИС. При желание да се развива статистическата система, средства може да се отпуснат по различни канали, например по реализиране на задачите на е-правителството. От НСИ се изисква да осигури индикативната услуга „Предоставяне на данни на НСИ (по Интернет)“, но за целта не са предвидени никакви средства. Коректното реализиране на услугата изисква не само създаване на портал, но също и осигуряване на мощни средства за защита на индивидуалните данни. Съгласно предварителните оценки за проучването, проектирането, разработването и внедряването на ИСИС и за развитие на ИТ-средата през следващите три години са необходими 15 млн. лева.

По препоръка на експерти от Европейската комисия, Евростат и водещи статистически служби, НСИ планира да продължи работата по ИСИС със следващите проекти по Национална програма ФАР 2004-2006. Очаква се работата да продължи по разработване на техническо задание (ТЗ) за изграждане на ИСИС, ТЗ и разработване на потребителски софтуер за функционалния компонент „Събиране и редактиране на данни“, който да включи и изграждането на базите микроданни (регистрите на наблюденията), ТЗ и разработване на софтуер за компонента „Административни регистри“ и тяхното използване за статистически цели, както и усъвършенстване на Интернет сайта на НСИ с оглед превръщането му в динамичен сайт с възможности за използване на бази данни за разпространение.

1.3. СОЦИАЛНА СТАТИСТИКА

В изпълнение на целите на Лисабонската стратегия особено внимание беше отделено на **осигуряването на статистическа информация за показателите за устойчиво развитие**, към които наред с другите се отнасят и показатели за бедността и социалната изолация, остаряването на населението и общественото здраве.

В областта на **бедността и социална изолация** се спазват изискванията на Евростат за прилагане на определени алгоритми при изчисляване на показателите за бедност. Показателите от изследването Статистика на доходите и условията на живот, което се подготвя и ще се проведе през 2006 г., са с висока степен на съгласуваност с изискванията на Евростат и регламентите на ЕК. Това изследване е общо за всички страни от ЕС и ще бъде основен източник на данни за изучаване и сравнителен анализ на бедността и социалната изолация.

Продължи поддържането на **система от статистически показатели, характеризиращи социално-икономическото развитие**. За разработването на тази система са използвани показатели, разработвани от НСИ, а също така показатели на Евростат и Европейската икономическа комисия на ООН.

Направени бяха по-нататъшни промени в инструментариума на **наблюдението на работната сила**, които в значителна степен повишиха съгласуваността на статистиката на заетостта и безработицата с изискванията на Евростат. Основните изисквания за провеждане на наблюдението, заложи в Регламент 577/98, се изпълняват. Наблюдението на работната сила осигурява информация за около 80 % от показателите от стандартния списък на Евростат. Предвижда се през 2006 г. да се постигне почти пълен обхват на показателите.

Статистиката на здравеопазването в трите си основни области: здравен статус и изследване на здравето състояние чрез репрезентативни изследвания на населението, статистика на системата на здравеопазване и статистика на умиранията по причини, продължи своето развитие в съответствие с изискванията на Евростат. Изпълнението на новите изследвания и методически изисквания протича при много добро сътрудничество и координация с Националния център по здравна информация към Министерство на здравеопазването. През 2005 г. в системата на здравеопазването беше внедрена X-та ревизия на Международната класификация на болестите. Започна методологичната работа по адаптиране на въпросника на Евростат за Европейско изследване на здравето състояние на населението. През 2005 г. бяха адаптирани модулите за общия и специфичен здравен статус на населението. Подготвени бяха пилотни данни по системата на здравните сметки.

В областта на образованието статистиката следва в своето развитие изискванията на официалните документи на Евростат. Методологията и инструментариумът непрекъснато се обновяват и се създават възможности за събиране на методологично адекватни и международно съпоставими данни за дейността на образователната система, продължаващото професионално обучение, финансиране на образованието, студентската мобилност и други. Работата в областта на финансовата статистика на образованието през 2005 г. протече в рамките на много добро сътрудничество и координация с експерти от Министерство на финансите и Министерство на образованието и науката, като за целта е създадена междуведомствена работна група.

С цел постигането на пълна и завършена хармонизация на нашата демографска статистика с международните изисквания, бяха предприети конкретни действия за **осигуряване на информация за международната миграция на населението**. От МВР бяха получени и обработени данни за излезлите и влезли през границата на страната български граждани и постоянно пребиваващи чужди граждани в страната. Въз основа на тази информация и международни публикации на Съвета на Европа бяха подготвени и публикувани за първи път в изданията на НСИ данни за основни категории участници в международната миграция.

1.4. СТАТИСТИКА НА ОКОЛНАТА СРЕДА

Екологичната обстановка в страната отразява както общото икономическо състояние на страната, така и технологичната структура на производството. Чрез ежегодните статистически изследвания за **околната среда** беше осигурена информация за натиска върху околната среда от протичащите социално-икономически процеси, както и мерките предприети от обществото и държавата за неутрализиране на щетите.

През 2005 г. приоритетни области в статистиката на околната среда бяха: **статистика на отпадъците, разходи и сметки за околната среда и статистика на пестицидите**.

През 2005 г. приключи работата по проекта “Статистика на отпадъците от опаковки, Регламент за статистика на отпадъците 2150/2002/ЕС”. Задачата е част от пакет проекти за страните от ЕС, финансирани от ЕК. Проектът обслужва и изискванията на Директива за опаковките и отпадъците от опаковки 92/62/ЕС и Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки, приета с ПМС № 41/26.02.2004 година. Информацията за опаковките беше необходима за вземане на управленски решения в страната, тъй като те са масов компонент и на стоките и на отпадъците. Основната цел на проекта беше **разработването на методология за статистически изследвания за оценка на отпадъците от опаковки**, отчитаща възможността за приложение както в страната, така и в ЕС. Изготвен беше въпросник на НСИ за “Производство на опаковки и отпадъци от опаковки”. Формулярът беше предназначен за осигуряване на информация за генерираните опаковки в страната. Като база за провеждане на изследването бяха използвани статистическата информация за промишлената продукция (по номенклатура ПРОДПРОМ), митническата статистика – внос и износ на стоки, съгласно Митническата тарифа и Статистическият регистър. В обхвата на наблюдението бяха включени фирмите произвеждащи стоки за пазара, като списъкът им беше извлечение от Статистическия регистър по видове дейност. Получената информация ще се използва за отчитане на изпълнението на Регламента и за отчитане на Директивата за опаковките на ЕС. Проведен беше семинар за обучение, в който взеха участие експерти от НСИ, МОСВ и ИАОС. Отговорни за изготвянето на информацията за отпадъците от опаковки са НСИ, МОСВ и ИАОС.

В края на 2004 г. беше подписан договор между НСИ и Евростат и започна работата по пилотен проект “NAMEA сметки за въздух”. Задачата е част от пакет проекти за страните от ЕС. Проектът е първа стъпка в **областта на сметките за околната среда**. Целта е изучаване на методологията на сметките за околната среда съгласно изискванията на Европейската система за Сметки за околната среда и попълване на стандартните таблици за NAMEA-сметки за въздух. Работата се осъществява в две основни направления: изготвяне на данни за емисиите във въздуха и данни за основни стойностни показатели от националните сметки. В работата по проекта участват и други институции ангажирани в работата по изготвянето на националните доклади за емисиите.

Пилотният проект на Евростат **“Използване на пестициди в селското стопанство”** беше разработен по програма на ЕС за създаване на статистическа методология за изучаване употребата на пестициди в селското стопанство. Резултатите от пилотните проекти ще се използват при разработването на регламент на ЕС за статистика на пестицидите, който ще създаде базата за провеждането на редовни статистически наблюдения след 2006 година. С този проект бяха положени и основите на **статистиката на пестицидите в България**. Данните от проведеното статистическо наблюдение представят основните аспекти на прилагането на пестициди за избрани култури за реколта 2004 година. За осъществяване на наблюдението бяха изготвени представителни за страната страцифицирани извадки, без оглед на регионалните различия. Извършената работа предизвиква интерес и е възможно Евростат да предложи да финансира по-нататъшно развитие на методологията. Отговорни за изготвянето на информацията по проекта са НСИ и Национална агенция по растителна защита.

1.5. РАЗРАБОТВАНЕ НА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СТАТИСТИКАТА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Стратегически приоритет на Националната статистическа система е внедряване изискванията на Европейската статистическа система. Дългосрочното развитие на статистическата система в Р България за първи път е заложено в Стратегията за развитие на статистиката до 2006 г., разработена през 2000 година. През юли 2002 г. беше извършен надзор върху изпълнението на Стратегията, главно в частта за внедряване изискванията за интегриране на Националната статистическа система към Статистическата програма на ЕС за периода 2003-2007 г. и поетите ангажименти по глава 12 “Статистика”. Разработена беше Средносрочна програма за развитие на статистиката през 2003 – 2006 г. по политики на преговорния процес. Стратегията има значение на основен програмен документ с надинституционален характер при планирането и определянето на приоритетите в статистическата дейност; тя е отворена по своя характер, периодично се актуализира и допълва в съответствие с изменението на националното и международното законодателство и поставените задачи. Прилагането ѝ и промените в нея бяха обект на редовни обсъждания в условията на прозрачност и диалог. На базата на тази стратегия НСИ ежегодно разработва Национална програма за статистическите изследвания. Всяка годишна програма е поредна стъпка на детайлизация и реализация на задачите, включени в Стратегията.

За запазване ритъма на приемане и прилагане достиженията на правото на Европейския съюз в областта на статистиката, с експертната помощ на европейски консултанти по ФАР 2004, беше направен анализ на изпълнение на Стратегията и на Средносрочната програма. Основният извод, който се наложи е: Статистиката на Р България удовлетворява изискванията на ЕС и събираемостта на данни е добра. Успоредно с това бяха дефинирани редица проблеми,

съпътстващи функционирането на Националната статистическа система. Множеството фактори, които обуславят състоянието на статистическата система са:

- **Организационни:** преобладават годишните изчерпателни изследвания за сметка на извадковите; малко се използват други административни източници; задълженията по събирането, обработването и разпространението на статистически данни на национално и на регионални нива по NUTS не са ясно разграничени между НСИ и другите органи на статистиката; недостатъчно благоприятна е възрастовата структура на персонала; чувства се недостиг на висококвалифицирани ИТ специалисти; значително повече персонал, особено в териториалните структури, в сравнение с Латвия, Словакия и Чехия, практиките на които са от специален интерес за националната статистика, защото са съпоставими с големината на България и всички са били в условията на икономики с централно планиране; стратегическото планиране е в своя зародиш;

- **Ниско техническо и технологично ниво на статистическата дейност** - данните от статистическите изследвания са организирани в отделни бази при отговорните за изследването експерти, в резултат на което възможностите за споделеното им използване са ограничени; практически не съществува бърза връзка между ТСБ и ЦУ от една страна и от друга между НСИ и другите органи на статистиката; разпространението на статистическата информация е недостатъчно ефективно; част от компютърното оборудване и софтуер са много стари;

- **Ниско техническо и технологично ниво на административните източници** (регистрите и информационните системи в страната, поддържани от другите органи на статистиката и от институции, определени с нормативен акт), които в голямата си част са методологично несъвместими със статистическата информационна система;

- **Значителен недостиг на работни помещения и лоши условия на работа в тях** – отнемането на една от сградите на НСИ доведе до пренаселване на съществуващите работни помещения в сградата на ул. “П. Волов” № 2. Преобладават работните места, оборудвани с бюра и столове от преди 30 години, крайно неподходящи за работа с персонални компютри.

С изключение на организационните фактори, най-голям принос за това състояние на Националната статистическа система имат символичните инвестиции, осигурени с годишните бюджети през последните години.

За да има страната ни европейска статистическа система следващите действия на НСИ са насочени към разработване на **Стратегия за развитие на Националната статистическа система, 2007–2011 година**. В стратегията ще бъдат детайлизирани концептуалните виждания за реорганизация на официалната статистика на Р България, чрез поетапно реализиране на следните дейности:

- **Реорганизация и намаляване на административните структури** чрез: намаляване на регионалните структури като съществуващите 28 регионални бюра на НСИ бъдат сведени до 7

нови по-големи регионални бюра в плановите региони по NUTS 2; съществено намаляване броя на изчерпателните годишни наблюдения от предприятията, в резултат на по-голямото използване на извадките и на административните източници; по-голяма централизация на статистическата дейност чрез реструктуриране и увеличаване броя на персонала в ЦУ на НСИ във връзка с увеличаване на функциите; използване на част от освободените финансови средства от намаляването на заетите за увеличаване на заплатите в НСИ; създаване на специален фонд за компенсации на доброволно по-рано пенсионирани служители и за други разходи (пътни или преместване на служители в друг район/регион/ЦУ както и за обучение); извършване през 2008 г. на надзор върху изпълнението на реорганизацията и оценка на възможностите за продължаването ѝ след 2011 г. и по-специално на възможността за по-нататъшна централизация, както и създаването на Единен национален център по събиране и обработка на данните, приемайки че релевантните бази данни са на място; изграждане на система за планиране и отчет на официалната статистика в страната, която включва: дългосрочно планиране за период от 5 години със Стратегия приета от Министерски съвет, надзор на изпълнението на Стратегията на 2 години, годишно планиране с НПСИ и отчет за изпълнението ѝ, приети от МС; изграждане на система за управление качеството на статистическата информация във всичките фази на производствения процес: разработването на методологията, планирането и проектирането на статистическите изследвания, събирането на статистически данни, обработката и производството на статистическа информация, разпространението на статистическа информация; постепенно отпадане на задължението на НСИ за осигуряване на представителни данни за регионалните нива, по-ниски от NUTS 2; другите органи на статистика в страната да бъдат дирекции или изпълнителни агенции към министерства и други държавни институции, които събират статистически данни и/или поддържат регистри и информационни системи, определени със закон и разпространяват представителни статистически данни за регионалните нива, по-ниски от NUTS 2; НСИ да предоставя достъп на определени потребители от другите органи на статистиката до компонентите на Интегрираната статистическа информационна система (ИСИС) с цел постигане на методологична и информационна съвместимост между административните източници на статистически данни и ИСИС.

- **Осигуряване на единна информационна среда** чрез изграждане на Интегрирана статистическа информационна система, управлявана от метаданни, базирана на централизирано изграждане и поддържане и на децентрализирано ползване на Базата Данни, със съвременна архитектура, ориентирана към процесите.

- **Изграждане на единна техническа среда** чрез осигуряване на технически, комуникационни и системни средства за осъществяване на статистическата дейност и сигурна

защита на Статистическата информационна система със съвременни информационни технологии.

- **Подбор и обучение на персонала и подобряване условията на труд** за осигуряване на мотивиран и обучен персонал, работещ в добри условия чрез: провеждане на конкурси за подбор на персонала; изграждане на постоянно действащ Учебен център; включване в семинари, курсове и други форми на обучение.

В крайна сметка, реорганизацията на Националната статистическа система се свежда до централизиране и унифициране на процесите в НСИ и децентрализиране на системата, при засилено методологично присъствие на НСИ в другите органи на статистиката и използването на съвременни ИТ, с цел съгласуваност с изискванията на Европейската статистическа система.

Отговорност на правителството е да създаде условия на официалната статистическа институция да изпълни своята роля. Инвестициите в националната статистика водят до създаване на съществена инфраструктура за ефективно и демократично управление на страната. Правителството ще бъде и първият потребител, който ще се облагодетелства от подобрения статистически капацитет. Следователно правителството трябва да направи силен и видим ангажимент за развитие на Националната статистическа система с цел производство на висококачествени статистически данни. Съвместно с европейски експерти по ФАР 2004 в НСИ беше направена оценка на необходимите финансови средства за реорганизация на статистическата система на страната до края на 2011 г., които възлизат на близо 52 млн. лева.

Целите на реструктурирането на националната статистика ще бъдат постигнати, ако в края на 2011 г. България разполага със статистическа система, която се основава на методологична стабилност, политическа независимост, честност и прозрачност при събирането, обработката, анализа и разпространението на данните. Официалната статистика представлява един задължителен елемент в информационната система на обществото като обслужва правителството, икономиката и широката публика с данни за демографското и социалното развитие, както и за състоянието на околната среда. Използването от националната статистическа служба на международните концепции, класификации и методи води до постигане на съвместимост и ефективност на статистическата система на всички официални нива, включително и с останалите европейски страни. Професионално обученият персонал е най-главният актив и инвестирането в него се възвръща многократно. С оказването на статистически услуги по поръчка, НСИ се стреми да отговори на потребностите и да предостави на потребителите статистическа информация във формат, осигуряващ лесен и бърз достъп. С присъединяването на страната ни към ЕС, още една важна функция на НСИ придобива значение: да служи за връзка по отношение на събираните данни между Р България и ЕС и да координира пан-европейския процес на хармонизация. За целта в НСИ са: изработени и се прилагат от всички органи на статистиката общоприети правила за статистическата

практика в страната (Кодекс на статистическата практика в Р България), които да бъдат адекватни на европейските стандарти и принципи; съществуват стандартно оборудвани работни места на служителите (мрежово обвързани ПК от еднакъв клас и еднакви версии на използваните офиси и специализирани програмни продукти), функционални офис мебели, осигуряващи удобство за работа; развита е комуникационната инфраструктура с усъвършенствани информационни системи и технологии за съхранение и ползване на статистическите данни, съобразно изискванията за конфиденциалност на личните данни; въведено е персонално интервюиране с помощта на компютри и единен софтуер за електронни статистически въпросници с опростен формат и процедури; максимален брой данни се събират на по електронен способ, което свежда до минимум натовареността на респондентите и пести времето им за попълване на исканите статистически данни; трансферът от готовата статистическа информация е 90% електронен и тя се превръща в изключително важен икономически и социален фактор.

На основание чл. 9, т. 1 от Закона за статистиката, **Стратегията за развитие на Националната статистическа система, 2007–2011 г.** следва да бъде внесена за приемане от Министерски съвет до края на м. ноември 2006 година.

1.6. РАЗВИТИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

И през 2005 г. продължи развитието на административния капацитет на НСИ. Основните направления бяха насочени към подобряване на нормативната база, повишаване професионалните умения, квалификацията и обучение на персонала, усъвършенстване на административното обслужване, реализиране на задълженията произтичащи от членство в ЕС и антикорупционната политика.

Продължи да се усъвършенства **нормативната уредба на статистиката**. Изменен беше Закона за статистиката (изм. обн. ДВ, бр. 81 от 2005 г.). Измененията засягат основно Глава шеста “Опазване на тайната” и бяха наложени от необходимостта да бъдат разграничени статистическата тайна и класифицираната информация, както и да се постигне съгласуваност с други нормативни актове, влезли в сила след последното изменение на закона.

През 2005 г. беше усъвършенствана и доразвита и **вътрешната нормативна уредба на НСИ**. Поради въведената нова организационно-управленческа структура на НСИ към 01.05.2005 г. беше изготвен и утвърден нов Устройствен правилник на НСИ.

След доставянето и монтирането в ЦУ на НСИ на система за контрол на достъпа и работното време беше разработена и утвърдена “Инструкция за охраната и пропускателния режим в ЦУ на НСИ” като всички работещи и новопостъпили служители от ЦУ на НСИ срещу подпис бяха запознати с инструкцията и получиха чип карти за достъп до сградата.

Утвърдени бяха “Вътрешни правила за реда и условията за въвеждане на работа на новоназначени служители и за напускане на работа” и “Вътрешни правила за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд в НСИ”.

Изготвен беше, сключен и заверен от Инспекция по труда Колективен трудов договор.

В изпълнение на изискванията по Закона за електронния подпис и електронния документ бяха изготвени и утвърдени “Вътрешни правила за приемане, издаване и съхранение на електронни документи, подписи с уникален електронен подпис”.

Утвърдени бяха “Вътрешни правила за реда и организацията на сключване, изпълнение и контрол на договорите в НСИ”, отнасящи се за всички договори сключени от НСИ.

Назначаването на служители в системата на НСИ беше извършвано при стриктно спазване на **Наредбата за провеждане на конкурси за държавни служители**, което позволи новоназначените служители да бъдат внимателно подбрани.

С въвеждане на системата за атестиране чрез оценка на индивидуалното трудово изпълнение бяха създадени стимули за по-добро изпълнение на служебните задължения - заплащане базирано на оценката от изпълнението и възможност за по-ранно израстване в служебната йерархия. С оценка 3 “Изпълнението отговаря на изискванията” бяха оценени 74,2% от служителите, а с оценка 2 “Изпълнението е над изискванията” – 24,8 %.

Като краен резултат от повишаването през 2004 г. на нивото на администрацията, текуещтото в НСИ през 2005 г. намаля, в сравнение с предходни години и се увеличиха възможностите на администрацията за ангажиране на по-високо-квалифицирани специалисти.

През 2005 г. беше проведена интензивна и широко мащабна дейност по обучение на служителите от ЦУ на НСИ и ТСБ. Продължи повишаването на **специалната, езиковата и компютърната квалификация** на служителите като бяха използвани всички възможни форми на обучение и финансиране.

Обучение на служители от НСИ през 2005 г. по обучаващи институции

Обучаваща институция	(Брой)
	участници
ИПАЕИ	37
Евростат, статистически служби на ЕС и ЕАСТ	204
от тях : дългосрочен стаж	7
Университети в България	99
ЕТ “LINGUA REX”- английски език	70
Френски културен институт – френски език	15
Обучение организирано от НСИ	1 471

Участието в международни срещи, конференции, семинари и консултации и други имат съществен принос за ефективността на хармонизацията на статистическата дейност с европейските изисквания. Ефективно бяха използвани възможностите за повишаване на квалификацията и обучението по договорите за субсидия ГРАНТ по Национална програма ФАР. С осигурени от бюджета на НСИ средства бяха организирани различни форми на обучение: тематични семинари организирани от НСИ, курсове по езиково обучение, курсове по отделни теми в Института за публична администрация и европейска интеграция (ИПАЕИ).

Общият брой на нормативните документи на ЕС в областта на статистиката приети до края на 2005 г. достигна 450, а на приетите само през 2005 г. – 30, което изисква навременно изучаване на новите регламенти, осигуряване на предпоставки за внедряването им в националната практика, съгласуване в рамките на Националната статистическа система и защита на индивидуалните данни. През 2005 г. във всички области на статистиката - бизнес статистика, статистика на селското стопанство, макроикономическа, демографска и социална статистика и многоотраслови статистики, бяха придобити нови знания свързани с непрекъснато усъвършенстване на текущата практика. Интегрирането на страната в европейските структури налага много добри езикови познания и тяхното поддържане на адекватно ниво.

Продължи по-нататъшното усъвършенстване на **дейността по обслужването на физическите и юридическите лица**. Тази дейност включва **извършването на услуги по регистрацията и информационното обслужване от регистър БУЛСТАТ** - общо 14 типа административни услуги от регистъра, извършвани както от ЦУ на НСИ, така и от ТСБ. Те включват услуги по: вписване на нов субект; вписване на промяна на обстоятелствата; издаване на копия и дубликати на карти за идентификация; издаване на различни удостоверения и справки; регистриране на потребители на информационната система.

В изпълнение на концепцията на административното обслужване в контекста на принципа “едно гише” **процедурата на регистрация в регистър БУЛСТАТ е организирана на “едно гише”**, за което способстваха специфичния характер на услугата и ясната нормативна регламентация. До 11.08.2005 г. (влизането в сила на Закон за регистър БУЛСТАТ) бяха извършени общо 80 471 услуги по регистър БУЛСТАТ. Регистрирани бяха 38 472 нови субекта, актуализирани бяха данните за 35 960 вече вписани субекти и бяха издадени над 56 хил. карти за идентификация.

По аналогичен начин е организирано и **информационното обслужване** на потребителите на статистически информационни продукти и услуги, като в ЦУ на НСИ то се осъществява от отдел “Статистически информационни услуги”, а в ТСБ - от ангажираните с тази дейност звена. През 2005 г. по заявки на потребителите от страната (вкл. по електронна поща) бяха предоставени 9 737 информационни материала, а по заявки на потребители от

чужбина (вкл. по електронна поща) – 692 информационни материала. По телефона бяха дадени над 27 хил. информационни справки.

Реализирани бяха и нови мероприятия за **проучване мнението на потребителите** относно **обслужването на физическите и юридическите лица**. Внедрените през 2004 г. в ЦУ на НСИ анкетни проучвания за изследване мнението на потребителите, относно обслужването на физическите и юридическите лица в службите за регистрация в регистър БУЛСТАТ и за изследване мнението на потребителите на статистически информационни продукти и услуги, относно информационното обслужване в НСИ, след анализ на получените за ЦУ на НСИ резултати през 2005 г. бяха въведени и във всички териториални статистически бюра. За потребителите на статистически информационни продукти и услуги, даващи заявка чрез Интернет, беше внедрен електронен вариант на анкетна карта. Резултатите от изследването на мнението на потребителите относно обслужването в НСИ се докладват регулярно на Председателя на НСИ.

Показателни за дейността на администрацията на НСИ през 2005 г. са: липсата на реални сигнали за корупция, минималният брой наложени дисциплинарни наказания и своевременното изпълнение на законовите задължения от служителите.

За нарушения на служебните или трудови задължения през 2005 г. в системата на НСИ бяха наложени общо 4 **дисциплинарни наказания**, от които 2 за нарушения на служебните задължения и 2 за нарушения на трудовите задължения.

В установените срокове всички държавни служители от системата на НСИ изпълниха задълженията си за **деклариране** на имотното състояние по реда на чл. 29 и за деклариране на търговски, финансов и друг интерес по реда на чл. 29а от Закона за държавния служител.

2. ПОСТОЯННО ПРОВЕЖДАНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ С УСТАНОВЕНА ОБЩЕСТВЕНА ЗНАЧИМОСТ

2.1. НАЦИОНАЛНИ СМЕТКИ И БАЛАНСИ

В областта на системата от **национални икономически сметки** през 2005 г. работата беше насочена в следните основни направления:

- текущо рутинно разработване на традиционни тримесечни и годишни показатели на националните сметки;
- внедряване на нови и усъвършенстване на действащите технологии за организация на информационните ресурси на входа и изхода на подкомпоненти в системата от национални сметки;
- внедряване на нови сегменти, модули и раздели в системата от национални сметки;
- проучвания и подготовка за внедряване на нови регламенти на ЕС в областта на макроикономическата статистика, свързани с показатели от системата на национални сметки,

участие в съвместни проекти с Евростат и страни от ЕС по линия на европейската интеграция и международното сътрудничество;

- участие въз основа на междуинституционално сътрудничество в дейността на работни групи по преговорни глави от Договора за присъединяване на Р България към ЕС, свързани с методологията и практиката на националните икономически сметки – Икономически и валутен съюз, Лисабонска стратегия, Бюджетни и финансови въпроси.

През 2005 г., бяха изпълнени следните задачи: годишни разработки на Брутният вътрешен продукт (БВП) по производствения, стойностния и метода на крайното използване – ревизирани годишни данни за 2003 г. и предварителни данни за 2004 г.; тримесечни сметки за БВП – производствен метод, стойностен метод, метод на крайното използване до деветмесечието на 2005 г.; годишни разработки на нефинансови сметки по институционални сектори – 2003 г.; интегрирани икономически таблици за нефинансовите операции и балансови позиции по институционални сектори – 2003 г.; баланси на финансовите активи и пасиви, операции с финансови активи и пасиви през 2003 г. по институционални сектори и подсектори. На базата на регулярно подготвяните данни по тримесечия на 2005 г. за заетите и отработеното време по основни категории заетост и по видове дейности – групи А31 по НКИД, практически съгласуваните данни за производствената дейност, генерирането на дохода, заетостта и отработеното време в концептуалните методологически рамки на националните сметки бяха обобщени в тримесечни и годишни показатели за **производителност на труда** – равнище и динамика.

В резултат на усъвършенстваната технологичната база важни структуроопределящи разработки в системата от национални сметки намериха разширено приложение. Внедрената подобрена инфраструктура на **разработките на таблици “Ресурс-Използване”** – с приложение на значително по-детайлизирани класификации и номенклатури по икономически дейности и по продуктови групи, по функционални класификации за описание на поведението на отделни институционални сектори (COICOP – за описание на потребителското поведение на домакинствата, COFOG – за описание на функциите на типовете бюджетни институции в системата на държавното управление, COPNI – за описание на функциите на нетърговските организации обслужващи домакинствата) позволи през изтеклата година да се разработят за първи път хармонизирани с изискванията на Евростат – ръководство на Евростат за индекси на цени и обеми в националните сметки – преизчислени таблици в съпоставими цени. Подготвена беше в балансиран вид системата от таблици “Ресурс-Използване” в текущи и съпоставими цени за 2001 г., в съответствие с изискванията на Евростат – таблици №№ 1500 и 1600 от актуализираната програма за разпространение на данни на националните сметки. Подготвени бяха и матрични таблици за теоретичните стойности за приходите от ДДС в съответствие с анекс към регламент на ЕК относно избягване на данъчни задължения на стопанските субекти

към бюджета. В неокончателен вариант бяха подготвени и таблиците за 2002 г., като до май 2006 г. предстои окончателното им балансиране в текущи цени за последващо прилагане на софтуера за преизчисляването им по цени на предходната година.

За целите на националните сметки бяха подготвени и приложени на практика сателитни софтуерни продукти за осигуряване на директна методологическа връзка между показатели и групировки от конкретни базисни статистически изследвания и административни източници – данни от годишните изследвания ПРОДПРОМ за приложение в системата таблици „Ресурс-Използване”, методическо прекласифициране на данни от Министерство на финансите за дейността на бюджетните институции от националната бюджетна класификация в класификационни групи на националните сметки за сектор „Държавно управление”. Решени бяха важни методологически въпроси свързани с прецизирането на оценките на категории в системата от национални сметки – разходи на правителството за индивидуално потребление на населението, за колективно потребление на обществото, третирането на държавните такси в системата от показатели на сметки “Производство”, сметки “Формиране на дохода”, сметки “Вторично разпределение на дохода”.

С успешното приключване на подпроект **“Финансови национални сметки”** от Национална програма ФАР 2000, продължи разработването на баланси на финансовите активи и пасиви, промени в активите в резултат на стопански операции, преоценка и други изменения с данни за 2003 година. Подготвени бяха финансови национални сметки по институционални сектори и подсектори, сметки за преоценки и други изменения в обема на активите и пасивите, интегрирани и съгласувани в баланси на финансовите активи и пасиви за 2000, 2001, 2002 и 2003 г. в съответствие с методологичните изисквания на ЕСС 95. Разработени бяха методология и методично приложение за практическо разработване на годишните финансови сметки. Подготвена беше система от данни за „Финансови сметки” с интегрирани приложения за предоставяне на изисквана от Евростат и ЕЦБ информация в определена структура и формат.

През 2005 г. продължи **разработването на баланси на нефинансовите активи по институционални сектори и видове дейности** в следните насоки: адаптиране на счетоводните данни на предприятията в класификационните стандарти на ЕСС 95, вкл. осигуряване на допълнителна информация относно прилаганите счетоводни методи за оценка на материалните запаси; подготовка за приложение на наличната информация за оценка на активите в сектор „Домакинства” свързани с оценяването на условната рента на живеещите в собствени жилища, неформалната селскостопанска активност на домакинствата. Обект на детайлизирано проучване бяха данните за състоянието и движението на активите в бюджетния сектор – възможности за адаптиране на националните класификации за бюджетно отчитане в съответствие с изискванията на ЕСС 95.

През 2006 г. предстоят за решаване проблемни области свързани с оценката на нефинансовите активи на бюджетния сектор.

В областта на материалните и енергийни баланси, наред с провежданите текущи статистически изследвания и балансови разработки продължи процеса на интегриране и утвърждаване в практиката на нови наблюдения. Междунституционалното взаимодействие в областта на **енергийната статистика** през 2005 г. придоби по-висока интензивност и обхват в съответствие с нарасналите информационни потребности в процеса на формиране на енергийната политика и енергийно регулиране, свързани и с преговорния процес за присъединяване на страната в ЕС. В съответствие с функциите и отговорностите си, експерти от НСИ участваха в подготовката и съгласуването на годишни доклади в областта на енергетиката и енергийното и ядреното регулиране.

С проведените полугодишни извадкови и годишно изчерпателно наблюдения на **наличности, постъпления и разходи на суровини, материали, електроенергия, горива и вторични суровини** беше осигурена информация за наличностите, приходите и разходите на наблюдаваните основни видове суровини, материали и горива в предприятията-потребители.

Информацията за наличностите, вноса, износа, производството и направленията на реализация в предприятията-доставчици (производители и търговски организации) беше осигурена с проведените полугодишни извадкови и годишно изчерпателно изследвания за **ресурси и реализация**.

С извадковото годишно изследване за **потребление на горива и енергия** беше осигурена информация за разхода на горива и енергия в преобразователните процеси, за транспорт и крайно енергийно и неенергийно потребление в индустрията.

Разработен беше **Баланс на енергопреобразуващ процес**, с който беше осигурена информация за вложените и преобразуваните горива при производството на брикети, кокс, доменен газ и нефтопродукти.

Проведеното изчерпателно годишно наблюдение за **производството на електро- и топлоенергия** осигури информация за разхода на горива и енергия при производството на електро- и топлоенергия в обществените и заводските централи.

Приключи работата по проект на многонационална програма ФАР 2001 "Статистика за комбинираното производство на електроенергия и топлоенергия". В резултат на обработка на данните бяха попълнени изходни таблици, които представят показатели за техническите и икономически характеристики на работилите в страната съоръжения за комбинирано производство на електроенергия и топлоенергия през 2002 година. Данните от проведеното наблюдение и доклада за работата по проекта бяха одобрени от Евростат.

Изготвени бяха планираните **национални материални баланси** – аналитични таблици за 2004 г. и шестмесечието на 2005 година. Те бяха разработени на основата на обобщени данни

от регулярните статистически наблюдения за наличности, постъпления и разходи на суровини, материали, електроенергия, горива и вторични суровини, както и за ресурсите и реализацията. Осигурена беше информация за наличностите в доставчиците и потребителите в началото и края на съответния отчетен период, ресурсите, вътрешното потребление по отрасли и износа в натура.

Разработен беше **общ енергиен баланс** – обхващащ производството на първична енергия, преобразувана енергия, крайното енергийно и неенергийно потребление на енергийни ресурси.

2.2. СТРУКТУРНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

2.2.1. ЕДИНЕН ГОДИШЕН ОТЧЕТ

През 2005 г. бяха събрани и обработени 90 047 **годишни отчета на нефинансовите предприятия съставлящи баланс**, включващи баланс, отчет за приходите и разходите и справките към тях. Благодарение на непрекъснатия контакт между НСИ, Главна данъчна дирекция (ГДД) и НОИ в още по-голяма степен беше подобрен обхватът на единиците, които са задължени да представят такава информация. В сравнение с предходната година бяха събрани 11 885 годишни отчета повече.

През 2005 г. бяха събрани и обработени 160 755 **годишни отчета от предприятията, несъставлящи баланс** за 2004 година. В резултат на съвместната работа с ГДД, в съответствие със сключено споразумение и беше подобрен обхватът на събраните отчети в сравнение с предходната година, като бяха събрани около 5 хил. отчета повече.

През 2005 г. беше въведен **електронен формат на Годишния отчет на нефинансовите предприятия съставлящи и не съставлящи баланс** за 2004 г., който беше **разпространен чрез Интернет**. Общо 17 190 предприятия представиха по електронен път отчетите си. Затруднения имаше, но като цяло, мнението и на предприятията и на ТСБ беше, че опитът е успешен и трябва да бъде приложен постепенно и за месечните и тримесечните разработки.

С годишните отчети на нефинансовите предприятия и на предприятията несъставлящи баланс бяха осигурени подробни данни за дейността на фирмите през 2004 година. Те послужиха като база за изчисляване на предварителните данни по показателите по **структурната бизнес статистика (СБС)** за 2004 г. за икономическите сектори Промисленост, Строителство, Търговия, Транспорт и Бизнес услуги. Данните бяха формирани и предадени в срок на Евростат при спазване на изискванията на Регламенти 58/97 ЕС, 2700/98 ЕС, 2701/98 ЕС, 2702/98 ЕС и 1614/2002 ЕС.

Формирани бяха редовете с окончателни данни по СБС за отчетната 2003 г. съгласно Регламент 58/97 ЕС разбивки по икономически дейности, по големина на предприятията и по региони. Те бяха предоставени на Евростат в утвърдения технически формат, чрез системата STADIUM, 55 дни по-рано от регламентирания срок. Увеличена бе наличността и пълнотата на

данните по СБС чрез осигуряване на информация за нови (липсващи до момента) годишни показатели за оборота от осъществени странични дейности в предприятията от икономическите сектори Промисленост и Строителство и за направените общи разходи за опазване на околната среда в разбивки по направления и по размерни групи на промишлените предприятия.

Формирани и предоставени бяха на Евростат изискваните съгласно Анекс 3 “Търговия” на Регламент 58/97 ЕС многогодишни (на всеки пет години) редове с окончателни данни за отчетната 2003 г. за оборота в търговията на едро по стокови групи, отговарящи на 4-ти знак на Националната класификация на продуктите по икономически дейности (НКПД 2003).

В изпълнение на ангажиментите на НСИ от служебното споразумение по СБС между Евростат и европейските статистически офиси беше извършена навременна проверка на третираната от Евростат вторична конфиденциалност на окончателните данни по СБС за 2003 г. и на предварителните данни за 2004 година. Предоставени бяха на Евростат и необходимите аналитични разяснения относно отчетените темпове на растеж/спад в сравнение с предходната година по икономически дейности. Валидизираните крайни резултати бяха включени в базата данни на Евростат New Cronos.

На основата на събраната годишна информация за 2004 г. бяха подготвени данни за системата от показатели на структурната бизнес статистика за застрахователните предприятия, доброволните пенсионноосигурителни фондове и за кредитните институции. Данните по значително разширен списък от показатели бяха изпратени в Евростат в определените срокове и технически формат за включването им в базата данни New Cronos.

На база на получените годишни данни от наблюдението за разходите за придобиване на ДМА бяха формирани редове от предварителни данни за brutните инвестиции, съгласно изискванията на Регламент 58/97/ЕС. В срок бяха предоставени окончателни данни за brutните инвестиции за СБС общо и за отделните специфични модули – промисленост, строителство, търговия и услуги по структура и ниво на дезагрегираност - по икономически дейности и големина на предприятията.

Проведени бяха планираните годишни статистически изследвания за дейността на стопанските субекти: **нетърговски организации; финансови и застрахователни посредници; застрахователни дружества; здравноосигурителни дружества, пенсионноосигурителни дружества, пенсионни фондове; инвестиционни дружества и посредници; търговски банки и предприятия от сектор “Държавно управление”.** Финансовите отчети на бюджетните предприятия за 2004 г. бяха обобщени в Министерство на финансите и информацията беше представена на НСИ от дирекция “Бюджет и държавно съкровище”.

Подготвени бяха и данни по ограничен брой показатели за предприятията, занимаващи се с друго финансово посредничество, без това на паричните финансови институции и за институциите, занимаващи се с предоставяне на услуги (спомагателни дейности).

През 2005 г. беше наложен електронен формат на събиране на информацията от годишните отчети на видовете субекти в състава на финансовите предприятия. Чрез електронен формат на годишните отчети на здравноосигурителните дружества бяха събрани за пръв път данни за дейността им. Дадена беше възможност на нетърговските организации и инвестиционните дружества и посредници да представят информацията от годишните отчети и в електронен формат.

2.2.2. СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ

Тримесечно бяха обобщавани данните за **финансовите резултати** на предприятията от общественения сектор и за дейността на фирмите от частния сектор. Информацията служи като база за формиране и предоставяне на Евростат на данни за показателите по краткосрочна статистика за строителството и бизнес услугите в съответствие с методологическите изисквания на Регламент 1165/98 ЕС както и за изчисляване на основни агрегати на тримесечните икономически сметки за нефинансовия сектор като брутна продукция, междинно потребление и добавена стойност.

Продължи изследването по поръчка на Министерството на труда и социалната политика (МТСП) относно, формирането на средствата за работна заплата в търговските дружества с над 50 на сто държавно или общинско участие. По определени показатели бяха разработвани и данни за Министерство на икономиката и енергетиката (МИЕ) и Министерство на финансите (МФ).

Проведени бяха планираните изчерпателни тримесечни статистически изследвания за **дейността на застрахователните и презастрахователни предприятия**. В резултат на тези изследвания беше осигурена информация за приходите и разходите на наблюдаваните застрахователни и презастрахователни дружества, за застрахователните премии и обезщетения.

С тримесечното извадково наблюдение за **изменението на чуждестранните преки инвестиции** беше осигурена информация за притока на чуждестранни преки инвестиции в нефинансовите предприятия по икономически сектори, дейности и страни на чуждестранния инвеститор.

С годишното статистическо наблюдение за **чуждестранните преки инвестиции** към 31.12.2004 г. беше осигурена информация за обема на чуждестранните преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване към края на отчетната година по икономически сектори, дейности, области и страни на чуждестранния инвеститор.

През 2005 г. бяха предоставяни в определените срокове, съгласно сключени споразумения тримесечни и годишни данни в искания формат на БНБ, които са база за формиране на чуждестранните преки инвестиции за цялата икономика. Периодично беше предоставяна подробна информация на Министерство на икономиката и енергетиката, други ведомства и потребители.

Продължи работата по усъвършенстване на статистическия инструментариум за годишното наблюдение на чуждестранните преки инвестиции. Целта е от предприятията с преобладаващо чуждестранно участие в капитала да се осигури информация за местонамирането (страната) на ултимативния чуждестранен собственик на инвестиционното предприятие при свързани предприятия, прилагайки правилото „последното предприятие, осъществяващо контрол“, съгласно методологията на Евростат.

По тримесечия беше осигурена информация за извършените **разходи за придобиване и придобити дълготрайни материални активи (ДМА)** по непълна структура за всички сектори на икономиката, като своевременно беше предоставяна подробна информация за Българска агенция за инвестиции, Министерство на икономиката и енергетиката и други ведомства.

С годишното изчерпателно наблюдение за разходите за придобиване на ДМА беше осигурена информация за вложените инвестиции за придобиване на ДМА, за придобитите ДМА по видове за всички сектори на икономиката и по територия. Своевременно бяха подготвени в различна степен на дезагрегация подробни данни за Министерство на икономиката и енергетиката, Българска агенция за инвестиции и други ведомства.

Планираното годишно **ПРОДПРОМ наблюдение** за осигуряване на информация за производството и продажбите на промишлени продукти за 2004 г. беше извършено на базата на актуализирани въпросниците в съответствие с последните промени в PRODCOM list, подготвени в Excel формат и заредени за първи път в Интернет сайта на НСИ за осигуряване на по-голяма гъвкавост при разпечатване, разпространение, предоставяне на респондентите и за скъсяване срока за събиране, обработка и предоставяне на ПРОДПРОМ данните. По отношение подобряване качеството на ПРОДПРОМ данните беше направена промяна в методологията на отчитане на производството на ишлеми, промяна в показателите за наблюдение изразяващо се в отпадането на едни показатели и замяната им с други. Всички промени бяха програмно осигурени с актуализация на софтуера. За постигане на 90 % обхват на ниво НКИД-клас съгласно изискванията на Регламент 3429/91/ЕС беше въведен по-нисък праг за определени НКИД-класове. По отношение пълнотата на предоставяните данни на Евростат, беше разработен “Т-списък на продуктите” от раздел 27 “Производство и леене на метали” и таблица за Z- агрегатите. Във връзка с поетите ангажменти по предоставянето на PRODCOM данни на Евростат през юни 2005 г. в съответствие с изискванията на Регламент 3924/91, използвайки собствена програма за проверка валидността на данните НСИ предостави пълен комплект от PRODCOM list кодове и агрегати за 2004 г. в GESMES формат.

Изследването на годишната динамика и промените в **продажбите на едро и дребно по групи стоки** показва тенденциите и насоките в развитието на потребителското търсене, като данните за определени продукти послужиха за попълването на Въпросника на Евростат за аудиовизуалните услуги в България.

Годишното наблюдение на **търговските обекти за продажби на дребно** към 31.12.2004 г. осигури информация за вида, броя и стоковата специализация на обектите, а също и възможност да се проследят в динамика промените в тяхната структура и териториално разположение.

С годишното статистическо наблюдение беше осигурена информация за **приходите на строителните предприятия по видове строителство** от една страна според вида на строителните обекти – сградно (жилищно и нежилищно) и инженерно строителство, а от друга по направление на изпълняваното строителство - ново, основен ремонт, текущ ремонт и подобрения. Информацията беше използвана за формиране на структурни показатели за изпълненото сградно и инженерно строителство от специфичния модул „Строителство”, съгласно Регламента на СБС. Предоставени бяха данни на ИКЕ-ООН и на други потребители при поискване.

През 2005 г. беше осигурена тримесечна информация от местните администрации за **издадените разрешителни за строеж на нови сгради** по видове /жилищни и нежилищни/ и бруто застроена площ. Своевременно бяха предоставени тримесечни данни на Евростат в GESMES формат, съгласно изискванията на Регламент 1165/97 по краткосрочна бизнес статистика, Анекс Б „Строителство”. Показателите за издадените разрешителни за строеж са хармонизирани и са необходими за определяне на тенденциите и бъдещото развитие на строителния сектор в страната.

В съответствие с изискванията на Наредба 1172/98 на ЕС беше проведено ежеседмичното репрезентативно статистическо изследване за дейността на **товарния автомобилен транспорт**. Изследването осигурява сравними данни за България на европейско ниво за превозените товари и извършената работа от автомобилния транспорт, който извършва услуги както срещу заплащане, така и за собствена сметка.

С проведените тримесечни изчерпателни специфични статистически изследвания на **речния и морския транспорт** беше осигурена необходимата информация за превозените товари и пътници и извършената работа от тези видове транспорт, а годишно и за наличността на плавателните съдове по вид и възраст.

Изчерпателните тримесечни специфични статистически изследвания за **градския електротранспорт** осигуриха данни за превозените пътници и извършената работа от тролейбусите, трамваите и метрото, за наличността на тролейбусите и мотрисите, характеризиращи състоянието на електротранспорта в България.

С тримесечните статистически изследвания за **магистралния газопровод и магистралния нефтопродуктопровод** бяха осигурени данни за товарния капацитет и дължината на магистралните газопровод и нефтопродуктопровод, за транспортираните газ, суров нефт и рафинирани нефтопродукти.

В областта на **съобщенията** бяха проведени специфичните изчерпателни тримесечни статистически изследвания за **пощенските услуги** и за **далекосъобщенията**. Осигурена беше информация за вътрешния и международен трафик на универсални пощенски услуги, вътрешния и международен телефонен, телеграфен и телексен трафик чрез стационарната далекосъобщителна мрежа, както и за състоянието на съобщителната инфраструктура.

С проведените през 2005 г. изчерпателни статистически изследвания на лицензираните оператори за **куриерските услуги** и за **далекосъобщителните дейности** бяха осигурени данни за неуниверсалните пощенски услуги, за абонатите на кабелна телевизия, на Интернет и на мобилни телефони.

Проведени бяха годишните специфични статистически изследвания за **състоянието на пощенските съобщения и на далекосъобщенията**, с които беше осигурена информация за динамиката в развитието на съобщителната инфраструктура.

В областта на информационното общество беше проведено годишно извадково представително изследване за **използването на информационно-комуникационни технологии (ИКТ) и електронната търговия в предприятията**. Методологията и статистическия инструментариум на изследването бяха напълно хармонизирани с изискванията на Евростат и Регламент 808/2004 за статистиката на информационното общество. През 2005 г. изследването беше проведено за втори път. Наред с това, в рамките на Национална програма ФАР 2004 беше включен компонент “Статистика на информационното общество”. Разработена беше методология и статистически инструментариум за изследванията на “Използването на ИКТ и е-търговия във финансовия сектор 2006” и “Разходи и инвестиции в ИКТ в предприятията 2006”. С участието на консултанти от статистическите офиси на Дания и Германия бяха проведени предвидените съгласно проекта работни срещи.

С наблюденията за **икономическите сметки за селското стопанство** бяха осигурени изходни данни за разработването на тримесечните национални икономически сметки и за годишните икономически сметки за селското стопанство (за сметка „Производство”). През 2005 г. бяха разработени и изпратени на Евростат данни за икономическите сметки 2004 (втора оценка – през м. януари), предварителни данни за икономическите сметки за селското стопанство за 2004 г. и данни за статистика на единичните стойности за 2004 година. Разработени бяха и изпратени на Евростат таблици на прехода за 2004 г. за връзка между националните икономически сметки и икономическите сметки за селското стопанство и първата оценка за икономическите сметки за селското стопанство за 2005 година.

С наблюденията **Производство, улов и продажби на вътрешния пазар на сладководните видове риби и животни, включително генофонд и Производство, улов и продажби на вътрешния пазар на черноморска и океанска риба, соленоводни животни и продукти от тях** беше осигурена информация за произведените и продадените количества риба

и рибни продукти съгласно ПРОДАГРО и за средните цени на продажбите. Данните от наблюденията, заедно с информацията за лицензираните риболовци получена от МЗГ, беше използвана като основен източник за разработването на брутната продукция в рибното стопанство.

Данните от **годишния отчет на селскостопанските предприятия**, представен от предприятията, чиято основна или допълнителна дейност е селскостопанската, бяха използвани при разработването на икономическите сметки за селското стопанство (елементите на производствената сметка) по окончателни данни.

С **годишния отчет на предприятията, извършващи горскостопанска дейност** през 2005 г. за първи път беше събрана годишна информация от предприятията, извършващи горскостопанска дейност. Данните от наблюдението и от няколко други източници бяха използвани за разработване на икономически сметки за горското стопанство за 2004 г. съгласно прилаганата от страните-членки на ЕС методология (ЕАА/ЕАФ 97, Rev. 1.1). Информацията беше изпратена на Евростат в края на м. септември 2005 г. във формата и графика за предаване на данни.

Провежданото с тримесечна периодичност изследване на **приходите и разходите на селскостопанските предприятия** е специфично за селскостопанските предприятия. Наблюдавани бяха изчерпателно само водещите двустранно счетоводство, регистрирани в Статистическия регистър селскостопански предприятия. С него беше осигурена необходимата информация за оценката на междинното потребление в селското стопанство за тримесечните национални икономически сметки.

Също тримесечно беше осигурена информация за производството и продажбите на **продукти от горското стопанство, дърводобива и свързаните с тях услуги**, за приходите от негорскостопански неотделими второстепенни дейности и за разходите за извършваната горскостопанска дейност. Основната цел на наблюдението беше осигуряването на изходни данни за разработването на брутната продукция в горското стопанство и тримесечните национални икономически сметки.

През 2005 г. с наблюденията за **изкупените растителни и животински продукти** беше събрана и тримесечна информация за средните изкупни цени и индекси на растителните продукти, на изкупените селскостопански животни и продукти от животински характер. Информацията беше използвана за разработването на тримесечните национални икономически сметки, както и при анализа на данните от наблюдението за цените на производител в селското стопанство.

В рамките на проекта на Евростат **“Икономически сметки и цени в селското стопанство”** по Програма ФАР 2003 за първи път в рамките на **наблюдението на цените на средствата за производство в селското стопанство** беше събрана информация за още един от елементите на

междинното потребление – препаратите за растителна защита. Информацията беше изпратена на Евростат в предварително планираните в графика на проекта срокове. През следващата година се предвижда последното разширение на наблюдаваните средства за производство, с което ще бъде обхваната пълната номенклатура на Евростат.

През 2005 г. беше проведено редовно **наблюдение на дохода в сектор “домакинства” в селското стопанство** съгласно изискванията на Методологията на Евростат. Направени бяха някои редакционни промени в статистическия инструментариум с цел по-голяма яснота при дефиниране показателите, за които се събира информация. На базата на получената информация беше изчислен доходът на земеделските стопанства в извадката от дейности извън собственото земеделско стопанство през 2004 година. Към него беше добавен и доходът на домакинствата от селскостопанска дейност, изчислен в рамките на икономическите сметки и така беше получен общият им доход за 2004 година.

Чрез наблюдението за **научноизследователската и развойна дейност (НИРД)** беше осигурена в срок необходимата информация за производство на изискваните съгласно Регламент 753/2004 ЕС годишни показатели за вложените финансови и човешки ресурси за развитие на науката и технологиите. Окончателните данни за 2003 г. и предварителните данни за 2004 г. бяха формирани в съответствие с методологическото ръководство на ОИСР и Евростат - “Frascati Manual” и в изискваните равнища на детайлизиране: по институционални сектори, по области на науката, по видове научни изследвания и разработки, според квалификационната и образователна структура на научния персонал, по региони и други. Те бяха предоставени на Евростат чрез системата STADIUM в стандартните таблици на унифицирания годишен въпросник за 33-те страни участнички в обмена на статистическа информация за НИРД на равнище ЕС. Валидизираният крайни резултати от наблюдението за НИРД за отчетната 2003 г. бяха включени в европейската база данни New Cronos.

За да се приведе националната ни практика в пълно съответствие с изискванията на новия Регламент 735/2004 ЕС и да се осигурят данни по липсващи към момента разбивки на основни показатели беше усъвършенстван статистическия инструментариум (формуляр и указания към него) за отчитане на научно-изследователската и развойна дейност (НИРД) през 2005 г. чрез включване на два нови раздела: Раздел V Персонал, зает с НИРД, по възрастови групи и Раздел VI Персонал, зает с НИРД, по гражданска принадлежност.

Резултатите от изследването за научноизследователската дейност послужиха и за формиране на специфичните показатели за “Персонала, зает с НИРД” и “Разходите за НИРД” в икономическите сектори Промисленост и Строителство на 3-ти знак по НКИД 2003, съгласно изискванията на Регламент 58/97 ЕС (Анекс 2 и Анекс 4).

През 2005 г. продължи участието на НСИ в провеждания от Европейската комисия (ЕК) **проект “Жените и науката”**. Предоставени бяха изискваните от ЕК окончателни данни за 2003

г. по утвърдените показатели за йерархичната структура на преподавателския състав във висшите училища, както и експериментални данни за вертикалната структура на научния кадрови персонал в сектор "Държавно управление". За формирането на променливите, характеризиращи степента на участие на жените в научни съвети беше изисквана и необходимата информация от МОН. Изготвено беше предоставено на ЕК и становище относно предимствата и недостатъците при формиране на данните за академичния състав на базата на двата възможни източника на информация - статистика на образованието и статистика на научноизследователската и развойна дейност. Извършена беше проверка на конфиденциалността и валидизиране на данните за България във всички стандартни таблици, които ще бъдат включени в специализираната публикация на ЕК за жените и науката - "She figures".

Чрез статистическото изследване за научните работници и завършените научноизследователските теми (проекти) беше осигурена необходимата информация за характеризиране на кадровия потенциал на науката, както и на резултатите от осъществената през 2004 г. научноизследователска и развойна дейност (НИРД). Данните по стандартните показатели от това наблюдение бяха формирани в утвърдените разбивки, а именно: научни работници по научни звания и степени, по институционални сектори и по пол; завършени научноизследователски теми (проекти) по видове разработки за създаване на нови и усъвършенствани изделия, технологии, методи и системи.

Статистическият инструментариум на наблюдението за научните работници през 2005 г. беше усъвършенстван чрез включване на нов раздел II "Научни работници, по възраст, пол, научни звания и степени". Информацията, която ще бъде събрана чрез него ще послужи за характеризиране на промените във възрастовата структура на кадровите ресурси на науката в България през последните пет години.

В изпълнение на изискванията на новоприетата Регламент 1450/2004 ЕС, през 2005 г. НСИ участва в четвъртото общо изследване на **иновационната дейност** на предприятията в страните членки и страните кандидатки за членство в ЕС. Изследването беше проведено с хармонизиран статистически инструментариум "Отчет за иновационната дейност на предприятието през периода 2002 - 2004 г." и методологически указания за попълването му, в пълно съответствие с обхвата и съдържанието на утвърдения от Евростат общ унифициран въпросник за страните участнички в наблюдението. Постигната беше пълна хармонизация по отношение на методологическата рамка на изследването (втората ревизия на Ръководството на ОИСР по статистика на иновациите "Oslo Manual") - обхват на наблюдаваната съвкупност, единици на наблюдение, дефиниции на показателите и равнищата на детайлизиране. Осигурени бяха международно съпоставими данни за: видовете иновационна дейност на предприятията в промишлеността и бизнес услугите; източниците на информация за осъществяване на

иновационните проекти; резултатите от иновационната дейност, както и факторите, които я възпрепятстват. Окончателните резултати от изследването ще бъдат предоставени на Евростат в утвърдената стандартизирана табулационна схема и специфичен технически формат, съгласно сроковете в Регламент 1450/2004 ЕС и ще послужат за актуализиране и разширяване на европейската база с данни за иновациите New Cronos.

През 2005 г. беше попълнен и предоставен на Евростат унифициран методологически въпросник за оценка на степента на хармонизация на националната стратегия и методология на изследването на иновациите с изискванията на новата Регламент 1450/2004 ЕС и с препоръките на Евростат за четвърто общо изследване на иновационната дейност на предприятията в ЕС.

Националният статистически институт провежда две самостоятелни изследвания в областта на **туризма** – за дейността на средствата за подслон и на почивните домове. Статистическата методология и инструментариумът на тези изследвания се поддържат и актуализират в сътрудничество с експерти на Министерството на културата и Изпълнителна агенция по туризъм. Своевременно бяха организирани събирането, обработването и разпространението на тримесечна информация за **средствата за подслон** общо за страната, по области и по общини за видовете средства за подслон (хотели, мотели, къмпинги, квартирни бюра и хижи), брой легла и заетост на леглата, леглоденоночия в експлоатация, реализирани нощувки (от българи и чужденци), пренощували лица (българи и чужденци), приходи от нощувки.

Проведеното изследване на **почивното дело** осигури данни общо за страната, по области и по общини за видовете почивни домове (морски, планински, балнеоложки), максимално разкрити легла, почивали лица, продължителност на почивката.

Изчерпателното годишно статистическо изследване за **заетите лица, отработеното време и средствата за работна заплата** осигури информация от всички фирми прилагащи двустранно и едностранно счетоводство за списъчния и среден списъчен брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение – по пол и по класове на Националната класификация на професиите, наети лица по граждански договор, договор за управление и контрол, работещи собственици; отработеното време; брой наети на пълно и непълно работно време; движението на персонала – приети, напуснали и съкратени; начислените средства за работна заплата и други социални разходи и данък върху социалните разходи. Въз основа на информацията за 2004 г. бяха подготвени и предоставени данни за системата от показатели на структурната бизнес статистика.

Съгласно Регламент 1726/1999/ЕС беше реализирано Наблюдение на **разходите на работодателите за труд** с разширен обхват на показателите.

На базата на внедрената през 2003 г. методологична процедура за компилиране на тримесечни данни за заетостта в съответствие с концепциите на националните сметки през 2005

г. регулярно бяха подготвени **тримесечни данни за заетите и отработеното време по основни категории заетост и по видове дейности** (НКИД, групи А31).

Извършена беше значителна работа по задачата **“Проучване, избор и експериментирание на модели за изглаждане на данните за заетостта от наблюдението на работната сила и наблюдението на предприятията”**. За изпълнението на задачата беше разучен програмния продукт “Demetra”, като наред с това бяха проучени и други методи и модели за изглаждане, подходящи за използване върху данните за заетостта. Въз основа на това беше направен избор на най-подходящия инструментариум за изглаждане и беше изготвен доклад по изглаждането на данните от наблюдението на работната сила и от наблюдението на предприятията. В него бяха включени описание на използваните методи и модели за изглаждане и резултатите от моделирането на тренда и сезонното изглаждане на динамичните редове. Изчислени бяха темпове на растеж за оригиналните и изгладените данни. Извършен беше анализ на резултатите.

2.3. ДЕМОГРАФСКИ И СОЦИАЛНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

2.3.1. НАСЕЛЕНИЕ И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ

През 2005 г. продължи дейността по обработката и разпространението на статистическа информация за **демографските процеси и населението на страната**. Осигурени бяха необходимите качествени данни за характеризиране на естественото и механично движение на населението (раждания, умирения, бракове, разводи и миграция) в страната, за броя и структурите на населението в национален и административно-териториален разрез. Изпълнението на планираните задачи в областта на демографската статистика беше съпроводено с развитието на нейната методологична основа.

Във връзка с нарасналото търсене на информацията от таблиците за смъртност и средната продължителност на живота на населението продължи наложилата се практика през последните години на тяхното ежегодно изчисляване и публикуване по пол и местоживееене. Усъвършенствана беше методологията в това направление като бяха приложени нови методи за изглаждане на вероятностите за умирения и изчисляване на средната продължителност на живота. Започна проучването на нови методи и подготовка за внедряването им в областта на демографското прогнозиране с цел хармонизирането на тази дейност с изискванията на Евростат. Изчисляването на броя на населението, неговите структури в национален и регионален аспект и регистрацията на демографските събития беше осъществено в съответствие с изискванията на ЕС. Осигурено беше безпроблемно предоставяне на статистически данни за населението и демографските процеси на всички международни организации и потребители.

Продължи установеното добро сътрудничество на НСИ в областта на демографските изследвания с утвърдени чуждестранни институти. Постигнато е много добро партньорство с

Макс Планк Института за демографски изследвания при предоставяне на демографска информация. Успешно бяха реализирани: II фаза по проекта за изследване на Социалния капитал в страната и изграждането на Контекстуална база данни в рамките на проекта "Равнопоставеност на поколенията и половете" (GGP) по линия на Отдела за населението към Икономическата комисия за Европа.

2.3.2. ДОХОДИ, РАЗХОДИ И ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВОТА

През 2005 г. ежемесечното **наблюдение на домакинските бюджети** беше осъществено върху представителна за страната териториална извадка, обхващаща 3 000 домакинства. Изследването осигури подробна информация за месечните и годишни доходи, разходи и потребление на домакинствата, както и за купените количества и средните цени на основните хранителни и нехранителни стоки.

През годината бяха направени някои промени в използваните класификации за доходите и разходите на домакинствата, които наложиха частична промяна в програмното осигуряване на наблюдението на домакинските бюджети. Попълнени бяха и редица въпросници на Евростат, ООН, МОТ, УНИЦЕФ и ОИСР.

Експертите работещи по наблюдението на домакинските бюджети участват в работата на редица вътрешни и междуетаблиствени групи, свързани с решаването на определени задачи свързани с доходите и разходите на домакинствата, актуализирането на линията на бедност и други.

През 2005 г. беше обобщена информацията: за **пенсиите** и по вид и териториален признак; и по банков сектор за **депозитите на населението**, получена от НОИ; за **изплатени обезщетение и помощи** по вид и териториален признак, получена от Министерство на финансите и НОИ.

2.3.3. СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Изследването на **детските градини** осигури агрегирани статистически данни за дейността на всички създадени по установения законов ред общински и частни детски градини на територията на страната – за броя на записаните деца, местата в детските градини и педагогическия персонал. Обхванато беше и задължителното обучение в подготвителни групи преди първи клас. Данните са на разположение на потребителите по форма на собственост и по вид на детските градини: целодневни, оздравителни, специални за деца с трайни увреждания, полудневни и сезонни.

Постоянно провежданото изчерпателно статистическото изследване на **основното и средното образование** осигури данни за броя на записаните ученици към 01.10.2005 г. по основните признаци - пол, възраст, класове, вид и профил на училището, форма на обучение и други. Събрана беше информация за новоприетите, завършилите основно и средно образование и за учителите във всички видове и степени общообразователни, професионални и специални

училища, както и за учениците, придобили първа, втора, трета и четвърта степен на професионална квалификация. Основните данни за образователната система бяха групирани и разпределени според международните стандарти и действащото законодателство.

Годишното изчерпателно изследване на **висшето образование за придобиване на образователно-квалификационни степени “специалист”, “бакалавър” и “магистър”** осигури данни за студентите и преподавателите във всички легитимни образователни институции на територията на страната, които обхващат записаните студенти, новоприетите и завършилите студенти по признаците пол, възраст, форма на обучение, образователно-квалификационна степен и гражданство. В съответствие с изискванията на Евростат за статистическо отразяване на студентската мобилност беше събрана и информация за разпределението на студентите по държава на завършване на предходното им образование. Публикувани бяха и данни за новоприетите, учащите се и завършилите студенти по образователно-квалификационни степени и по области на образованието.

Статистическото изследване на **Домове за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителска грижа** осигури данни за настанените в тях възпитаници и за персонала, ангажиран за тяхното отглеждане и възпитание.

Проведеното статистическото изследване на **висшето образование за придобиване на образователна и научна степен “доктор”** осигури данни за обучаващите се докторанти във висшите училища и научните организации и за завършилите с придобита образователна и научна степен “доктор” по основни признаци - пол, възраст, гражданство, област на образованието, форма на обучението и други.

С оглед изпълнение на изискванията на Евростат относно обхвата на **професионалното обучение на възрастни**, през 2005 г. за първи път бяха събрани данни и осигурена информация за курсовете, организирани от професионалните училища и Центровете за професионално обучение, водещи до придобиване на степен на професионална квалификация.

Чрез обработка на административните данни на Народната библиотека “Св.Св. Кирил и Методий”, НСИ осигури статистическа информация за **издателската дейност**. Дейността включва издаваните книги, вестници, списания и бюлетини. Данните обхващат всички видове държавни и частни издателства по брой на издадените заглавия, годишен и еднократен тираж и по съответните класификации - десетична класификация, литературни групи и предназначение.

През 2005 г. беше проведено статистическо изследване за **дейността на библиотеките** с фонд над 200 хил. тома. Основните данни включват библиотечния фонд - книги, вестници и други библиотечни документи (аудиовизуални документи, електронни документи, микроформи, графични и картографски издания, патенти и стандарти), заетия библиотечен фонд, читателите, посещенията и библиотечния персонал.

Статистическото изследване на **лечебните и здравни заведения и медицинския персонал в тях**, осигури данни за основни показатели в здравеопазването - лечебни и здравни заведения за болнична и извънболнична помощ, леглови фонд, заети длъжности и физически лица по категории медицински персонал. Заедно с тях бяха събрани и разпространени сред потребителите данни за медицинските кадри по специалности, в това число за разпределението на лекарите, стоматолозите и другите медицински кадри в здравеопазването по специалности, брой на медицинските кадри по призната специалност и други. В резултат на изследването бяха осигурени данни и за статистическото изчисляване на показателите за осигуреността на населението с болнични и санаториални легла, лекарска и стоматологична помощ и капацитета на системата на здравеопазването - общо за страната и по райони за планиране, области и общини.

Статистическото изследване за **дейността на специализираните институции за предоставяне на социални услуги** осигури информация за заведенията за социални услуги по видове, местата в тях, настанените лица и лицата чакащи за настаняване.

Чрез изследването за **домовете за медико-социални грижи за деца** бяха осигурени статистически данни за броя, легловия фонд, медицинското обслужване на тези домове, както и за характеризирание на дейността им, използваемостта на местата, заболяемостта на децата и други. Съгласно международно възприетата дефиниция, настанените в тези домове деца попадат в една от категориите деца в социален риск.

С наблюдението за **детските ясли** бяха осигурени данни за броя и териториалното разпределение на детските ясли, легловия фонд, за осигуреността с яслени места и използваемостта на местата в яслите.

Системата ЕСГРАОН-ТДС осигури данните за **умиранията и мъртворажданията по причини**. Тези данни създават възможност за изчисляване на такива важни статистически показатели като коефициенти на смъртност по причини, пол, възрастови групи и в териториални разрези - общо за страната, по области и общини. Съответните аналитични показатели за смъртността по причини бяха изготвени в съответствие с международно възприетата методология и беше осигурена пълна съпоставимост на данните. Въвеждането на X-та ревизия на Международната класификация на болестите (МКБ) създаде временни затруднения и закъснения в системата ЕСГРАОН-ТДС, свързани с кодирането на съответните документи и обработката на данните, но тези затруднения поетапно се преодоляват. В НСИ бяха създадени необходимите технически и софтуерни условия за работа с X-та ревизия на Международната класификация на болестите.

Данните от статистическото изследване на **жилищните сгради** (новопостроени и съборени) и информационната база за жилищата от последното преброяване на населението са основата за изчисление на **жилищния фонд** на страната за годината и неговото териториално

разпределение по области, общини и населени места. Изготвени и предоставени бяха данни по основни показатели като брой на сградите по конструкция, етажност и по периоди на построяване, брой на жилищата по материал на външните стени на сградата, по форма на собственост, по броя на стаите, по благоустроеност и за площта на жилищата.

През годината беше въведен нов електронен статистически формуляр за **завършен строеж на сгради с жилищна площ**. Опростеното съдържание на формуляра и новата технология позволиха да се съкрати срока на подготовката на данните за жилищните сгради по вид според предназначението им, начин на изпълнение, конструктивна система, благоустроеност, застроена площ и брой на жилищата. Определянето на общините като единствен източник на данните, осигури по-добро качество и пълнота на информацията за новопостроените жилищни сгради.

Статистическото наблюдение за **наказаната престъпност** през 2005 г. беше проведено съвместно с МВР и МО. Осигурена беше обществено значима информация за престъпленията, завършили с осъждане и за осъдените лица с влезли в сила присъди. Статистическият инструментариум на това изследване беше актуализиран съдържателно съобразно промените в Наказателния кодекс и Наказателно-процесуалния кодекс. Изготвената и разпространена информация съдържа данни на национално равнище и по региони за наказаните престъпления и осъдените лица с влезли в сила присъди по видове престъпления, години на извършване на престъпленията, по основни социално-демографски характеристики, наложени наказания, предишни осъждания, рецидив и други. Освен цитираните характеристики, данните за наказаните престъпления и осъдените непълнолетни лица с влезли в сила присъди съдържат допълнителни разпределения във връзка с употребата на наркотични вещества, условия, при които са живели лицата, причини за извършване на престъплението и други.

2.3.4. СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И РАЗХОДИ ЗА ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

Статистическите наблюдения за околната среда се актуализират ежегодно съобразно развитието на нормативната база и процесите на нейното хармонизиране с европейското законодателство.

Наблюдението за емисиите на вредни вещества в атмосферата беше проведено по методология, отговаряща на международните стандарти и разработена съвместно с МОСВ.

Изследването за **производствените отпадъци** осигури информация за количеството на генерираните в страната неопасни отпадъци, начините за тяхното третиране и съхранение. Съгласно Регламента за статистика на отпадъците беше разработена методологията на извадковото наблюдение за отпадъците, което замени традиционното изследване за отпадъците извършвано чрез изучаване на основния масив от предприятия.

Наблюдението на **битови отпадъци** осигури данни за количествата на образуваните отпадъци от населението и малкия бизнес. Поддържа се регистър на депата за битови отпадъци, съдържащ данни за обслужваното от тях население, площта, събраните, третираните и окончателно депонираните отпадъци. В резултат на създадената база данни за ГИС, информацията беше представена във вид на различни тематични карти на регионално ниво.

Събрана беше информация за **извършената работа по контрола в съответствие с изискванията за предотвратяване на замърсяването на морските води и р. Дунав.**

Информацията за **регистрирани шумови нива** беше предоставена от Националния център по опазване на общественото здраве, медицинска екология и хранене.

Информацията за **защитени територии и обекти** беше предоставена от МОСВ.

Чрез изследване на **разходи за опазване и възстановяване на околната среда**, които са най-важният индикатор характеризиращ мерките, които обществото предприема за опазването и възстановяването на околната среда бяха получени данни за размера на инвестициите, текущите разходи, източниците на финансиране и разпределението на средствата по основните направления. Ефективното използване на тези средства действа като икономически лост за намаляване на отрицателното въздействие от социално икономическите процеси върху околната среда.

Събрана беше информация за наличността и движението на **дълготрайните материални активи с екологично предназначение** през годината.

Информацията за **наложени санкции и глоби**. По нормативни документи, свързани с опазване на околната среда беше предоставена от МОСВ и МЗГ.

Информацията по **управление на дейностите по опазване на околната среда** беше предоставена от МОСВ.

Изследването на **водопотреблението** предостави информация за консумираната от населението вода, пречистването на питейните води, населените места и населението на целогодишен и сезонен режим на водоползване, свързаното население с канализационна мрежа и селищни пречиствателни станции за отпадъчни води.

С проведеното наблюдение на **водоснабдяването** беше получена детайлна информация от фирмите за водоснабдяване и предприятията за: иззетите водни ресурси по вид на водоизточника, продажбите на вода, цените на водата, физическите и нефизическите загуби на вода, консумацията на вода и използваната вода за напояване по видове култури и напоявани площи.

Получена бе подробна информация за **разходи за битови отпадъци** от общините за изразходваните средства от специализираните фирми за събирането, транспортирането и съхранението на битовите отпадъци.

Проведено беше ново изследване за **производство на опаковки и отпадъци от опаковки** по проект на Евростат. В следствие на недоброто качество на първичните данни от наблюдението за опаковките се наложи с писмо на Председателя на НСИ до министъра на МОСВ, да бъде организирана проверка от МОСВ за състоянието на отчетността за опаковките по предприятия. Резултатите от проверката се очакват през 2006 година.

Резултатите от наблюденията за околната среда се предоставят своевременно както на вътрешни потребители, така и на международни организации.

2.4. РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

Регионалната статистика осигурява обобщена информация, характеризираща социално-икономическото състояние и развитие на териториалните и административно-териториалните единици в Р България. За осигуряването на необходимата **характеристика за състоянието на регионите** и през 2005 г. продължи: работата по подпомагане на ТСБ в дейността им по информационното осигуряване на местни потребители и при изготвянето на техните ежегодни електронни публикации и петгодишни статистически сборници.

Подготвена беше и годишната електронна публикация “Райони, области и общини в България” с данни за 2004 година. От януари 2006 г. тази публикация, както и избирането на отделни показатели от нея ще са достъпни в сайта на НСИ в Интернет. За целта е изработен специализиран софтуер за формиране на специфични заявки на потребителите до данните на ниво област в нейните таблици.

За целите на регионалното развитие и регионалната политика бяха подготвени ревизирани данни за 2003 г. за **брутния вътрешен продукт и брутната добавена стойност** по икономически сектори **на регионално ниво** за утвърдените 6 икономически района за планиране.

Проведено беше планираното статистическо изследване на **местните органи на управление в Р България**. С това изследване беше осигурена информация за отделните нива на управление на страната. Издадена беше публикацията “Местни органи на управление в Р България”, която съдържа данни по състояние към 31.03.2005 г. за заетите лица в областната, общинската и кметската администрация и общинските съвети по пол, възраст, образование, както и за компютърната и софтуерна осигуреност в областните и общинските администрации.

От 2001 г. НСИ поддържа база данни “Регионална статистика” по структура, зададена от Министерския съвет на ниво общини, от която ежегодно се предоставя информация.

Събрана беше и се предоставя информация по задачи на органи на централната власт, които произтичат от законови и други разпоредби. Такива са: експертна помощ и данни, необходими за определяне на районите за целенасочено въздействие съгласно Закона за регионално развитие; данни и експертна помощ за категоризация на общините съгласно

ЗМСМА; данни за изготвяне на Националния и регионалните планове за развитие 2007-2013 година.

Представители на НСИ участваха и подпомагаха работата на редица междуправителствени съвети и работни групи. През 2005 г. в Координационния съвет по Националния план за развитие (НПР) и неговите работни групи бяха очертани приоритетите на НПР 2007-2013 година. В работната група по категоризация на общините и населените места в Р България към МРРБ беше извършена категоризация, която беше публикувана в "Държавен вестник" през 2004 година. Съгласно Наредбата постоянната група актуализира данните при необходимост, но не по-често от веднъж на 6 месеца. Подпомогната беше Комисията по местно самоуправление и регионална политика при изготвяне на промените в Закона за регионалното развитие (ЗРР) по отношение на критериите за определяне на районите за целенасочено въздействие. В изпълнение на задълженията по ЗРР, НСИ поддържа база данни по критериите, като събира информация и от други институции.

Приложението на ГИС-технологиите позволява да бъдат комбинирани множество графични слоеве заедно с разнообразна статистическа информация в едно комплексно аналитично пространство. Това дава възможност за постигането на различни пространствени решения в дейността на НСИ и изпълнението на нетрадиционни статистически задачи. По утвърдената вече технология през годината бяха геореферирани пътните артерии и адресите на дворните места за градовете Варна, Хасково, Силистра, Враца. Създадени бяха за тях и графични слоеве на използваните в статистическата дейност контролни райони и статистически участъци с населението и жилищата в тях. Към края на 2005 г. НСИ има подготвена георефрирана информация за 15 областни градове и 37 села на област гр. София. От 2005 г. започна актуализацията на изградените досега цифрови модели на областните градове въз основа на събраната информация от нововъведения електронен формуляр за статистическо отчитане на жилищните сгради и жилищата. Въведени бяха новопостроените жилищни сгради с техните характеристики в графичните слоеве, както и индикацията за съборените сгради. По този начин е постигнато актуално състояние на създадените цифрови модели на градовете по отношение на сградния и жилищния фонд.

Във връзка с разработването на Национален регистър на населените места със средствата на ГИС бяха създадени цифрови изображения за неговата графична визуализация. Те включиха граници на землищата на населените места, общините, областите, районите за планиране и страната. За тези териториални и административно-териториални единици технологично са изчислени териториите и е представен показателят за гъстотата на населението.

За подобряване на информативността в публикационната дейност и визуализацията на статистическите данни бяха подготвени тематични карти за 28-те областни издания, съдържащи информация за населението и жилищния фонд, а така също и за плановите издания на НСИ.

През 2005 г. беше сключено споразумение между НСИ и Председателя на УНИЦЕФ за България за съвместно изпълнение на проект **“Свят подходящ за всички и цели на хилядолетието за развитие”**. Целта на проекта беше да пригоди за използване на софтуера на ООН ДевИнфо от служители в държавната администрация и експерти от НПО, както и да предостави чрез него актуална информация за България и нейните региони по включените в него показатели.

В изпълнение на проекта беше направен превод и редакция на показателите в ДевИнфо. На среща с експерти от заинтересованите ведомства бяха обсъдени адекватността на показателите и разширяването на списъка с показатели, за които може да бъде предоставена информация. Актуализирана беше БД на ДевИнфо и ДевИнфо беше изцяло пригоден за предоставяне на ползвателите на български език и отразяващ българската специфика при постигане на Целите на хилядолетието за развитие. Организиран беше тридневен семинар за обучение на ползвателите.

2.5. ТЕКУЩА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИЯ

Месечното изследване на **продажбите и поръчките** е основен източник на информация за изчисляване на показателите от краткосрочната бизнес статистика в промишлеността, търговията и транспорта.

Внедряването на наблюдението на **цени на производител на международния пазар в промишлеността** направи възможно изчисляването на общия индекс на цени на производител и Анекс А Промисленост на Регламент 1165/98 беше напълно хармонизиран по отношение на наблюдаваните показатели, равнищата на детайлизация и сроковете за предаване на редовете с данни на Евростат.

През 2005 г. продължи разработването на системата от краткосрочни бизнес показатели в промишлеността съгласно Регламент 1165/98 (Анекс А Промисленост) чрез повишаване на степента на хармонизация на изчисляваните краткосрочни показатели, усъвършенстване на методологията и срочността. Въпросникът с метаданиите на краткосрочните показатели “STS Sources” беше актуализиран за 2004 г. и предаден на Евростат.

Тримесечно беше провеждано **наблюдението на потребителите** на НСИ като част от хармонизираната програма на ЕС за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите. Анкетата съдържа стандартизирани въпроси, свързани с финансовото състояние на домакинствата, общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията, намеренията за извършване на основни разходи за предмети с дълготрайна употреба и покупки на жилище или кола.

След като в края на 2004 г. приключи внедряването на новата методика за наблюдение на индексите на **цени на производител на вътрешния пазар**, през 2005 г. продължи регулярно (месечно) събиране на информация и изчисляване на индекси на цени на производител на вътрешния пазар в промишлеността, като част от краткосрочната бизнес статистика.

През м. октомври 2005 г. успешно приключи проекта на Евростат **Краткосрочна бизнес статистика – Изчисляване на индекси на цени на производител на международния пазар** в рамките на Многонационална програма ФАР 2003. Всички дейности, предложени от НСИ и залегнали като Технически анекс към сключения с Евростат договор бяха изпълнени.

Целта на проекта беше НСИ да премине към нова фаза на развитие на индексите на цени на производител в промишлеността – разширяване на обхвата на индекса с включване в наблюдението на цените на произведените в страната и директно изнесени на международния пазар промишлени продукти. В изпълнение на поетите договорености НСИ проведе изследване, в което взеха участие около 500 промишлени предприятия, директни износители на международния пазар на промишлени продукти. С наблюдението на цени на производител на международния пазар бяха обхванати промишлени дейности с най-голям дял на износа - 95,5 % от продажбите на международния пазар, като за останалите 4,5 % трябва да се прави оценка. В рамките на проекта бяха дискутирани възможните стратегии за оценка и беше избран най-подходящият подход.

Целите на проекта бяха постигнати. Краткосрочните променливи “Индекси на цени на международния пазар” и “Индекси на цени” (общо) бяха изчислени при базисната 2000 г. и историческите данни бяха предадени на Евростат. Започна регулярното предаване на двата показателя в изискваните от Регламент 1165/98 срокове, равнища на детайлизация и технически формат GESMES/TS. Изпратен и одобрен от Евростат беше и крайният доклад за работата по проекта.

През 2005 г. планираното месечно изследване на **производството и продажбите на вътрешния пазар на промишлени продукти в натурално изражение** беше извършено на базата на ревизирана представителна продуктова извадка от 406 продукта от Номенклатурата на промишлената продукция (ПРОДПРОМ 2005), следваща промените в PRODCOM list 2005. Актуализацията беше извършена в посока намаляване натовареността на респондентите, подобряване качеството и събираемостта на информацията и при отчитане ангажиментите по предоставянето на месечна информация на международни организации. Направена беше промяна в методологията по отношение начина на отчитане на производството на ишлеми-изразяващо се в наблюдаването, както на вътрешното, така и външното производство на ишлеми. Съобразно изискванията на Регламент 3924 на ЕС за отчитане на продукцията, според който наблюдението трябва да има представителност на ниво продукт, беше извършена актуализация на месечната извадка от предприятията, осигуряваща достатъчно висока

представителност на ниво промишлени продукти (1 550 предприятия). Във връзка с промените беше извършена актуализация на софтуерното приложение, както в основната част, така и прогнозната част на териториално и национално ниво.

Статистическите данни на МВР бяха основа за допълнителни разработки на статистически данни за **преминалите граница български граждани** и за **влезлите в страната чужди граждани**. Данните се отнасят за преминалите границата български граждани по страни, цел на пътуването (лично или служебно) и по вид на използвания транспорт (железопътен, въздушен, воден, автомобилен). Данните за чуждите граждани, посетили страната ни, бяха разработени по цел на посещението (туризъм, гостуване, служебно, други и транзит), по гражданство и по вид на използвания транспорт.

Провеждането на месечните статистически наблюдения на потребителските цени осигури необходимата информация за изчисляване на общ месечен **индекс на потребителските цени (ИПЦ)**, тримесечни индекси на потребителските цени, тримесечни дефлатори по групи стоки и услуги и средногодишен индекс на потребителските цени.

В началото на 2005 г. беше актуализирана извадката от търговски точки за наблюдение и кошницата от стоки и услуги - представители. При конструиране на теглата за топлоенергията, електроенергията, телекомуникациите, горивата, тютюневите изделия беше използвана информация от допълнителни източници. Разширен беше обхвата по отношение на застрахователните компании, включени в извадката за наблюдение на цените на пътнотранспортните застраховки. Подобрени бяха методите за третиране на цените на топлоенергията в индекса.

Приложени бяха нови усъвършенствани методи за третирането на цените на фиксираните телефонни услуги в индекса във връзка с настъпилите промени в предлаганите тарифи, единицата и начина на тарифиране на разговорите.

Продължи работата по изготвянето на инструкция за конструирането и изчисляването на ИПЦ, която е предназначена за регистраторите на цените от ТСБ.

Публикувана и разпространена беше брошура "Индекс на потребителските цени и инфлация", с отговори на най-често задаваните въпроси за индекса на потребителските цени и инфлацията.

В края на 2005 г. беше извършена подготвителна работа по усъвършенстване на организацията на наблюдението на потребителските цени през 2006 година. На базата на паричните разходи за 10-те месеца на 2005 г., анализа на липсващите наблюдения за същия период, анализа на динамиката на груповите индекси при включването на различен брой стоки-представители, както и на предложения от регистраторите на цени, беше извършена актуализация на потребителската кошница за следващата отчетна година. Формирана беше и нова извадка от планирани наблюдения за всяка една стока и услуга - представител.

През 2005 г. продължи изчисляването на **общи индекси на цените за малката кошница от 100 общоползни и жизнено необходими стоки и услуги** на 20-те % най-ниско доходни домакинства, като се поддържа съпоставим динамичен ред от индекси.

Проведените тримесечни статистически изследвания за **пазарните цени на жилища** осигуриха информация за изменението на цените на жилищата на свободния пазар. Тази информация беше използвана за изчисляване на **тримесечни индекси на пазарните цени на жилищата**.

Тримесечните статистически наблюдения на цените на живите животни, продавани на свободните пазари и тържищата осигуриха необходимата информация за изчисляването на тримесечни цени и индекси на цените на живите животни, но НСИ се сблъска с обективни проблеми по отношение на обхвата на наблюдението: Три от съществуващите до миналата година свободни пазари и тържища вече не функционират (Бургас, Кърджали и Търговище). В 5 от градовете (Габрово, Кюстендил, Смолян, София-област, Шумен) пазара е ограничен и се регистрират от 2 до 5 цени на месец при заложили минимум 29 регистрации; Регистраторите от ТСБ от страната информираха, че започва закриване и на действащите в момента пазари поради опасността от птичи грип, което допълнително ще деформира обхвата на наблюдението.

При **наблюдението на цени на производител в селското стопанство** през 2005 г. беше разширена номенклатурата на наблюдаваните продукти. Във връзка с това беше направена актуализация на техническото задание за обработката на данните от наблюдението. Събраната за 2004 г. информация за месечни и годишни цени и индекси на цените на производител за наблюдаваните продукти беше изпратена на Евростат във формата на стандартните таблици за предаване на данни. През следващата година ще бъде направено последното разширение на броя на наблюдаваните продукти, с което ще бъде обхваната пълната номенклатура на Евростат.

През 2005 г. продължи редовното производство на месечна информация по пет въпросника на Евростат за наблюдение на производството и доставките на енергийни суровини и продукти: Производство и доставки на твърди горива; Производство и доставки на нефт и нефтени продукти; Производство и доставки на природен газ; Производство и доставки на електроенергия; Дейност на атомната централа.

Регулярно провежданите месечни статистически изследвания за **производството и доставките на твърди горива** осигуряват информация за наличностите, производството, вноса, износа и доставките на въглища, кокс и брикети.

С проведените месечни изследвания за **производството и доставката на нефт и нефтопродукти** беше осигурена информация за наличностите, производството, вноса, износа и доставките на суров нефт и нефтопродукти.

Производството и доставките на природен газ бяха изследвани месечно, като беше осигурена информация за наличностите, производството, вноса, износа и доставките на природен газ.

Месечните изследвания за **производството и доставките на електроенергия** осигуриха информация за производството, вноса, износа и доставките на електроенергия, както и за разхода на горива в обществените централи.

Дейността на атомната централа беше наблюдавана месечно, като беше събрана информация за производството, мощностите и причините за престоите в АЕЦ.

Информацията събрана от тези месечни изследвания беше съобразена и напълно хармонизирана с изискванията на Евростат за месечно представяне на данните за електроенергията, природния газ, въглицата и твърдите горива, нефта и нефтените продукти.

Съгласно Директива 90/377/ЕЕС и след приключилия успешно проект през 2004 г., от 2005 г. започна регулярно провеждане на наблюдения за **цените на електроенергията и природния газ за крайни потребители** в индустрията и домакинствата. Изследванията бяха проведени двукратно. Предоставени бяха данни на Евростат за цените на електроенергията и природния газ по стандартни групи крайни потребители в индустрията и домакинствата към 1 януари и 1 юли 2005 година.

Осигуряването на текуща статистическа информация за **износа и вноса на стоки** от/за България е важен елемент при определянето на търговската политика на страната. И през 2005 г. месечната статистическа информация за вноса и износа на стоки беше един от най-търсените статистически информационни продукти. Резултатите бяха разпространявани всеки месец на сайта на НСИ в Интернет, на български и на английски език и ежемесечно бяха изпращани в Евростат файлове с данни със структура и обхват определени от ЕС.

Използването на усъвършенствана система и софтуер при контрол на данните осигурява по-добро качество на външнотърговските данни, което е важен елемент в работата на НСИ. Някои от процедурите на системата за контрол са в процес на разработване и цялостните резултати от тази дейност ще бъдат факт, когато се приложат всички елементи на новата система. При реализацията на тази дейност бяха ползвани консултантските услуги на белгийски експерт и опита на Статистическата служба на Германия при анализ на качеството на данните и прилаганите методи за проверка и корекции на данните. Съществен елемент за реализирането на системата за контрол е синхронизирането на усилията на производители и потребители на външнотърговски данни.

За оценка на ефективността и условията за развитие на външнотърговската дейност НСИ разработва конкретна информация и за **изменение на цените на вноса и износа** по групи стоки. Дейността на НСИ в тази насока беше съсредоточена върху по-прецизен подбор на стоките, включени в каталога на стоките-представители, който беше изготвян ежегодно на

базата на анализ на вариациите на цените по стоки и сделки. На основата на този каталог бяха анализирани текущо отклоненията в ценовите лимити. Каталогът беше основа за изчисляване на индекси на цените. Индексите на изменението на цените на износа и вноса бяха изчислявани тримесечно и публикувани в Интернет.

Огледалните сравнения са елемент за оценка на качеството и обхвата на данните за стоковите потоци. Текущ анализ на асиметрията при насрещните потоци е една от препоръките на Евростат за подобряване качеството на данните. През 2005 г. на базата на двустранни споразумения бяха извършени огледални сравнения на стокообмена на България с Хърватска и Чехия. Подготвените през 2005 г. публикации с резултатите от проведените сравнения бяха полезни не само за НСИ, но и за държавната администрация и бизнес средите в съответните страни.

През 2005 г. беше обогатен сайта на НСИ в областта на външната търговия, като беше подготвена и включена нова рубрика с основните резултати от огледалните сравнения. Публикувани бяха и основните принципи и подходи, които се прилагат при осъществяването на тази дейност, което позволи на всички потребители, които проявяват интерес в тази област, да се запознаят с правилата, по които са получени представените резултати.

Разработени бяха методология и формуляр за провеждане на статистическо наблюдение за **изучаване на разходите за транспорт и застраховка при внос на стоки**, както и принципите за подбор на единиците за наблюдение и организирането на изследване. Организирано беше и проведено специализирано статистическо наблюдение, но качеството на събраната информация не беше достатъчно добро. Ограниченото право на НСИ да получава информация за стопанските субекти, извършващи външнотърговска дейност в този случай много затрудни работата при провеждане на изследването, тъй като нямаше възможност да бъдат заменени неотговорилите единици с други фирми и да се повиши делът на използваемите отговори. Цялостният анализ на резултатите от наблюдението, приложените методология и инструментариум помогнаха да бъдат идентифицирани проблемите и да бъдат набелязани необходимите стъпки за усъвършенстване на нашата практика при преизчисляване на стойността на вноса от цени CIF в цени FOB.

Проведените тримесечни статистически изследвания за **наетите лица, отработеното време и средствата за работна заплата** осигуриха информация от стопанските единици от всички институционални сектори за списъчния (средния списъчен) брой на наетите лица по трудово и служебно правоотношение, граждански договор, договор за управление и контрол, работещите собственици; отработеното време от наетите на пълно и непълно работно време; движението на персонала – приети, напуснали и съкратени начислените средства за работна заплата и други разходи за труд – обезщетения, социални осигуровки, други социални разходи и данък върху социалните разходи. Данните от наблюденията бяха използвани за изчисляване

на **индекса на разходите на работодателите за труд (ИРРТ)**, както и за подготовка на данни за пазара на труда в системата от краткосрочни икономически показатели на Евростат.

През 2005 г. беше разработен и разпространен електронен формуляр за тримесечното наблюдение на наетите лица, отработеното време и средната работна заплата.

Данните от **наблюдението на работната сила** за първото, второто и третото тримесечие бяха подготвени и обявени в определените срокове. Проведено беше и наблюдението за четвъртото тримесечие.

Завърши работата по допълнителния модул към наблюдението на работната сила **“Организация на работата и работното време”**, проведен през 2004 година. Микро-данните от модула, както и доклад за качеството на данните бяха изпратени в Евростат в определените срокове. Извършена беше обработка и оценка на резултатите от проведеното в края на 2004 г. по договор с UNDP изследване **“Квалификацията, мобилност и социални нагласи на населението”**.

В съответствие с Регламент 29/2004 на ЕК през второто тримесечие на 2005 г. към наблюдението на работната сила беше включен и проведен допълнителен модул **“Съвместяване на работа и семеен живот”**. За тази цел беше подготвена специална анкетна карта, включваща въпросите от модула, както и подробни указания за попълване и беше проведено пробно наблюдение. Данните, получени от модула се обработват и ще бъдат изпратени в Евростат в началото на 2006 година.

През 2005 г. на Евростат бяха изпратени в срок микроданните от наблюдението през четвъртото тримесечие на 2004 г., първото и второто тримесечие на 2005 година.

През 2005 г. регулярно бяха предоставяни на Евростат месечни данни за регистрираните безработни лица в бюрата по труда (по пол и възрастови групи), които се използват за изчисляване на хармонизирани месечни данни за броя на безработните лица и равнището на безработица, както и агрегирани тримесечни данни от наблюдението на работната сила по определени показатели (QLFD).

Подобрен беше начинът на изчисляване на статистическата точност на резултатите от наблюдението на работната сила, чрез използване на подходящ софтуер. Проучват се възможностите за усъвършенстване на подхода за претегляне на данните от наблюдението, използване на импутация, подобряване модела на извадката.

Извършена беше подготвителна работа по разработването на инструментариума за наблюдението през 2006 година. Разработен беше проект на анкетна карта, с включени допълнителни въпроси, съответстващи на 13 променливи от списъка на хармонизираното наблюдение на ЕС. Променено е и оформлението на анкетната карта.

Започна работа върху методологията и инструментариума за допълнителния модул **“Преход от заетост към пенсиониране”**, който трябва да бъде проведено към наблюдението на работната сила през второто тримесечие на 2006 година.

Съгласно Кодекса за социално осигуряване (КСО) отчитането на **трудовите злополуки** от началото на 2000 г. се осъществява от Националния осигурителен институт (НОИ). Съгласно подписаното споразумение и през настоящата година НСИ получи от НОИ информация за броя на трудовите злополуки, загубени календарни дни, смъртни злополуки общо и в т.ч. по чл. 55, ал. 1 от КСО, по видове дейности на НКИД и по области.

3. ДРУГИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

3.1. СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО КОНКРЕТЕН ПОВОД

Оценката на качеството на статистическите данни е свързано с хармонизирането на националната статистическа методология и практика с изискванията на Евростат и респективно с повишаване на доверието на потребителите към статистическата информация. През 2005 г. бяха изпълнени основните задачи по Национална програма ФАР 2002. Разработени бяха основните методически положения за изготвяне на отчети за качеството на статистическите изследвания по компонент 2 **“Оценка на качеството на статистическите данни”**.

Основната цел при изпълнението на задачата **обща терминология за описание на статистическите метаданни** е да се подготви единен хармонизиран понятиен апарат (за статистическата дейност в страната), като бъде осигурено пълно съответствие на термините и съответстващите им дефиниции от статистическата практика с тези, използвани в международната практика.

През 2005 г. продължи работата по изграждане на обща терминология за описание на статистическите данни и метаданни. Актуализирани бяха термините и определенията им в областите: **“Терминология на статистическите метаданни”**, **“Външна търговия”**, **“Селско стопанство и рибарство”**, **“Околна среда”**, **“Абревиатури и акроними”**. Започна работа и в други две области: **“Наука и технологии”** и **“Енергетика”**.

Започна работата по изготвяне на Техническо задание за създаване на Интранет-базиран електронен речник на статистическите термини. Работата по стандартизиране и хармонизиране на статистическата терминология ще продължи и през 2006 г. с по-нататъшно уточняване и обсъждане с експерти от различни отдели в НСИ.

Продължи работата по оценка и анализ на **натовареността на респондентите**. След актуализация на методологията на анкетното изследване, на базата на текущите статистически наблюдения, беше направен анализ на натовареността на бизнес средите като респонденти при предоставяне на статистическа информация.

Създадена беше необходимата организация и бяха съгласувани, обобщени и окончателно редактирани материалите за социално-икономическото развитие на Р България през 2004

година. Издадена беше **аналитичната публикация “България 2004 - социално-икономическо развитие”**, в която беше представено демографското, социалното и икономическото развитие на страната през 2004 година. Разгледани бяха тенденциите в развитието на Р България и настъпващите структурни промени на базата на направените сравнения с предходната 2003 г. и приетата за база 1998 година.

Разработен беше и необходимия инструментариум, проведено беше анкетно наблюдение и беше изготвен анализ на **продължаващото професионално обучение в предприятията**.

На базата на данните от годишните статистически наблюдения на НСИ беше направен **анализ на състоянието и тенденциите в развитието на малките и средните предприятия от нефинансовия сектор през периода 2001 – 2003 година**.

В разработката **Методологични и практико-приложни проблеми на извадковите изследвания** беше отделено специално внимание на въпросите, свързани с неотговарянето и как то може да оказва влияние върху оценката на данните от извадково наблюдение. Представени бяха различни начини за изчисляване степента на отговаряне/неотговаряне. Ударение беше поставено на начините за преодоляването на проблема, показани бяха различни техники за намаляване на дела на неотговорилите, както на отделни въпроси, така и като цяло на анкетната карта. Направени бяха сравнения между предотвратяване на неотговарянето и оценяването на данни, като беше подчертано, че то не може да бъде алтернатива и в случаите, когато това е възможно трябва да се прилага предотвратяване на неотговарянето. Основната цел на оценяването беше да намали отклонението на данните, получено в резултат от неотговаряне. Посочени бяха следните методи за оценяване: при неотговорила единица – претегляне; при неотговаряне на отделен въпрос – импутация и моделиране; при частично неотговаряне – комбинация от подходи. Подробно бяха разгледани двата вида претегляне – основано върху извадката и основано върху съвкупността. Задълбочено бяха представени единичната и множествената импутация и различните техники включени в тях.

Основната цел на изследването **Отношение на бизнессредите към статистическата конфиденциалност** беше да се проучи мнението на бизнес средите и същевременно да се подобри информираността им за: статистическата конфиденциалност и опазването ѝ, законовата уредба и сигурността на методите за защита на данните в НСИ, програмните и организационните мерки, които се предприемат от НСИ и другите органи на статистиката за осигуряване на защитата на статистическите конфиденциални данни. В анкетното изследване участваха различни по форма на собственост респонденти - държавни, общински и частни фирми. Наблюдението беше извършено върху подизвадка от извадката за регулярното наблюдение на труда за второто тримесечие на 2005 година. Обработката на данните и анализът на получените резултати приключи в определения срок.

Въз основа на информация предоставена от външни източници беше изготвен **аналитичен материал за приватизацията** в трите ѝ форми на реализация – държавна (касова), масова и общинска за периода 1993 – 2004 година.

В резултат на проведеното наблюдение за **нерегистрираната престъпност** бяха осигурени съпоставими данни за основните аспекти на престъпните посегателства, от които са пострадали домакинствата и отделни лица. Предмет на наблюдението бяха престъпленията, които пряко засягат личността и собствеността на гражданите и съставляват преобладаващата част от извършените престъпления в страната. Обобщените данни характеризират най-често срещаните посегателства към домакинствата - взломна и обикновена кражба, и към отделните лица - обикновена и джебчийска кражба, грабеж, изнудване, измама, подкуп и други. Чрез проведеното анкетно наблюдение бяха осигурени и данни за уведомяването на компетентните органи от пострадалите домакинства и лица, а така също и за причините, поради които не е потърсено тяхното съдействие.

3.2. СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ПОЕТИ ОТ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ МЕЖДУНАРОДНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Съгласно програмата за работа проектът **Оценки на компонентите на БВП в съпоставими цени** приключи с подготвен доклад за оценка на използваните индекси на цени и обеми за дефлиране на показатели от системата на националните сметки, свързани с приетия регламент на ЕК за индекси на цени и обеми. Проектът приключи с предоставянето на резултатите на Евростат през м. юни 2005 година.

Работата по проекта **Описание на използваните източници и методи за оценка на Брутен вътрешен продукт (БВП) и Брутен национален доход (БНД)** се състои в разработване на пълно описание на източниците и методите за оценка на БВП и БНД, доближаващо метаданните до равнището и обема на метаданните на страните членки. Проектът стартира през м. октомври 2004 г. и продължи до края на 2005 година.

Целта на проекта **Преход Брутен вътрешен продукт – Брутен национален доход** е подобряване оценките на потоците на първичните доходи между резидентни и нерезидентни субекти на икономиката, повишаване на качеството и сравнимостта на БНД. Проектът стартира през м. октомври 2004 г. и приключи към м. май 2005 година.

В резултат на участието в проекта за **тримесечни национални сметки** беше направено описание на методите, източниците на данни и техническите процедури по подготовка и предоставяне на информацията в стандартни формати на Евростат. Проектът приключи успешно в установените срокове с попълнени и изпратени въпросници на Евростат.

Работата през 2005 г. беше насочена към подготовката за внедряване в практиката на НСИ на ново изследване **Статистика на доходите и условията на живот** за изучаване на бедността и социалната изолация.

На базата на анализа на проведените през април и ноември 2004 г. две пилотни наблюдения Статистика на доходите и условията на живот беше актуализирана методологията и инструментариума за наблюдението през 2006 година. Подготвени бяха: проект за ротационен панел, правила за проследяване на извадковите домакинства и лица след 2006 г., технически задания за синтактичен и логически контрол за програмите за въвеждане и други. Приключи успешно работата по проект ФАР 2002, чиито 4 етапа бяха отчетени и одобрени от Евростат, за което бяха подготвени и предоставени на Евростат: четири доклада с основни резултати от втория пилотен експеримент (лонгитудинално наблюдение и съпътстващо наблюдение Предаване на бедността между поколенията); исканите 3 файла с микро-данни (Регистър на домакинствата, Регистър на лицата и файл с първични данни от Модул 2005); три методологически разработки, необходими за внедряването на реалното наблюдение през 2006 година. От м. май 2005 г. започна работата по проект по Национална програма ФАР 2004 като бяха подготвени: методология, инструкция, проект на извадка и въпросници за наблюденията през 2006 и 2007 година.

Националният статистически институт участва в пилотен проект **Качество в статистиката**, заедно с новоприетите страни и Румъния. В рамките на проекта за първи път беше направена самооценка на качеството на шест изследвания (изследване на работната сила, структура на заплатите и разходите за труд, изследване на предприятията относно средствата за работна заплата и други разходи за труд, структурна бизнес статистика, краткосрочна бизнес статистика – в частта на индекса на промишленото производство и наблюдение на продължаващото професионално обучение), за които съществуват регламенти за качеството на ЕС. Самооценката беше извършена чрез попълване на DESAP lists, (Европейски чек лист за самооценка, предназначен за менажерите на изследванията). DESAP lists беше преведен на български език, с цел да се ползва като инструмент за оценка на качеството и елемент от метата информацията за качеството. Разработени бяха отчети за качеството и някои от стандартните показатели за качеството, съгласно изискванията на Евростат. Оценката на Евростат за извършената работа от НСИ по пилотния проект е положителна. Предвижда се в специалната рубрика на сайта на Евростат за качеството да бъде представена и информация за пилотния проект и резултатите от него.

От 1997 г. НСИ участва в пилотен проект по конструиране и производство на **хармонизиран индекс на потребителските цени (ХИПЦ)**. Целта на проекта е страните-кандидатки да се запознаят със съществуващото законодателство и методика за изчисляване на ХИПЦ, както и да осъществят поетапното им прилагане за изчисляването на предварителни хармонизирани индекси, които да са в съответствие с ХИПЦ на страните членки на ЕС.

Общата оценка на съгласуваност е, че произвежданият ХИПЦ е почти хармонизиран с изискванията на Евростат. На този етап общият ХИПЦ е равен на националния ИПЦ.

През 2005 г. бяха направени редица стъпки към по-нататъшна хармонизация на ХИПЦ. Направена беше оценка на наличността и качеството на информацията от различните източници за получаване на информация за конструирането на тегла по вътрешната концепция.

Продължи използването на два подхода за формирането на теглата за ХИПЦ и експерименталното изчисляване на месечни ХИПЦ с тези тегла. Методите и получените резултати бяха обсъдени на работна среща във Варшава за новите страни членки на ЕС и страните кандидатстващи за членство в ЕС.

Продължи провеждането на експерименталното наблюдение на цените на автомобилите втора употреба. В изпълнение на Регламентите на ЕС, касаещи обхвата на ХИПЦ, потребителската кошница, както и извадката от търговски точки на наблюдение на цените бяха актуализирани и беше разширен обхвата на индекса на застраховките. Настъпилите промени в тарифите и единицата на тарифиране на фиксираните телефонни услуги бяха третираны съгласно изискванията на Регламента за тарифните цени. Продължи приложението на "нетния подход" при конструирането на теглата за застраховките, което е в съответствие с изискванията на Евростат. Продължава прилагането на методи за оценка на качеството за някои стоки, както и правилата за момента на въвеждане на цените в индекса.

Ежемесечно, съгласно утвърден график, бяха изпращани в Евростат, файлове с данни за ХИПЦ, изготвени по структура и обхват, утвърден от ЕС. През 2005 г. продължи и изпращането на данни с ХИПЦ в специална групировка по искане на Директорат "Селско стопанство" (DG AGRI).

Данните от проведеното по пилотен проект на Евростат статистическо наблюдение за **използване на пестициди в селското стопанство** представят основните аспекти за прилагането на пестициди за избрани култури от реколта 2004 година.

По пилотния проект по Програма ФАР 2002 **Качеството на регионалните индикатори** бяха разработени и представени на Евростат в определените срокове три доклада за качеството: регионална БДС (GFCF); регионална заетост и регионално население.

В рамките на Многонационална програма ФАР 2002 беше изпълнен проект **Попълване на Статистическия регистър със задължителните променливи, съгласно регламентите на ЕС**. Проектът завърши в срок, с положителна оценка от Евростат за степента на постигнатите резултати.

По договор и с финансовата подкрепа на Евростат беше проведено **Изследване на хората с увреждания в България**. Целта на изследването беше да се съберат данни за състоянието, проблемите и възможностите за социална и трудова интеграция на хората с увреждания. Информацията от изследването беше предоставена на Евростат за международни сравнения, а така също беше предоставена на научни и неправителствени институции в нашата страна, изследващи тези проблеми.

Целта на проекта **Оценка и описание на използваните източници и методите за изчисляване на Брутен национален доход (БНД)** е подобряване качеството и надеждността на оценките на БВП/БНД за тяхното пълно съответствие с изискванията на ЕСС 95. Проектът стартира през 2005 г. и ще продължи през 2006 година.

Проектът за разработване на **описание на източниците и методите за оценка на БВП в съпоставими цени** и тяхното подобряване в съответствие с изискванията на Ръководството по цени и обеми и Регламентите на ЕК стартира през 2005 г. и ще продължи през 2006 година.

Целта на проекта **Брутокапиталообразуване и дълготрайни активи** е подобряване на съгласуваността в процесите на оценка на брутокапиталообразуването, наличността от дълготрайни активи и потреблението на основен капитал. Проектът стартира през 2005 г. и ще продължи през 2006 година.

Съгласно целите на проекта **Таблицы Ресурс-Использование** беше изготвен методологичен доклад за структурата на балансовите таблици – използвани класификации и номенклатури, за технологичните процедури при организиране на входните информационни ресурси в структурата на таблиците – приложение на софтуерен продукт SNA-NT, балансиране на ресурсите от продукти и услуги и тяхното използване, преизчисляване на таблиците в съпоставими цени от предходната година.

Целта на проекта **Секторни сметки** е усъвършенстване разработването на системата от нефинансови сметки по институционални сектори съгласно изискванията на ЕСС 95. Проектът стартира през 2005 г. и ще продължи през 2006 година.

През 2005 г. НСИ изпълни стриктно всички ангажименти, произтичащи от сключения с Евростат договор по пилотния проект по програма ФАР 2003 **Статистика на предприятията под чуждестранен контрол**. За целта бяха осъществени необходимите служебни контакти и съвместна дейност с експерти от Българската народна банка. Като краен резултат от пилотния проект бяха предоставени на Евростат, за първи път, хармонизирани данни за предприятията в България, които са под чуждестранен контрол, по изискваните 11 показатели от структурната бизнес статистика за отчетната 2003 година.

Във връзка с проекта по многонационална програма ФАР 2003 за определяне на предприятията под чуждестранен контрол беше анализирана и използвана информацията от годишното изчерпателно наблюдение за чуждестранните преки инвестиции за 2003 година. Формирана беше извадка от представителни предприятия под чуждестранен контрол за определяне на местонамирането (държавата) на ултимативния чуждестранен собственик. Определени бяха предприятията с преобладаващо чуждестранно участие в капитала, за които да бъдат изчислени съответните структурни показатели в съответствие с изискванията на новия Регламент по структурна бизнес статистика за предприятията под чуждестранен контрол (FATS).

С оглед понататъшно повишаване качеството на данните за предприятията под чуждестранен контрол, НСИ ще продължи участието си и в следващия пилотен проект по програма ФАР 2004 в тази относително нова статистическа област. За целта през 2005 г. бяха разработени и предоставени на Евростат необходимите документи за включване в проекта – Техническо задание и Проект на финансов бюджет.

В рамките на проект по програма ФАР 2003, получената и обработена информация с **месечните наблюдения на енергийната статистика** беше напълно хармонизирана с изискванията на Евростат за месечно представяне на данните за електроенергията, природния газ, въглищата и твърдите горива, нефта и нефтените продукти.

В рамките на пилотния проект **Наблюдение на работната сила**, чиято цел е постигане на пълна съгласуваност на националното наблюдение с изискванията на Евростат, вкл. и последните промени в нормативната база на ЕС, беше изготвен проект на нова анкетна карта и бяха проведени две пробни наблюдения за тестване на направените промени. В първото пробно наблюдение през м. юни бяха тествани повече от 20 нови въпроса, съответстващи на липсващите в националното наблюдение задължителни и незадължителни променливи, както и нагласата на респондентите на участват в телефонно интервю. През второто пробно наблюдение през м. ноември беше извършено пробно телефонно интервю по наблюдението на работната сила, както и включването на въпроси за работната заплата на наетите лица.

Конкретната цел на проекта **Здраве и инвалидност** беше адаптация на инструментариума и тестването му при условията в нашата страна на модула за здравния статус на населението. Проведена беше необходимата методологическа подготвителна работа, обучение на анкетъорския състав, пробно изследване, обработка на данните и изпращане на резултатите в Евростат. През 2006 г. работата по адаптиране и тестване на останалите модули от Европейското изследване на здравното състояние на населението чрез здравно интервю ще продължи.

През 2005 г. продължи работата и в едно от другите направления, в които се развива статистиката на здравеопазването – **здравните сметки**. Работата по пилотен проект за структуриране на системата на здравни сметки приключи с подготвянето на пилотни данни за 2003 година. От 2006 г. подготовката и предоставянето на данни по системата на здравни сметки става регулярно.

По проекта **Сметки по труда в здравеопазването** беше подготвена мета-информация за източниците на данни за оценка на труда в системата на здравеопазването при съблюдаване на класификационните разрези на Системата на здравни сметки.

Пилотният проект CVTS3 **Наблюдение на продължаващото професионално обучение** (ППО) в предприятията продължи през 2005 година. В съответствие с поетите ангажименти по сключения договор с Евростат в рамките на Многонационалната програма ФАР 2003 беше

усъвършенстван инструментариумът на наблюдението. Изследването осигури хармонизирана и сравнима на европейско ниво информация за: политиката на предприятията по отношение на професионалното обучение на заетите лица, организиранията мероприятия за ППО, участниците в курсове за ППО, времето, прекарано в обучение и разходите за обучение. Изготвени бяха и изпратени в Евростат междинен и краен доклади, отразяващи резултатите от проведеното изследване и ефекта от направените промени в методологията.

Основната цел на проекта **Финансова статистика на образованието** беше да се подобри качеството на статистическите данни, изготвяни за специализирания въпросник на Евростат, ЮНЕСКО и ОИСР за образованието в частта му за финансовите разходи. Целта беше постигната чрез разработване на практически ориентирано Методическо ръководство за изготвяне на финансовите данни и прилагането му при изготвяне на финансови данни за образованието за периода 1999-2003 година. Успешното изпълнение на проекта до голяма степен се дължи на добрата координация на екипа от експерти от НСИ, МФ и МОН.

Като първа стъпка в областта на **сметките за околната среда** от края на 2004 г. започна работата по пилотен проект "NAMEA сметки за въздуха". Работата по проекта беше осъществена в две основни направления: изготвяне на данни за емисиите във въздуха и на данни за основни стойностни показатели от националните сметки. В работата по изготвянето на националните доклади по емисиите бяха ангажирани и други институции.

През 2005 г. в рамките на пилотен проект по ФАР 2003 **Икономически сметки и цени в селското стопанство** бяха разработени регионални икономически сметки (NUTS2) за селското стопанство. Данните бяха изпратени на Евростат в предварително планираните в графика на проекта срокове.

По пилотния проект по програма ФАР 2002/ 2003 **Наблюдение на свободните работни места** в края на 2004 г. беше извършена предварителна работа за провеждане на експериментално статистическо наблюдение за четвърто тримесечие на 2004 година. Съгласно програмата на проекта до края на 2005 г. изследването се утвърди на регулярна тримесечна основа.

Програмата за европейски сравнения (ПЕС) обхваща подготовка на данните за провеждане на международно сравнение на паритети на покупателната способност и използван БВП, в съответствие с плана на Евростат за работа през 2005 година.

Участието на Р България в Програмата за европейски сравнения на Евростат за изчисляване на паритети на покупателната способност (ППС) е условие за разпределяне и предоставяне на пред-присъединителната структурна помощ на нашата страна. Освен това, участието в ПЕС подготвя статистическата система у нас към пълно съответствие със Законодателството на ЕС (Acquis communautaire), от гледна точка на разширяването на ЕС, а също така допринася и за подобряване съвместимостта на ценовата статистика с използваните в

националните сметки цени за изчисляване на стойностните показатели. Този проект за ППС цели измерване на различията в ценовите равнища на стоки и услуги между европейските страни, а изчисляваните паритети намират различно приложение в много области на социално-икономическия живот. Проектът включва също и работата по определяне различията в издръжката на живота на функционерите на ЕС, работещи в различни държави-членки, при което се изчисляват коефициенти за изравняване покупателната способност на заплатите на международните служители.

Националният статистически институт има задължението да постигне целите на ПЕС като стриктно спазва сроковете, заложи в Работния план за изчисляване на ППС, който ежегодно се утвърждава от Работната Група на Евростат по ППС, в която членуват всички страни-партньори. Във връзка с това НСИ работи както за подобряване на качеството, съпоставимостта и съвместимостта на събираната ценова информация, така и за осигуряване на съгласуваност на данните за ППС, националните сметки и останалите статистики, осигуряващи необходимата информация.

Възприетият подход за стратифициране на наблюдаваните марки засяга не само ценовото, но и качествено равнище на сравняваните стоки, като има за цел да повиши съпоставимостта на събираната информация и респективно – качеството на изчисляваните паритети на покупателна способност. Представянето на стандартизирани доклади, съпътстващи всяко едно от наблюденията в дадената страна-партньор, значително допринася за прозрачност в съвместната работа и за преодоляване на затруднения от методологичен или чисто практически характер.

Цялостната работа по ПЕС обхваща организацията и провеждането на специализирани ценови наблюдения и регулярни разработки на статистическите отдели и структурните подразделения на НСИ и ТСБ; както и събирането на административна информация. Координира се и се ръководи от Евростат и ОИСР на международно ниво, от НСИ – на национално ниво. Изпълнители са: НСИ, СТСБ и местни външни експерти.

Съгласно утвърдения международен план за работа през 2005 г. на всичките 31 европейски страни-партньори по ПЕС, НСИ е изпълнил предвидените задачи.

В съответствие с европейските норми на конфиденциалност всички данни се ползват само от Евростат при изчисляване на паритетите на покупателната способност. След официалното разпространение на резултатите от страна на Евростат, НСИ подготви и публикува предварителни за 2003 г. и окончателни за 2002 г. данни за ППС, индекси на физически обем на реален БВП и индекси на относителни равнища на цени за Р.България и всички страни-партньори по ПЕС.

Съгласно програмата за работа по проекта **Използван БВП по детайлизирани групи разходи**, използвани като тегла при изчисляването на паритетите на покупателната

способност, с цел крайно използван БВП по елементарни групи разходи на крайно използване, бяха предоставени данни на Евростат при изчисляване на паритетите на покупателната способност.

Проектите по наблюденията на **бизнес тенденциите в промишлеността, строителството, търговията на дребно, сектора на услугите и инвестиционното наблюдение** по Хармонизираната програма на ЕС продължиха и през 2005 година. Европейската комисия има важна роля за информирането на властите на ЕС, страните членки и на различни икономически представители за икономическата ситуация и перспективите, както на национално така и на ниво Общност. За тази цел, Комисията по силата на нейните институционални прерогативи в съответствие с Член 49(2)(с) от Финансовите регулации внедрява “Общата хармонизирана програма на ЕС за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите” и у нас посредством двустранни договори между НСИ и ЕК.

През 2005 г. продължиха дейностите по **текущото поддържане на данните и метаданните в рамките на Специалния стандарт за разпространение на данни (SDDS) на МВФ**. Всички данни бяха разработвани и публикувани в Националната страница с обобщени данни (в сайта на БНБ) в съответствие с предварителния календар за разпространение на данните. Календарът беше актуализиран в края на всеки месец (за четири месеца напред). В съответствие с изискванията на стандарта всяко тримесечие беше извършван преглед и актуализация на националните метаданни (базисни страници, страници с форматите за разпространение и обобщените методологии), публикувани в сайта на МВФ.

В изпълнение на задачата **Подготовка на данни за структурните показатели (по списък на Евростат)** бяха проучени основните постановки в новата Лисабонска стратегия, представени в Годишния доклад на ЕК – “Spring Report 2005” и други официални документи. Извършена беше координационна дейност относно: осигуряването на данни за структурните показатели и приемането на профилите за качеството им; попълване на въпросници на Евростат; проучване на добрата практика на Нидерландската статистика относно възможностите на НСИ (в съответствие с новия старт на Лисабонската стратегия) за подпомагане на разработването на национална програма за реформи с мнения и предложения за приложението на структурните показатели от краткия и разширения списък, от списъка на показателите за устойчивото развитие, европоказателите, както и за съставяне на национални показатели за определените политически приоритети; разширяване на публичността на структурните показатели.

Изготвен беше окончателния доклад за подготовката на данни за структурните показатели (по списъка на Евростат).

За изпълнение на задачата **Съгласуване на дейностите по подготовка на данни за европоказателите** през 2005 г. продължи работата по проучването на методологията, обхвата и

съдържанието на данните, които да се предоставят на Евростат за изчисляване на европоказателите. В контекста на предстоящото присъединяване на Р България към ЕС (когато страната ще започне да предоставя официално данни за европоказателите) и нарастването на значението на краткосрочните данни за изготвяне на икономически анализи, особено значение придобива доброто взаимодействие и координация между отделните институции, предоставящи данните за европоказателите – НСИ, МФ и БНБ.

През 2005 г. за База данни **“Тарифна информация”** на ЕС съвместно с МИЕ и Агенция **“Митници”** бяха изготвяни данни по тарифни позиции за обвързаните и адвалорните мита, квоти, страни, тарифно третиране на промишлени и селскостопански стоки.

4. ИНТЕГРИРАНА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА И ИНФРАСТРУКТУРА

4.1. ИНТЕГРИРАНА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА

Работата по изграждане на Интегрирана статистическа информационна система (ИСИС) продължи през 2005 г. в няколко основни направления: участие в работата по: изграждането на компонента Информационна система **“Статистически инструментариум”**; изготвяне на техническо задание (ТЗ) на компонента **“Планиране и проектиране на статистически изследване”** (ППСИ) и предпроектно проучване за изготвяне на ТЗ **“Провеждане на статистическо наблюдение”**.

Целта беше да се създаде софтуерно приложение за документиране на статистическите изследвания, проектиране на статистическите въпросници и извеждане на методологични документи на основата на събраната информация. Това наложи дейността да бъде насочена към развитие и усъвършенстване на единна методология за документиране на планирането и проектирането на статистически изследвания и прилагането ѝ като общ стандарт. Проучени и обсъдени бяха множество материали получени по Национална програма ФАР 2000 BG 0006.04.02. Пълното документиране на статистическите изследвания беше съобразено както с общоприетата статистическа практика така и със спецификата и технологичните особености възприети в НСИ. Системата създава условия за унифицирано задаване на променливите на наблюдаваните статистически единици, което е предпоставка за извършване на проектирането на статистическите формуляри със средствата на информационната система. Това е важно условие за изграждането на бази данни от микроданни за отделните статистически наблюдения при понататъшното развитие на производствената статистическа система. Планира се създаването на база данни от определени групи метаданни, които са предназначени за общо ползване от всички потребители и са предпоставка за изграждане на следващите компоненти на една Интегрирана статистическа информационна система (ИСИС) и за издигане на производствена статистическа система на едно ново качествено ниво.

След сключването на договор за съ-финансиране между Министерството на финансите, външния изпълнител Консорциум "Аксиор-Лирекс БГ" и НСИ като бенефициент за изграждането на информационни системи за НСИ, в началото на 2005 г. започна работа по изграждането на Информационна система "Статистически инструментариум" като компонент на ИСИС. Работата ще завърши в 18-месечен срок. В рамките на работата по този договор започна и дейността по интегрирането на компонентите на ИСИС. Като резултат от тази голяма по мащаб дейност беше извършено доработване и беше прието ТЗ на Информационна система "Планиране и проектиране на статистическо изследване". На основата на така утвърденото ТЗ беше разработен Системен проект от изпълнителя Консорциум "Аксиор-Лирекс БГ". Проектът беше приет от Експертен съвет след широко обсъждане с експерти от НСИ. Системата е в етап на разработване, като възникващите в отделните етапи проблеми са решавани с участието на ръководителите на проекта "Информационни системи и базов софтуер", както от страна на изпълнителя, така и от страна на бенефициента-НСИ.

Ежегодният преглед на статистическия инструментариум беше проведен през последното тримесечие на 2005 г. по процедура подробно описана в Правилника за статистическия инструментариум. **Прегледът на статистическия инструментариум за 2006 г.** обхваща както инструментариума, подготвян и поддържан от НСИ, така и инструментариума по изследванията, провеждани от другите органи на статистиката и проектиран за подготвяне на статистика на национално равнище и включена в проекта на НПСИ-2006. Процедурата се състои в събиране на пълната колекция от формуляри на хартиен и електронен носител, анализирането на събраните формуляри и инструкции за попълването им, след което те се предоставят на хартиен и електронен носител за утвърждаване от председателя на НСИ, съгласно чл. 20 ал. 5 от Закона за статистиката (изм. обн. ДВ бр. 81 от 2005 г.).

В изпълнение на задачата **Описание на първичните статистически показатели и дефинициите за тях** на основата на събраните при прегледа на статистическия инструментариум статистически формуляри и инструкции за попълването им беше извършена актуализация на първичните статистически показатели и дефинициите за тях от годишни отчети на нефинансовите предприятия и първоначално описание на първичните статистически показатели и дефинициите за тях от останалите годишни отчети.

4.2. СТАТИСТИЧЕСКИ РЕГИСТРИ

Изграждането на **новия Регистър на статистическите единици** започна в началото на 2005 година. Проектът се изпълнява от външен изпълнител. Срокът за изпълнение е 18 месеца и следва да приключи юни 2006 година. Сформирана беше работна група от водещи експерти от отделите, които използват Регистъра в работата си, която организира и координира дейностите по изпълнението на тази задача. Съгласно производствените графици за етапите "Проектиране" и "Разработка" планираните дейности се изпълняват стриктно.

През 2005 г., съвместно с международните консултанți по Програма ФАР 2000, беше ревизирано техническото задание за Регистъра, като дискутираните теми засягаха хармонизирането на Регистъра с приетия нов Регламент за изграждане на статистическите бизнес регистри. В техническото задание беше добавена задължителната в новия Регламент статистическата единица „Група предприятия“ и характеристиките за нея. Изграден беше примерен логически модел на Базата данни на Регистъра.

В изпълнение на задачата за **поддръжка и експлоатация на Статистическия регистър ЕКПОУ '96** през 2005 г. продължи работата по: ежемесечно зареждане на новорегистрираните субекти от Регистър БУЛСТАТ; актуализирането на програмите за формирането на Статистическия регистър за годишната обработка; формирането на агрегирани данни от труда на ниво предприятие; актуализирането на информацията в Регистъра с данни от годишните наблюдения; анализирането на единиците в Регистъра, като статистически единици, съобразно изискванията на Регламента за статистическите единици на Евростат и изследването им за тяхната логическа обвързаност и съответствие с наличната за тях информация в НСИ; осъвременяването на номенклатурите, с помощта на които се описват единиците в Регистъра, породено от настъпилите промени в националното законодателство.

Като резултат от тези дейности беше подоброено качеството на предоставените услуги на вътрешни и външни потребители.

За **изследване състоянието на предприятията** беше актуализиран статистическия формуляр “Справка за предприятието”. Обект на това изследване бяха нефинансови и финансови предприятия, както и нетърговските организации. Събрани бяха адресни данни, както и данни за икономическата дейност, активността и формата на собственост на наблюдаваните единици.

Формирани бяха два типа файлове - за актуализирането на настоящия Регистър и за зареждането на новия Регистър.

През 2005 г. продължи работата по разработката на методологичните и технологични принципи за изграждане на **Статистически регистър на жилищните сгради и жилищата в България**. Целта на изграждането на такъв регистър е чрез използването на достъпните съвременни информационни технологии да се подобри обхвата и качеството на информацията за сградния и жилищен фонд в страната и да се оптимизира технологията по предаване и обработка на данните. През 2005 г. продължи работата по актуализиране на данните в цифровите модели на отделни градове. Актуализирани бяха данните на изградените цифрови модели на 14 областни градове в страната, въз основа на събраната информация от внедрената през 2004 г. нова технология за статистическо отчитане на жилищните сгради и жилищата. Нанесени бяха всички новопостроени жилищни сгради през 2005 г. с точните им адреси и техните характеристики в графичните слоеве на градовете. Към съответните слоеве на

градовете за първи път бяха подготвени и добавени и данните за всички съборени жилищни сгради след преброяването на жилищния фонд през 2001 година. Това осигури възможност за поддържане в актуално състояние на данните за жилищните сгради на тези градове.

4.3. КЛАСИФИКАЦИИ И НОМЕНКЛАТУРИ

Единният класификатор на административно-териториалните и териториални единици (ЕКАТТЕ) в страната е основен информационен стандарт за териториална идентификация на статистическите единици и осигуряването на статистически информация за различни регионални равнища. В досегашната традициона форма на поддържане на класификатора бяха отразени всички промени, настъпили в териториалното и административно деление на страната. Извършваните текущи промени своевременно бяха предоставяни за използване на структурните звена в системата на НСИ и на всички външни потребители – министерства, стопански и неправителствени организации. От края на тази година той вече се генерира като стандартен изход от новосъздадения Национален регистър на населените места. В тази връзка е осигурен достъп чрез сайта на НСИ в Интернет за всички негови потребители.

Продължи работата по поддържането на българската част от **Европейската класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS)**. Извършени бяха необходимите промени в класификацията на единиците в съответствие с Регламент 1059/2003 ЕС.

По задачата **Прилагане на европейските и други класификации и номенклатури като национални** беше извършена задълбочена работа по отразяване на измененията за 2006 г. в Номенклатурата на промишлената продукция (ПРОДПРОМ) и Номенклатурата на продукцията на селското, горското и рибното стопанство (ПРОДАГРО), произтичащи от промените в европейския аналог. Представители на НСИ взеха участие в работните срещи на Комитета по Митническия код на Секция „Митническа и статистическа номенклатура”, където се съгласуват и приемат по определен процедурен ред измененията в Комбинираната номенклатура, които се включват в публикуваната нова редакция на номенклатурата.

Комбинираната номенклатура на ЕС, респ. Митническата тарифа на Р България, които служат за статистически и митнически цели, се променят всяка година, като измененията влизат в сила от 1 януари на следващата година. Настъпилите промени в Митническата тарифа на Р България за 2006 г. бяха отразени в номенклатурите ПРОДПРОМ и ПРОДАГРО, а също така и в таблиците на връзка между Комбинираната номенклатура на Р България и Националната класификация на продуктите по икономически дейности (НКПД), ПРОДПРОМ, ПРОДАГРО и Стандартната външнотърговска класификация. За нуждите на статистическите обработки, всички разработени кодови таблици на преход бяха актуализирани.

Подготвени бяха списъци на променените позиции в продуктите номенклатури за 2006 г., които бяха утвърдени със заповед на Председателя на НСИ и обнародвани в Държавен вестник.

И през 2005 г. НСИ продължи да поддържа **Специфичните временни класификации по конкретни въпроси (Ad-hoc classifications)** за бързо променящи се области в икономиката, които на този етап не могат да бъдат точно изяснени в обяснителните бележки на сегашните класификации. Всички зададени през годината въпроси се събират в база данни, посочва се най-добрата практика, съобразявайки се с националното законодателство, за да се направи от тях най-добрите практични, временни стандарти. На базата на обмена на информация между експерти от НСИ и експерти от страните - членки на ЕС, в НСИ бяха създадени подобни класификации, за специфичните случаи от европейската практика, вкл. бяха отразени взетите класификационни решения от годишния семинар в Дубровник - Хърватска, състоял се през м. април. Решението за класифицирането на проблемните случаи беше изготвено чрез обмен на мнения и споразумения (за последните се вземат решения на работните срещи в Люксембург).

В Националния статистически институт беше разработена **Номенклатура на страните и териториите за целите на външнотърговската статистика (ГЕОНОМ)**, която осигурява прякото приложение в практиката на Р България на изискванията, дефинирани в Регламент 1779/2002 на ЕС от 4.10.2002 година. ГЕОНОМ е международно използваната номенклатура на страните и териториите за външнотърговска статистика на Европейската общност. Номенклатурата беше утвърдена със заповед на Председателя на НСИ и обнародвана в Държавен вестник.

Чрез подготвените становища от представителите на НСИ в Централната междуведомствена експертна комисия за координация и методическо ръководство на изпълнение на проекта за актуализация на **Националната класификация на професиите** в Р България. Представителите на НСИ участваха във всички дискусии по актуализирането на класификацията.

През тази година продължи работата по **Операция 2007 (Ревизия 2007 на макроикономическите класификации)**, която стартира в края на 2002 година. Целта на тази ревизия е да отрази пълно и всеобхватно промените настъпили в икономиката в световен мащаб през последните 15 години и да осигури сравнимост на статистическите данни. Това е един общ процес на промяна, хармонизиране и максимално сближаване на три различни по своя характер класификационни системи – международния класификационен стандарт (ISIC, Rev. 3.1.), европейската класификационна система (NACE, Rev. 1.1, респ. и националните версии), и северноамериканската класификационна система (NAICS). Тези промени в макроикономическите класификации ще се отразят върху всички свързани с тях класификации от Интегрираната класификационна система.

Националният статистически институт работи в пълно съответствие с политиката на Евростат относно етапите и сроковете по Операция 2007 и активно участва в ревизионния процес, като внимателно се следят всички дискусии по ревизията на макроикономическите класификации чрез свой представител в редовните заседания на NACE/CRA Комитета.

В НСИ започна работата по разработването на НКИД 2008, като беше изготвен проект на структурата на класификацията и започна работата по обяснителните бележки, които дефинират съдържанието и обхвата на всеки клас.

През 2005 г. започна подготвителната работа по внедряването на ревизираните макроикономически класификации в статистическата практика. Със Заповед на Председателя на НСИ беше създадена специална работна група, която да координира дейностите по разработването и внедряването на ревизираните национални класификации. Изготвен беше график за разработването и внедряването на ревизираните национални класификации.

И през 2005 г. специалистите от НСИ продължиха да проучват всички документи, които бяха подготвени и приети от статистическата служба на ООН или Евростат във връзка с ревизирането на макроикономическите класификации, като чрез предоставените за попълване въпросници бяха обсъждани дискуссионни проблеми и беше изработвана общоевропейската позиция.

През юли 2005 г. Статистическият отдел на ООН изпрати до всички страни за дискусия Въпросник за Централната продуктова класификация (CPC) на ООН, където НСИ трябваше да представи позицията си по структурата на CPC. На базата на тези отговори, както и на изработената през септември в Люксембург общоевропейска позиция, беше изпратен от името на НСИ попълнен Въпросника за Централната продуктова класификация (CPC) на ООН в който бяха включени мненията по сектори от статистическите дирекции и общоевропейската позиция.

И през 2005 г. бяха следени промените в националното законодателство с оглед отразяването им в бъдещите варианти на националните класификации.

В Техническото задание от 2001 г., съдържащо се в Тръжната документация, наименованието на Системата е Единна информационна система "Класификации и номенклатури". В процеса на прецизиране и уточняване на заданието с външните изпълнители и с международните експерти (по многонационалната програма ФАР) беше взето решение Системата да се преименува на **Информационна система „Статистически класификации”** (ИССК). Прецизираното наименование изцяло съответства на уточнените обхват и функции на Системата. Системата обхваща всички класификации, които се използват от статистическите изследвания и при производството на статистически продукти и услуги, независимо от това, кой е отговорен за тяхното разработване и поддържане. В процеса на прецизиране и уточняване на заданието, усилията на специалистите от НСИ бяха насочени към определяне на основните понятия и термини, които ще бъдат използвани в системата. За тази цел беше разработен

Списък на основните класификационни термини и тяхното описание, като при разработването му са използвани международни терминологични източници. С международните експерти и със специалистите от фирмата, която разработва Системата подробно бяха разгледани критериите за включване на обектите в системата, начин на описание на обектите и техните връзки, въпросите, касаещи функционалността, защитата на системата, интеграцията на системата с другите информационни системи, които се разработват в НСИ и т.н. През 2005 г. експерти на НСИ участваха с консултации в разработването на прецизираното Техническо задание и Системния проект за изграждане на Информационна система „Статистически класификации“, които бяха приети от експертен съвет през м. май 2005 година. Работата по изграждането на Информационна система „Статистически класификации“ продължава с етапите „Разработване“ и „Внедряване и обучение“, които трябва да бъдат приключени през 2006 година.

4.4. БАЗИ ДАННИ

И през 2005 г. продължи дейността по актуализацията на информацията в наличната база данни „Демография“ и осигуряването на методологична сравнимост на данните за поддържане на динамични редове за броя и състава на населението, за демографските процеси на национално и регионално равнище. Текущо се разширяват използваните изходни стандарти с цел осигуряване на потребностите от демографска информация.

Продължи поддържането и актуализирането на база данни „Икономика“. Натрупаната информация от годишните отчети на предприятията за последните девет години дава възможност за задоволяване на редица специфични потребности от статистически данни на различни потребители – правителствени и неправителствени организации, научни институти и изследователски центрове.

През 2005 г. продължи ежемесечното поддържане на националната база данни „Външна търговия“ за ползване в НСИ, включително и за обслужване на потребители от страната и чужбина. Стриктно бяха спазвани определените срокове и изисквания при изпращането на данни за вноса и износа за две международни бази данни: ежемесечно бяха подготвяни и изпращани файлове с данни във формат и структура определени от Евростат, за зареждането им в Европейската база данни „COMEXT“; ежегодно, в изпълнение на поетите от България ангажименти към ООН, бяха подготвяни и изпращани файлове, които са част от световната база данни „COMTRADE“.

Изпълнението на ангажиментите на България по внедряването на системата Интрастат, с която се събира информация за движението на стоките в рамките на ЕС, в условията на свободно движение на стоки и капитали, изисква създаването на нова база данни „Външна търговия“, съдържаща детайлна информация за търговците, осъществените от тях трансакции, търговските партньори, търгуваните стоки и други. На този етап е разработено Техническо

задание, но средства за изграждането на самата БД през 2005 г. не бяха осигурени и ако тази БД не бъде изградена и през 2006 г. бъдещата работата по моделиране и оценка на търговията на България с ЕС ще се затрудни. С техническото задание е предвидено изграждането и уеб-базирано приложение за потребители, което ще позволи да бъде усъвършенствана практиката по разпространението на външнотърговски данни, ще улесни потребителите при задоволяване на техните информационни потребности и ще даде възможност да бъдат изпълнени препоръките на Евростат в тази област.

4.5. АДМИНИСТРАТИВНИ РЕГИСТРИ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ ДАННИ ЗА СТАТИСТИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Дейността по поддържането и изграждането на административни регистри през 2005 г. беше свързана главно с поддържането на Единния регистър за идентифициране на стопанските и други субекти, осъществяващи дейност на територията на Република България (регистър БУЛСТАТ) и предоставянето на информация от регистъра.

Извършени от НСИ услуги от регистър БУЛСТАТ на физическите и юридическите лица в периода 01.01.2005 - 10.08.2005 година

Показатели	(Брой)	
	Общо за НСИ	в т. ч. ЦУ на НСИ
Регистриране на нов субект	38 301	11 228
Регистриране на нов субект освободен от такса	171	30
Вписване на промяна на обстоятелства, свързана с издаване на карта за идентификация	12 952	5 501
Вписване на промяна на обстоятелства без издаване на карта за идентификация	22 485	8 275
Издаване на допълнителни оригинали на карти за идентификация	1 295	517
Издаване на копия на карти за идентификация	74	18
Издаване на дубликат на карти за идентификация	1 483	491
Обява в Държавен вестник	593	392
Преиздаване на регистрационно удостоверение	409	112
Преиздаване на карти за идентификация	267	135
Вписване на промяна на обстоятелства свързана с издаване на безплатна карта за идентификация	523	37
Издаване на допълнителни безплатни оригинали на карти за идентификация	15	4
Издаване на безплатни копия на карти за идентификация	3	1
Издаване на безплатни дубликати на карти за идентификация	6	-
Издаване на Удостоверение по чл.6 т.1 от Тарифата	1 303	416
Издаване на Удостоверение по чл.6 т.2 от Тарифата	583	284
Издаване на Удостоверение по чл.6 т.3 от Тарифата	8	5
Общо извършени услуги	80 471	27 446

В рамките на **поддържане и администриране на регистър БУЛСТАТ** регулярно бяха изпълнявани дейностите по: регистрацията в 26-те регионални бази данни в ТСБ и Специалната база данни на новообразуваните субекти и промените за вече регистрираните; ежедневния контрол и анализ на данните; администрирането на сървърите и програмните средства, изграждащи информационната система на регистъра; осигуряване на обмена на данни между ТСБ и НСИ; персонализацията и връчването на картите за идентификация. До 11.08.2005 г. (влизането в сила на Закона за регистър БУЛСТАТ) бяха извършени общо **80 471** услуги по регистър БУЛСТАТ. Регистрирани бяха **38 472** нови субекта, актуализирани бяха данните за **35 960** вече вписани субекта и бяха издадени над **56 хил.** карти за идентификация.

С цел **окончателното въвеждане на Единния идентификационен код (ЕИК)** в данъчната администрация и недопускането на нови различия между регистър БУЛСТАТ и Националния данъчен регистър (НДР) продължи работата по отстраняването на разликите между регистрите. Ефективно беше използвана и предоставената от окръжните съдилища информация за актуализиране на данните в регистър БУЛСТАТ.

В периода 10.04.– 10.08.2005 г. в изпълнение на §5 и §6 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за регистър БУЛСТАТ, НСИ, съвместно с Агенцията по вписванията (АВ), организира прехвърлянето на персонала и предаването на движимото имущество, архивите, базата данни и софтуерните модули, свързани с регистър БУЛСТАТ. Прехвърлянето на администрирането на регистъра беше извършено в срок без да бъде спирана регистрацията нито за един ден. В съответствие със споразумението между НСИ и АВ, НСИ продължава да извършва вписванията в Специалната база данни на регистър БУЛСТАТ до създаването на условия в Агенцията по вписванията за събиране, обработка, съхранение и предоставяне на класифицирана информация.

Друга свързана с дейността по регистър БУЛСТАТ задача беше **предоставяне на информация от регистър БУЛСТАТ на държавната администрация, юридическите и физическите лица**. Националният статистически институт изпълнява споразумения за предоставяне на информация от регистър БУЛСТАТ с 27 министерства, ведомства и други държавни институции (вкл. Министерски съвет, МТСП, МФ, МИЕ, МВР, Прокуратурата, ГДД, НСС, НОИ и НЗОК) и 5 договора с частни дружества.

В периода 01.01.2005 г.-10.08.2005 г. бяха извършени 218 услуги по сключените споразумения и 130 услуги по сключените договори. Освен това през 2005 г. бяха извършени 380 платени и 575 безплатни информационни услуги от регистър БУЛСТАТ. Основният обем от предоставените услуги беше насочен към държавната и местната администрация. Един от методите за предоставяне на данни беше поддържането на репликация на Националната база данни на регистър БУЛСТАТ към Министерство на финансите.

Приходите от регистрация и информационно обслужване (включително Интернет справки) от регистъра възлизат на над 2 140 хил. лева, от които 54 хил. са от информационно обслужване.

След преминаването на регистър БУЛСТАТ към АВ в ЦУ на НСИ се поддържа репликация на данните от регистъра в реално време. Освен това с цел **поддържането на актуални данни за правните единици на регионално ниво** е осигурено ежемесечното актуализиране на тази информация от регионалните бази на регистър БУЛСТАТ.

В изпълнение на задачите по **осигуряване и обработка на данни от административни източници** с цел повишаване качеството на статистическата информация беше извършван постоянен мониторинг и анализ на регистрите и информационните системи в администрацията с цел идентифицирането и използването на административни източници.

Стремежът на НСИ е чрез използването на повече административни източници да повиши качеството на статистическата информация и да намали натоварването на ТСБ и респондентите

За подобряване качеството на вписаните в регистър БУЛСТАТ данни бяха използвани различни административни източници, като регулярно беше извършвано сравнение с данните от следните информационни системи: НДР, поддържан от ГДД; Регистър на търговските представителства, поддържан от БТПП; електронно копие на ДВ; Регистър на търговските дружества с държавно участие, поддържан от МИЕ; Регистър на публичните търговски дружества, поддържан от Централния депозитар.

Създадена беше организация за получаването и обработката на данни от Персоналния регистър на НОИ. На базата на тази информация беше актуализирана рамката на статистическите наблюдения в сферата на статистика на труда, извършвана беше проверка и корекция за активността и структурата на предприятията на единиците в Статистическия регистър, извършвани бяха анализи и бяха формирани контролни данни за заетостта, работната заплата и осигуровките по икономически дейности и региони. Данните от НОИ и от НДР бяха използвани и за актуализиране на икономическата активност на предприятията в Статистическия регистър, което подобрява качеството на извадките за наблюденията в бизнес статистиката.

През 2005 г. беше актуализиран списъкът на административните регистри, създадени съгласно действащата в страната нормативна база. До края на годината завърши проучването на информационната система на предучилищното, средното и основното образование, поддържана от МОН с цел използването на вписаните в нея данни за статистически цели.

За целите на няколко задачи беше използвана информация от базата данни от преброяването на селскостопанските животни, предоставена от Министерството на земеделието и горите и бяха формирани съответни извадки. Продължава и използването на данните от

регистрите, поддържани от дирекция "ГРАО" към МРРБ за поддържането на националната база данни "Демография".

През 2005 г. продължи **поддръжката и експлоатацията на Регистър на земеделските стопани и лицата, упражняващи свободни професии**. Информацията в регистъра беше актуализирана с данните от регистър БУЛСТАТ и предоставените от МЗГ данни от Преброяването на земеделските стопанства през 2003 година и Регистъра на земеделските производители.

В изпълнение на задачата за **изграждане на Регистър на населените места** през 2005 г. беше разработено и внедрено в експлоатация програмното осигуряване на регистъра. Въведени бяха данните за всички административно-териториални промени за периода 1987-2005 година. Анализирани, обработени и въведени в Националния регистър на населените места (НРНМ) бяха закриванията на кметства на основание § 34 от Закона за изменение на Закона за местното самоуправление и местната администрация (обн., ДВ, 69 от 03.08.1999 г.) и създаването на кметства на основание § 2 от Закона за изменение на ЗАТУРБ (обн., ДВ, бр. 67 от 2003, изм. бр. 80 от 2003 г.), за които няма обнародвани решения на общинския съвет. На базата на получените от Агенцията по кадастъра данни за границите на землищата на населените места бяха създадени графичните изображения на административно-териториалните единици и приблизително изчислена площта на територията на землищата. Заредени бяха данните за населението към Преброяване 1992 и Преброяване 2001, както и населението в края на всяка година за периода 1993-2004 години. Продължава работата по издирването и вписването на данните за административно-териториални промени от документите за периода преди 1987 година. В края на годината беше разработено Интернет приложение за справки в НРНМ.

4.6. ЗАДАЧИ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ОРГАНИТЕ НА СТАТИСТИКАТА ПО ПЛАНА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ЕЛЕКТРОННО ПРАВИТЕЛСТВО

Друго направление в дейността беше осигуряването и поддържането на средата за вътрешно-ведомствен, междуведомствен и международен обмен на информация, както и интегрирането на информационната система на НСИ в системата на държавната администрация при реализацията на задачите свързани с изграждането на **електронно правителство**.

За реализацията на индикативните услуги от **Плана за изпълнение на Стратегията за електронно правителство** в компетентността на НСИ през 2005 г. бяха създадени условията за получаването на годишните статистическите формуляри по електронен път. През тази година бяха получавани и други тримесечни формуляри на електронен носител като "Отчет за наетите лица, отработеното време, средства за работна заплата и други разходи за труд", "Отчет за застрахователните дружества".

Пуснат беше нов Linux сървър за рутиране на Интернет връзките, а скоростта им беше повишена до 3 Mbit/sec за страната и 1 Mbit/sec със света. Усъвършенствана и оптимизирана беше системата за електронна поща.

В изпълнение на ПМС 153/05.7.2004 г. бяха внедрени програмни и технически средства за изпращане и получаване на електронни документи, подписани с цифров сертификат.

Във връзка със задачите по реализацията на електронно правителство до влизането в сила на Закона за регистър БУЛСТАТ Националният статистически институт поддържаше и Интернет страница за справки в регистър БУЛСТАТ. През 2005 г. клиентите използвали Интернет страница за справки в регистър БУЛСТАТ бяха близо 1100. По електронен път бяха предоставяни различни услуги от регистър БУЛСТАТ, като стандартни справки за вписаната в регистъра информация; списъкът на обявените за невалидни кодове, обявените за невалидни номера на карти за идентификация; указания за регистрация. Осигурен беше достъп до обобщени данни от регистъра и за извличането на формуляра "Искане за регистрация".

4.7. ДРУГИ

През 2005 г. продължи разработването и въвеждането в експлоатация на **"Подсистемата за информационното осигуряване за ранно предупреждение, планиране и управление на страната при кризи"**. В процес на разработка е централната база данни на интегрирана статистическа геореферирана информационна система за управление при кризи (ИСГИС УК). Започна разработването на географските и статистическите слоеве на системата, но по-голям напредък се очаква след доставката на програмния продукт ARCSDE.

През 2005 г. беше проведено пробно специализирано статистическо изследване за информационното осигуряване за ранно предупреждение, планиране и управление на страната при кризи, при което бяха обхванати всички общински администрации и областни дирекции на ДА "Гражданска защита" При изследването беше събрана и обработена информация за кризисните събития през 2003 година. На база на резултатите от изследването беше направена публикация "Кризисни събития" в Интернет сайта на НСИ и беше предоставена информация на заинтересованите министерства и ведомства, както и на средствата за масова информация. На базата на натрупания опит се подготвя годишно специализирано статистическо изследване, което ще обхване едновременно 2004 и 2005 година. Доработени бяха приложените към справките номенклатури и започна разработване на подробна Номенклатура на кризисните събития.

5. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА СТАТИСТИЧЕСКАТА ИНФОРМАЦИЯ

5.1. ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ

През своята 125 годишна история една от най-важните задачи на българската статистика е да информира обществото и държавните институции относно резултатите от провежданите статистически изследвания. Продължавайки тази традиция и през 2005 г. НСИ своевременно

разпространяваше статистически данни от провежданите наблюдения. Съгласно изискванията на Специалния стандарт за разпространение на данни (SDDS) на МВФ, към който България официално се присъедини в края на 2003 г., НСИ предоставя данни на всички потребители едновременно на предварително оповестени дати в Календар за разпространение на резултатите от статистическите изследвания. **Основен принцип на разпространението на статистическа информация е равнопоставеността на потребителите.** Националният статистически институт все повече се обръща към потребностите на обществото, като отделя специално внимание на непрекъснато нарастващите нужди от статистическа информация от страна на почти всички групи потребители. В същото време продължава да развива основната си функция – предоставяне на основни данни за демографското, социалното и икономическото състояние и развитие на страната, екологичната обстановка и научно-изследователската и развойна дейност на органите на законодателната, изпълнителна и съдебна власт за управленските им цели.

През 2005г. в ЦУ на НСИ беше проведено изследване за проучване мнението на потребителите на статистически информационни продукти и услуги. Оценките, мненията и препоръките бяха използвани за оптимизиране на информационното обслужване на потребителите. Резултатите от изследването показаха, че 28,3 % от анкетираните считат, че предоставената информация напълно отговаря на потребностите от статистически данни, за 56,5 % от анкетираните информацията в голяма степен отговаря на потребностите, а според 15,2 % тя отговаря отчасти на техните потребности. Сравнително висока е оценката на клиентите за сроковете за изпълнение на заявките – 52,2 % са напълно удовлетворени от сроковете, а 39,1 % са удовлетворени в голяма степен. Повече от половината от анкетираните са посочили, че ползват периодично информационните услуги на НСИ. Голяма част от потребителите считат, че НСИ е институция с европейски облик по отношение на начин, стил и метод на работа, включително и при обслужването на потребителите на статистически информационни продукти и услуги.

Въз основа на задълбочен анализ на потребителското търсене бяха разработени нови статистически продукти и услуги и бяха разширени каналите и средствата за разпространение. Все повече нараства броя на потребителите на статистически данни, които се ориентират към конкретна специализирана информация, удовлетворяваща техните специфични потребности.

Най-масово търсена е информацията за **потребителските цени на стоки и услуги и инфлацията, размера на работната заплата и индексите на цени на производител** във връзка с извършвани регулации и преизчисления, произтичащи от нормативни документи. Изключително голям е относителният дял на потребителите, които получават информация за **производството, вноса, износа и потреблението** на определени продукти за целите на провежданите от тях маркетингови проучвания. Богатият информационен ресурс от последното преброяване на населението и жилищния фонд, както и данните от текущата **демографска**

статистика предоставя възможност за много широк кръг потребители от научните среди, студенти и бизнес средите да получават разнообразна информация за анализ на демографската ситуация и жилищните условия в страната. Определен интерес от страна на различни групи потребители се проявява към **макроикономическата статистика**, както и към **статистиките по икономически дейности**. През годината на потребителите бяха предоставени данни по разнообразни показатели – БВП, заети и наети лица, материални и енергийни баланси, разходи за придобиване и придобити материални дълготрайни активи, чуждестранни преки инвестиции, резултатите от дейността на предприятията в промишлеността, строителството, селското стопанство, вътрешната търговия, транспорта, съобщенията и други. В областта на **социалните статистики** НСИ предоставя данни за заетостта и безработицата, доходи, разходи, потребление и бедността на домакинствата, здравеопазване, образование, култура, туризъм, престъпност, правораздаване и други. Резултатите от **научноизследователската и развойна дейност** са обект на интерес главно от страна на научните среди и органите на държавно управление. През годината продължи тенденцията на особено засилено търсене на статистически данни в областта на **околната среда**. На потребителите беше предоставяна информация за емисиите на вредни вещества, водовземането и водоползването, образуваните отпадъци, както и разходите за опазване и възстановяване на околната среда.

От страна на потребителите беше проявен интерес към информация за природните бедствия и кризи, на база на проведеното в началото на годината статистическо изследване за информационно осигуряване на планирането и управлението при кризи. Предоставяни бяха данни за кризисни събития възникнали на територията на общините през 2003 г. – техните параметри, състоянието и характеристиките на потенциално опасните сгради и критични инфраструктурни обекти, пораженията (щетите и загубите от тях) и получените обезщетения от държавата и застрахователните дружества.

Приоритет в информационното обслужване беше осигуряването с актуални статистически данни **органите на законодателната, изпълнителната и съдебната власт:**

- депутати, комисии и административни служби на Народното събрание;
- съветници и администрация на Президента;
- Национална следствена служба и нейните поделения, съда и прокуратурата;
- министерства и други централни ведомства;
- регионални органи и институции.

Информационна дейност на НСИ през 2005 година

(Брой)

Показатели	Общо за НСИ	В т. ч. ЦУ на НСИ
Изпратени на органите на законодателната, изпълнителната и съдебната власт анализи, доклади и справки	3 750	1 512
Информационно обслужване на министерства и централни ведомства по сключени споразумения за обмен на данни	1 912	1 912
Предоставени информационни материали по заявка на потребители от страната в т.ч. по електронна поща – общо	9 737	2 784
- органи на законодателната, изпълнителната и съдебната власт	869	869
- регионални органи и институции от изпълнителната и съдебната власт	3 504	74
- чуждестранни посолства и търговски представителства	214	214
- неправителствени организации, синдикати, браншови организации, политически партии, фондации, научни институти, ВУЗ и други	803	197
- държавни и частни фирми, консултантски фирми, банки и други	2 625	823
- частни лица	1 722	607
Информационни справки по телефона	27 168	14 400
Предоставени информационни материали по заявки на потребители от чужбина в т.ч. по електронната поща – общо	692	679
- фирми, многонационални компании и банки, техните представителства в страната и други	212	211
- научни институти, международни организации и други	277	275
- частни лица	203	193

Значително беше увеличен обемът на предоставяната информация на редица министерства и ведомства, предназначена за поддържаните от тях информационни системи. Информационният обмен с почти всички министерства и други централни ведомства продължи да бъде развиван и оптимизиран на база на **25 подписани споразумения за сътрудничество и обмен на информация.**

Информацията регулярно беше предавана на съответните информационни звена в посочените държавни институции в съответствие със сроковете в Календар за предоставяне на резултатите от статистическите изследвания на НСИ (www.nsi.bg/Calendar/Calendar.htm). През годината бяха подписани нови и актуализирани редица от действащите споразуменията за информационен обмен.

През 2005 г. бяха изпълнени **869 допълнителни заявки** по писма на органи на законодателната, изпълнителната и съдебната власт (извън сключените споразумения). Обикновено тези заявки са спешни и изискват голям обем статистическа информация, което налага в повече от случаите допълнително натоварване на персонала и финансови ресурси.

Традиционни потребители на статистическа информация са **посолствата и търговските представителства** на Австрия, Турция, Украйна, Италия, Аржентина, Франция, Испания, Полша, Индия, Виетнам. Наред с тях през 2005 г. интерес към статистически информационни

продукти проявиха и посолствата и търговските представителства на Холандия, Сърбия и Черна гора, Дания, Чехия, Израел и други.

Удовлетворени бяха и **разнообразни информационни потребности** на: държавни и частни фирми, банки и застрахователни институти, синдикални централи, политически партии, съюзи, браншови организации, потребители от областта на науката и висшето образование, фондации, асоциации и отделни частни лица. През 2005 г. бяха дадени общо 27 168 справки по телефона.

Повишен беше интересът към актуална статистическа информация и от страна на **електронните медии**, пресата и информационни агенции от страната и чужбина – БТА, БНР, БНТ, БТВ, Нова ТВ, Тв7, Тв “Веселина”, Блумбърг, Ройтерс, Евромонитор и други.

Разширен беше и кръгът на потребителите на статистическа информация от **чужбина** - неправителствени организации, фирми, банки, инвестиционни посредници, научни институти, изследователи и студенти, фондации и частни лица.

Значителен е броят на **чуждите фирми и многонационалните компании и банки и техните представителства в страната**, които проявиха интерес към разнообразна по тематика статистическа информация във връзка с бъдещи проекти в страната.

За по-широко разпространение на статистическата информация значително допринасяше утвърдената практика за **провеждане на регулярни и извънредни пресконференции** на НСИ и ТСБ. През 2005 г. бяха проведени общо 49 пресконференции, от които 7 в ЦУ на НСИ. На тези пресконференции на представителите на медиите бяха предоставени 1 071 прессъобщения и информационни бюлетини, от които 115 прессъобщения на ЦУ на НСИ, съдържащи коментари на представените резултати и актуални теми. Извън пресконференциите на медиите бяха предоставени 713 информационни материали.

През 2005 г. публикуваните в **централния и регионалния печат** материали, свързани с дейността на НСИ и излъчените в **централните и регионалните електронни медии** предавания с участието на служители от НСИ бяха общо 2 020.

Дейността на библиотеката е неделима част от разпространението на статистическа информация и информационното обслужване на НСИ. **Библиотеката на НСИ** притежава уникален за страната фонд от статистически и икономически издания на националната и международна статистика. Библиотечният фонд наброява над 35 000 тома. През годината текущо беше извършвана библиографска обработка на постъпващи наши статистически справочници и периодични издания и получаваните от други статистически служби и международни организации. Голям брой периодични издания (български и чужди) ежегодно се пренасочва за трайно съхранение в специализиран архив.

Библиотеката поддържа интензивен книгообмен с над 90 институции в чужбина (международни организации и статистически служби). Традиционни са взаимоотношенията

със: ООН, ИКЕ, Евростат, ФАО, ЮНЕСКО, МВФ, Световна банка, СЗО, УНИЦЕФ, ОИСР, МОТ и други. Основните издания, съхранявани в библиотеката са статистическите годишници на страните, с които се осъществява книгообмен, както и тематични издания в областта на икономиката, демографията, финансите, външна търговия, статистическа методология и други. За по-голямата част от фонда са запазени колекции от издания за 100 и повече години. Съхраняват се всички издания на Статистически годишник, издаван от 1909 г. до последното му издание от 2004 година.

През 2005 г. бяха издадени четири **информационни бюлетина** за новопостъпилите статистически издания, публикувани в страницата на НСИ на адрес www.nsi.bg/Publications/Library.htm.

Към настоящия момент обслужването на читателите в библиотеката на НСИ се извършва в изключително тежки условия. Липсата на площ и непрекъснатото нарастване на фонда на библиотеката затрудняват нормалната библиотечна дейност. Въпреки трудностите при осъществяване на дейността и през 2005 г. ежедневно бяха обслужвани потребители на статистическа информация от столицата, страната и чужбина и се извършваха библиографски справки и специализирани консултации.

Модернизирането на библиотеката е компонент от Многогодишна национална програма ФАР 2004–2006. Предстои изграждане на Информационно-търсеща система, която ще бъде свързана с информационните системи на всички автоматизирани системи на библиотеките в страната. Това ще даде възможност за достъп до каталозите на библиотеките, както и за достъп на потребители до каталозите на библиотеката на НСИ и до дигитализирания фонд чрез Интернет. Реализирането на проекта изисква допълнителни бюджетни ресурси за извършване на ремонтни дейности в предвидените за читалня и книгохранилища помещения, извън средствата, които ще бъдат предоставени по Програма ФАР. След цялостното приключване на проекта библиотеката на НСИ ще може да осъществява своите функции като съвременен информационен център.

При информационното обслужване на потребителите през изминалата година се очертаха следните тенденции:

- Продължи да нараства броят на информационните заявки от страната и чужбина по **електронната поща** – почти всеки трети потребител ползва тази услуга. Он-лайн обслужването по тези заявки подобрява качеството и съкращава времето за предоставяне на необходимата информация на потребителя;

- При по-малък брой стандартни заявки беше увеличен **обемът на предоставяната информация** – разнообразни показатели за икономическото състояние и развитие на страната, демографски и социални данни, регионална характеристика, в много от случаите – за по-дълъг период от време;

- Изпълнявани бяха и многобройни **заявки със специфични изисквания** по отношение на подготвяните информационни продукти;

- Нарасна броят на извършените специализирани **консултантски услуги**.

В съответствие със Закона за електронния документ и електронния подпис от м. септември 2005 г. НСИ започна експериментално предоставяне на регулярно обявяваните резултати от статистически изследвания на министерства и държавни институции в електронен вид с електронен подпис.

Националният статистически институт и през 2005 г. продължи да разнообразява и подобрява качеството на **предоставяните информационни продукти и услуги**, да удовлетворява нови информационни потребности на обществото и да разширява кръга на потенциалните си потребители от страната и чужбина.

В същото време някои от потребностите не могат да бъдат удовлетворени по обективни причини. Съгласно Глава шеста от Закона за статистиката “Опазване на тайната” единични данни за отделни физически и юридически лица, както и агрегации на по-малко от три лица или в които относителният дял на едно от лицата е над 85% от общото са конфиденциални и не могат да бъдат предоставяни. Тази законова уредба (хармонизирана със законодателството на Европейския съюз) не дава възможност да бъдат удовлетворени редица искания на потребителите особено за информация от отрасловите икономически изследвания.

Непрекъснато нарастващия брой заявки за регионални данни не винаги могат да бъдат изпълнени особено на равнище “община”. Голяма част от текущите статистически изследвания са извадкови и са представителни за страната, шестте района за планиране и някои от тях – на равнище “области”. Това се отнася както за редица отраслови изследвания, така също и за останалите статистически изследвания. При изчерпателните статистически изследвания този проблем се комбинира и с ограниченията, свързани с опазването на статистическата конфиденциалност.

Въпреки огромния и разнообразен информационен ресурс на НСИ някои специфични потребности не могат да бъдат удовлетворени поради липса на съответно наблюдение, както и в случаите, когато потребителите желаят много дезагрегирани данни (например даден продукт по видове марки или дейности), които не са включени в утвърдените национални класификации и номенклатури.

5.2. ПУБЛИКАЦИОННА ДЕЙНОСТ

През 2005 г. цялостната дейност по **съставителството, редакционната обработка и оформлението на статистическите публикации** беше насочена към удовлетворяване на непрекъснато нарастващите изисквания на потребителите и представянето на информацията във вид, улесняващ ползването ѝ. Изданията бяха съобразени с основни нормативни документи като Закона за статистиката, класификации, номенклатури, списъци и други и бяха приближени

съобразно възможностите (при лимитирани финансови ресурси) до европейската издателска практика. При общите и специализираните статистически издания продължи обогатяването на частите на изданията, осигуряващи на потребителите допълнителни данни за източниците и начините за получаване на статистическата информация.

Увеличен беше броят на рекламno-информационните материали за наличната в НСИ информация и начините на нейното разпространение. Издадени бяха брошури, даващи информация и отговори на поставяните от потребителите въпроси. Подготвен беше и реализиран Каталог на статистическите издания на НСИ за 2006 г. на български и английски език, съобразен с новите тенденции при подготовката на този вид рекламни продукти – с нов дизайн на корица и книжно тяло и подобрен и разширен информационен указател.

Във връзка със 125-годишния юбилей на статистиката беше извършена редакционната работа по луксозното издание **“125 години българска статистика”**, което беше оформено в две версии - на български и на английски език. Подготвен беше файл с материали за презентация на годишнината в Интернет сайта на НСИ.

Дейността по съставителство, редакция по същество, стилова редакция, корекции и разпространение на изданията беше извършена в съответствие с установените в Издателския план на НСИ за 2005 г. и Календара за представяне на резултатите от статистическите издания на НСИ през 2005 г. срокове.

Издателска и разпространителска дейност на НСИ през 2005 г.

(Брой)

Показатели	Общо за НСИ	в т. ч. ЦУ на НСИ
Издадени статистически публикации, бюлетини, брошури, дипляни и други-общо	478	63
- печатни	222	46
- електронни	256	17
Предоставени на потребителите статистически публикации, бюлетини, брошури, дипляни и др.-общо	34 394	29 994
- печатни	31 210	28 151
- електронни	3 184	1 843

Усъвършенствана беше организацията на подготовката на изданията, което допринесе за изготвяне на **съвременни статистически информационни продукти**, основаващи се както на традиционни печатни издания така и на съвременни предпочитани от потребителите форми на представяне на изданията. От издадените 478 различни статистически публикации, бюлетини, брошури, дипляни и други като печатни издания са оформени 222, а като електронни (на CD, мини CD, дискети, Интернет) – 256 издания.

Издадените през 2005 г. от НСИ публикации, бюлетини, брошури, дипляни и други бяха с различна периодичност.

Издадени от НСИ статистически публикации, бюлетини, брошури, дипляни и други през 2005 г. по вид и периодичност

Периодичност на изданията	Общо издания на НСИ		Вид на изданията				в т.ч. ЦУ на НСИ					
			Печатни		Електронни		Общо издания		Вид на изданията			
	Брой	%	Брой	%	Брой	%			Печатни	%	Електронни	%
Еднократни	75	15,7	37	16,7	38	14,8	-	-	-	-	-	-
Годишни	211	44,1	78	35,1	133	52,0	42	66,7	25	54,3	17	100,0
Шестмесечни	6	1,3	2	0,9	4	1,6	-	-	-	-	-	-
Тримесечни	100	20,9	67	30,2	33	12,9	9	14,3	9	19,6	-	-
Месечни	86	18,0	38	17,1	48	18,7	12	19,0	12	26,1	-	-
Общо	478	100,0	222	100,0	256	100,0	63	100,0	46	100,0	17	100,0

Значителна по обем работа в областта на изготвянето и разпространението на съвременни статистически информационни продукти и реализирането на политиката за подобряване на качеството на предлаганата на потребителите статистическа информация беше извършена от структурните звена от **ЦУ на НСИ**, които подготвят основните **еталонни издания** за цялата статистическа система.

От издадените от ЦУ на НСИ през 2005 г. общо 63 статистически публикации като **печатни издания** бяха оформени 46: “Статистически годишник на Република България 2004”, сп. “Статистика”, “Статистически известия”, “Статистически справочник на Република България 2005”, рекламна брошура “България 2005”, “България 2004 - социално-икономическо развитие”, “Здравеопазване 2004”, “Образование в Република България 2005”, бюлетин “Население 2004”, “Население и демографски процеси 2004”, “Бюджети на домакинствата в Република България 2004”, “Околна среда 2003”, “Външна търговия на Република България 2005”, “Заетост и безработица”, “Основни макроикономически показатели 2004”, “Туризъм 2004”, “Малките и средните предприятия в Република България”, “125 години българска статистика”, рекламна дипляна за разпространението на статистическа информация, дипляните “Индекси на потребителските цени и инфлация” и “Работната сила в Република България”, “Огледални сравнения на стокообмена на България с Германия”, “Огледални сравнения на стокообмена на България с Хърватска”, “Каталог на статистическите издания за 2006 г.”.

С цел да се отговори на потребителското търсене на статистическа информация върху технически носител, 17 от публикациите на НСИ бяха оформени като **електронни публикации (върху CD)**: “Статистически годишник на Република България - 2004”, “Районите, областите и общините в Република България 2003”, “Средни цени и купени количества хранителни и нехранителни стоки от домакинствата 1992- 2004”, “Енергийни баланси 2003”, “Пътнотранспортни произшествия в Република България 2004”, “Таблицы Ресурс-Использование”, “Туризм 2004”, “Местни органи на управление 2005”, “Книгоиздаване и печат 2004”, “Жилищен фонд 2004”, “Бюджети на домакинствата в Република България 2004”, “Основни

макроикономически показатели 2004”, “Образование в Република България 2005”, “Външна търговия 2005”.

В Интернет сайта на НСИ беше представена он-лайн версия на Католага на статистическите издания на НСИ за 2006 г. - на български и на английски език, и за първи път - електронната публикация “Престъпления и осъдени лица”.

Предстоящото присъединяване на България към ЕС и нарасналият интерес към публикациите на НСИ от страна на чуждестранни потребители наложи двуезичните публикации (с паралелен превод на английски език) и изцяло английските версии на определени издания. От издадените през 2005 г. публикации 19 са двуезични, а 4 публикации имат две версии – на български и на английски език. На **английски език** бяха издадени “Каталог на статистическите издания на НСИ - 2005”, “Статистически справочник на Република България 2005”, юбилейното издание “125 години българска статистика”, рекламната дипляна за разпространението на статистическа информация, а като **двуезични (на български и английски език)**: “Статистически годишник на Република България - 2004”, сп. “Статистика”, брошура “България 2005”, “Бюджети на домакинствата в Република България 2004”, “Основни макроикономически показатели 2004”, “Енергийни баланси 2003”, “Околна среда 2003”, “Външна търговия на Република България 2005”, “Районите, областите и общините в Република в България 2003”, “Образование в Република България 2005”, “Население 2004”, “Население и демографски процеси 2004”, “Туризм 2004”, “Средни цени и купени количества хранителни и нехранителни стоки от домакинствата 1992-2004”, “Таблицы Ресурс–Използване”, “Огледални сравнения на стокообмена на България с Германия”, “Огледални сравнения на стокообмена на България с Хърватска”, “Статистически известия”, “Заетост и безработица”.

През 2005 г. чрез **предварителен абонамент и продажби на потребителите** бяха предоставени общо 34 394 екземпляра на статистически публикации, бюлетини, брошури, дипляни и други, от които 31 210 бяха разпространени като печатни издания, а 3 184 – на технически носител.

Най-продавани публикации на ЦУ на НСИ през 2005 година

Статистически публикации	% от всички продадени публикации
“Статистически справочник на Р България 2005”	18,1
“Статистически годишник на Р България 2004”	12,8
“Здравеопазване 2004”	6,6
“Статистически известия” (месечен бюлетин)	4,6
“Районите, областите и общините в Р България 2003”	3,0
“Туризм 2004”	2,7

С цел адекватното разпространение на публикациите в отдела бяха изготвени 115 списъка за разпространение и експедиция на тиража на изданията.

През 2005 г. броят на потърсилите консултации потребители **се увеличи с близо 50 %** спрямо миналата година. Предоставени бяха 1 478 консултации относно различни аспекти, свързани с изданията и тяхното разпространение, от които 420 бяха във вид на писма и електронни съобщения, 648 - по телефона и 410 - на място в НСИ. Спрямо 2004 г. се наблюдава нарастване на интереса от страна на чуждестранните потребители към предлаганата в публикациите статистическа информация. През 2005 г. беше усъвършенствана и се поддържа картотеката на потребителите, с оглед идентифициране на групите потребители.

През 2005 г. изготвянето на веб-страници и зареждането им в веб-сървър на НСИ беше осъществявано съгласно сроковете в Календара за разпространение на резултатите от статистическите изследвания, Издателския план или други нормативни документи.

С цел увеличаване обхвата на представяната в **Интернет сайта на НСИ** информация, бяха създадени новите **рубрики Кризисни събития, Европейски статистически вест**, **юбилейната рубрика 125 години българска статистика**. Включено беше и представянето на Учебен център на НСИ - с. Сливек, Ловешка област.

В много от рубриките на сайта информацията беше обогатена с включването на нови материали на български и английски език:

- **Аграрна статистика:** Икономически сметки за селското стопанство; Първа оценка на крайната продукция за 2004 г. по базисни цени; Втора оценка на крайната продукция за 2004 г. по базисни цени; Крайна продукция по текущи цени.

- **Национални сметки:** Методология за разработване на национални финансови сметки за България; Баланси на финансовите активи и пасиви по институционални сектори към края на 2000, 2001 и 2002 г.; Операции с финансови активи и пасиви по институционални сектори за 2001 и 2002 г.

- **Програма за европейски сравнения:** Паритети на покупателната способност и свързаните с тях икономически показатели за ЕС, страните кандидатки и ЕАСТ (Анализ); Брутообразуване на основен капитал. Относителни равнища на цени в ЕС, ЕАСТ и страните-кандидатки за 2001, 2002 и 2003 г.; Облекло и обувки - относителни равнища на цени в страните-членки на ЕС, ЕАСТ и страните-кандидатки, 2003 година.

- **Външна търговия:** Огледални сравнения на стокообмена между България и Германия.

- **Бизнес наблюдения:** Използване на информационно-комуникационни технологии и на електронната търговия в предприятията; Използване на информационно-комуникационни технологии в домакинствата.

- **Електронни публикации:** Местни органи на управление в Република България 2005; Престъпления и осъдени лица.

- **Формуляри:** Годишен отчет на предприятията, извършващи горскостопанска дейност през 2004 година (формуляр СС 00030); Отчет за наетите лица, отработеното време, средствата за работна заплата и други разходи за труд (формуляр ЕЕ 01022).

Основни показатели за Интернет сайта на НСИ

		(Брой)
Основни показатели		2005 г.
Общ брой HTML текстови страници в Интернет сайта на НСИ		3 659
от тях: нови и обновени		1 396
Общ брой посещения в Интернет сайта на НСИ		578 774
от тях: уникални		236 673
Средно месечен брой посещения в Интернет сайта на НСИ		48 231
Месец с най-висока посещаемост - март 2005 г.		66 629
Среден брой посещения на ден в Интернет сайта на НСИ		1 586
Ден с най-висока посещаемост - 30 март 2005 г.		3 989

В сайта на НСИ беше направена рекламна презентация на 72 публикации, от които: печатни – 46, електронни – 15, регионални – 10, и 1 аналитичен материал. Публикувани бяха и следните по-значими материали: Каталози на статистическите издания за 2005 и 2006 г.; Закон за статистиката (с последните изменения от 2005 г.); Календар за представяне на резултатите от статистическите изследвания за 2005 г. с връзки към публикуваните материали; Национална програма за статистическите изследвания през 2005 г., Списък на стандартните статистически показатели за 2005 г.; утвърдените национални класификации и номенклатури през 2005 година.

6. ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ И МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

През 2005 г. дейността в областта на **Европейската интеграция** беше изключително активна и многообразна. Ангажиментите и изискванията, произтичащи от преговорния процес по присъединяване в областта на статистиката се изпълняват. Очаква се България да бъде в състояние да прилага достиженията на правото на ЕС от датата на присъединяване.

Продължи участието на НСИ в различни мероприятия в страната и чужбина.

През 2005 г. НСИ участва в:

- заседания на Съвета по Европейска интеграция (СЕИ) и Съвета за координация и мониторинг (СКМ);

- заседание на Под-комитет 4 “Икономически и валутни въпроси, свободно движение на капитали и статистика”;

- срещи на междуведомствените работни групи по главите за водене на преговори;

- мероприятия, организирани от Министерски съвет и Министерство на външните работи във връзка с процеса на подготовка на България за членство в ЕС (принос към Редовния и Мониторинговия доклад на Европейската комисия за напредъка на България за присъединяване към ЕС).

В рамките на координационния механизъм **Работна група 12 "Статистика"** продължи да организира и координира дейностите по сближаване на българското законодателство с правото на ЕС в областта на статистиката и постигане на пълна хармонизация с изискванията на Европейската статистическа система. В тази посока беше и дейността по актуализиране на националната хармонограма, поддържане на базата данни за съответствието, както и прегледът на наличността на данните (при общ набор от данни 440 във въпросника за България, 58 са неприложими или нерелевантни, а от останалите 382, 284 са налични, като за 240 от тях са изпратени отговори на Евростат. Области, по които е необходимо още работа са статистика на миграцията и бежанците, тримесечни национални сметки, потока от финансови сметки и др.)

Изготвени бяха и изпратени до Министерския съвет План за действие за 2005 г. по Глава 12 "Статистика", месечни отчети по него, както и кратка информация за постиженията по основни области на статистиката.

Националният статистически институт продължи сътрудничеството със **Статистическата служба на Европейската общност (Евростат)**, като участва активно в:

- Среща на Групата за управление на сътрудничеството в областта на статистиката (MGSC), организирана за страните членки, страните кандидатки и страните от Западните Балкани (CARDS). На срещата бяха разгледани въпроси, свързани с: процеса на разширяване на ЕС; сътрудничеството в областта на статистиката (схема за стратегическо управление в страните-членки; twinning като инструмент за сътрудничество; обхват на дейността на отделите за международно сътрудничество); програмите за сътрудничество; обмяна на информация.

- Среща на Ръководната група за управление на сътрудничеството в областта на статистиката (PGSC) на страните от Западните Балкани и страните кандидатки (България, Румъния, Турция и Хърватска). Целта на срещата беше страните, работещи по ФАР и CARDS програмите за сътрудничество да дискутират общи проблеми, да обменят виждания и опит в тази област, като в същото време бъдат намерени начини за подпомагане от страна на Евростат привеждането на техните статистически системи в съответствие с ЕС стандарти със средства по програмите. На срещата беше представен българският опит по "Разпространение на статистическа информация".

- 91-та Конференция на генералните директори на статистическите служби (DGINS), на тема "Предизвикателството да се комуникира в областта на статистиката".

- 56-то съвещание на Статистическия програмен комитет (СПК). За първи път НСИ участва пряко в работата като активен наблюдател, т.е. с право на участие в дискусиите, но без

право да гласува. Продължи участието на НСИ за предварителен обмен на становища чрез CIRCA по включените в дневния ред на СПК проекти на законодателни актове. Непосредствено преди срещата на СПК, с цел запознаване с процедурата по комитология (СПК е един от седемте комитети по комитология) НСИ проведе семинар на тема “Комитология и подготовка за участие в СПК”, организиран и финансиран със съдействието на ИНСЕС, Франция.

- 57-то съвещание на Статистическия програмен комитет. За втори път НСИ на България и Румъния участваха като наблюдатели в работата на СПК. На базата на Постановление № 145 на Министерски съвет за организация и координация по въпросите на Европейския съюз, НСИ изготви и представи на СКМ за съгласуване позиция по всички точки от дневния ред, по които се изисква гласуване при условията на регулярната процедура, както и по тези, които са за становище.

През 2005 г. НСИ взе участие със свои представители в:

- семинар на тема: “Вземане на решения за събиране на информация в системата на ИНТРАСТАТ”;

- учебни сесии по статистика на образованието, СНС 95 - стоки и услуги;

- курсове за обучение по статистика на националните сметки и новите европейски директиви по воден транспорт, както и курс за обучение на Евростат: “Подкрепа при използване на европейски статистически данни”.

Основно средство за хармонизиране на българското законодателство в областта на статистиката и за подобряване качеството на статистическите продукти и услуги продължиха да бъдат **Многонационалните програми ФАР**.

Многонационална програма ФАР 2001 (договор за субсидия ГРАНТ на стойност 350000 евро). След одобряване на финансовия отчет от страна на Евростат, беше извършено балансовото плащане по програмата.

Успешно приключи **Многонационална програма ФАР 2002** (договор за субсидия ГРАНТ на стойност 450 000 евро). Изготвени бяха и изпратени в Евростат окончателните отчети за техническо изпълнение и финансово разходване на средствата, както и доклад на одиторската фирма.

Успешно внедрени бяха включените в програмата **ad hoc статистически наблюдения** в областта на: “Статистика на градовете – фаза II”, “Бизнес регистри”, “Енергийна статистика”, “Наблюдение за използване на ИКТ в домакинствата”, както и дейностите залегнали в специфичните изследвания на НСИ – “Изследване на хората с увреждане и техните социално-демографски характеристики и възможност за социалната им интеграция” и “Внедряване на методологията на ЕС за статистика на цените в селското стопанство”. Целта на посочените изследвания беше да се подобри качеството на статистическите данни в съответствие с

международните методи и стандарти. По посочените теми в срок бяха изпратени междинни и заключителни доклади, които бяха одобрени от съответните отдели в Евростат.

В рамките на дейността **“Осигуряване на експертиза по поръчка”**, бяха осъществени договорените консултации и обмяна на опит със статистическите служби на:

- Испания - обмяна на опит по: Сателитни сметки в туризма; Статистика на доходите и условията на живот и Статистика на заетостта и работната сила;

- Дания - консултация по: Оценката на приходите от данъци и социално осигурителни вноски на начислена основа (бенефициент бе Министерство на финансите);

- Германия - обмяна на опит по: Създаване на концепция за съвременно лидерство, развитие на човешки ресурси и управление на персонала; Международни връзки и сътрудничество и връзки с други органи на правителството.

Чрез посещенията за обмяна на опит беше осигурен директен достъп до методите, организацията и изучаване на добрите практики, прилагани в статистическите служби на посочените страни-членки, а това от своя страна даде възможност на НСИ да открие и внедри дейности в конкретни статистически области, необхванати от други дейности по програми ФАР.

Приключи внедряването на дейностите по **Многонационална програма ФАР 2003** (договор за субсидия ГРАНТ на стойност 740 000 евро).

Националният статистически институт активно участва в работни срещи, целеви групи, семинари, конференции и курсове за обучение включени в частта **техническа помощ** по програмата.

Служители от НСИ участваха в работата на различни отдели на Евростат под формата на **стаж** с продължителност от 5,5 месеца по темите: Индекс на разходите за труд; Статистика на политиката на пазара на труда; Регионални сметки.

В рамките на програмата бяха проведени следните **ad hoc статистическите наблюдения**: ”Оценка на описанието на източниците и методи за разработване на БНД”, ”Описание на източниците и методи за оценка в съпоставими цени”, ”Бруто капиталобразуване и дълготрайни активи”, ”Таблицы Ресурс-Исползване и таблицы на междутрасловите връзки”, ”Секторни сметки”, ”Паритет на покупателната способност”, ”Краткосрочна статистика”, ”Статистика на предприятията по чуждестранен контрол”, ”Енергийна статистика – месечни въпросници за въглища, петрол/ газ и електричество”, ”Политика на пазара на труда”, ”Наблюдение на незаети работни места”, ”Наблюдение на работната сила”, ”Здраве и инвалидност”, ”Сметки за труд на заетите в здравеопазването”, ”Професионално обучение”, ”Финанси на образованието”, ”Производство и потребление на животински продукти”, ”Икономически сметки и цени за селското стопанство”, ”Статистика на околната среда”. При общ брой 19 наблюдения, НСИ беше водеща институция в 17, а за

проектите “Политика на пазара на труда” - МТСП и за “Производство и потребление на животински продукти” - МЗГ. По всички наблюдения бяха изпратени междинни и заключителни доклади, които бяха одобрени от съответните отдели в Евростат.

Осигуряване на експертиза по поръчка: Осъществени бяха предварително договорените теми със:

- Статистическата служба на Франция: ХИПЦ стандарти; Статистически бизнес регистър;

- Статистическа служба на Норвегия: Национални сметки - внедряване на SNA-NT софтуер за таблици Ресурс-Използване.

България заедно с Естония, Полша, Словакия, Унгария и Румъния беше включена за втори път в списъка на страните за оценка на ефективността на проектите, внедрявани в рамките на Многонационалните програми ФАР 2002/ 2003. Оценката беше извършена от независим оценител - Компания MWH, чрез провеждане на интервю по предварително посочени от оценителя проекти. Оценката включваше и срещи с потребители на статистическа информация от макроикономическата област, регионалното развитие и социалния сектор (БНБ, МФ, МРРБ, МТСП).

Националният статистически институт попълни и изпрати в Евростат апликационната форма по **Многонационалната програма ФАР 2004** (със същите компоненти на предходната програма). Приключи процедурата по преговаряне и отразяване бележките на Евростат. Очаква се договорът на стойност 1 300 276, 25 евро да бъде подписан до края на годината.

По **Многонационалната програма ФАР 2005** НСИ пое ангажимент на срещата на PGSC –2005 г. в Албания да участва и изпълнява включените в нея проекти.

През изтеклата година НСИ приключи работа по договора за субсидия с Европейската комисия (ЕК) по “Статистика на отпадъците и статистика на отпадъците от опаковки – Регламент 2150/2002 ЕС” (на стойност 24 939 евро) с изпращане и одобряване на окончателния доклад.

По договора за субсидия с ЕК “Проект за статистическо развитие: фактори на бизнес успеха” (на стойност 50 000 евро) бе изготвен и изпратен междинния доклад, който получи положителна оценка.

Национален статистически институт започна работа по три нови договора за субсидия с ЕК, подписани през 2005г – “Бизнес изследвания в промишлеността и изследвания на потребителите” (на стойност 26 600 евро); “Бизнес изследвания в строителството, вътрешната търговия, услугите, инвестициите в промишлеността и изследвания на потребителите” (на стойност 51 850 евро) и Хармонизирано изследване за събиране на данни по бизнес демография за 2006 г. (на стойност 44 1 97,69 евро).

Дейностите по **Национална програма ФАР** са следните:

Проектът по Национална програма **ФАР BG 0006.04.02** “Техническа помощ за развитието на националната статистическа система” (договор за техническа помощ на стойност 1 313 753 евро) беше внедрен от Консорциума **ICON-INSTITUT GmbH** и **DESTATIS** (Федералния статистически офис на Германия) като се изпълняват следните компоненти:

- Компонент 1 “Подпомагане на обработването на данните от Преброяването на населението и жилищния фонд през 2001 г.”;
- Компонент 2 “Разработване на финансови сметки”;
- Компонент 3 “Усъвършенстване на статистиката на външната търговия” - Усъвършенстване на практиката за контрол на данните; Огледални статистики; Статистическо изследване на разходите за застраховане и транспорт; Помощ за разработване на концепция и техническа спецификация за разпространение на данни;
- Компонент 4 “Разработване и усъвършенстване на статистическата инфраструктура” - разработване и усъвършенстване на ИТ системата; Регистър на статистическите единици (Бизнес регистър за статистически цели); Система за администриране на националните класификации и номенклатури; Интегрирана статистическа информационна система като статистическа инфраструктура; Регистър на земеделските стопани и лицата, упражняващи свободни професии;
- Компонент 5 “Усъвършенстване на разпространението на статистическа информация.

Позитивният резултат се дължи на много добрата съвместна работа от страна на НСИ (висше ръководство, старши ръководител, компонент лидери, експерти), местните експерти, българските институции, свързани с внедряването на проекта, като Министерство на финансите (Агенция “Митници”, ГДД), БНБ, МИЕ, Централен депозитар, международните експерти на **ICON Institut**, помощния екип на **ICON Institut** в Кьолн, както и този в София.

Проектът по **Национална програма ФАР 2002 “Усъвършенстване на регионалната статистика и оценка на качеството на статистическите данни”** официално завърши на 5 ноември 2005 година. Договорът за техническа помощ (на стойност 775 000 евро) беше внедрен от Консорциума **Infogroup** (Гърция), **VB&T** (България) and **Epsilon** (Гърция). Отчетени бяха резултати от извършената работа по следните компоненти:

- Компонент 1 “Информационна система предоставяща регионални данни”;
- Компонент 2 “Оценка на качеството на статистическите данни”.

Проектът по **Национална програма ФАР BG 2003/2004 – 937.12.02 – CN1 “Разработване на концепция за реорганизация на регионалната структура на НСИ”** (Договор за техническа помощ на стойност 174 000 евро) беше внедрен от Консултанта **ECORYS-NEI** (Холандия).

Резултатите от извършената работа са следните:

- Изготвен беше оценъчен доклад за настоящото състояние. Посетени бяха ТСБ-та в Пловдив, Плевен, Видин, Русе, Варна, Бургас, Хасково, Благоевград, Пазарджик и ТСБ София-окръг;

- Изготвен беше доклад за добрите практики в ЕС, включващ преглед на модели (актуални решения) и съответните ресурси; примери за поне 7 страни, провели вече структурната реформа; SWOT анализи за представените примери; връзка със законодателството на страната; изводи базирани на примерите; препоръки и предложения за прилагането и адаптирането им към българските условия;

- Направени бяха препоръки относно прилагането и адаптирането на добрите европейски практики към националните условия в “Концепцията за реорганизация на регионалната структура на НСИ”, насочени предимно към практически решения на проблемите свързани с: Реорганизиране и преназначаване на персонала; Преразпределение и необходимост от ново оборудване; Промени в информационните технологии (информационни потоци и електронен обмен на данни и т.н); Рационално използване на ресурсите; Необходимост от обучение; Логистика и времеви график за внедряване;

- Организиран и проведен беше семинар за служители от ЦУ на НСИ и директори на ТСБ през октомври 2005 г. в Боровец, на който бе представена “Концепцията за реорганизация на регионалната структура на НСИ”.

По Многогодишната национална програма ФАР 2004-2006 има предвидени общо седем договора.

В рамките на Национална програма ФАР 2004 (BG2004/016-711.09.05) „Устойчиво развитие на Националната статистическа система” се внедрява Туининг проект и се програмират други четири - два проекта за техническа помощ, един за доставка на оборудване и един за разработване на софтуер за системата за обработка на изследванията.

- Туининг проект BG2004/IB/FI/11 „Внедряване достиженията на новото право на Европейския съюз в областите: Статистика на информационното общество, Статистика на доходите и условията на живот и Национални сметки”

Проектът стартира официално на 2 юни 2005г. и се изпълнява от Консорциум със старши партньор Федералната статистическа служба на Германия и младши партньор Статистическата служба на Дания). Трите компоненти на проекта се намират във фаза внедряване/ изпълнение. Към момента са внедрени първоначалните мисия за запознаване със ситуацията и по-голяма част от мисиите за изработване на статистическия инструментариум по компонентите. Изготвени бяха проекто-версии на методологиите, инструкции, ръководства и въпросници. Проведени бяха първата среща на екипа управляващ проекта, както и първата среща на Управителния съвет по проекта.

- Договор за услуга BG2004/IB/FI/11 „Провеждане на статистически изследвания за внедряване достиженията на новото право на Европейския съюз в областите: Статистика на информационното общество, Статистика на доходите и условията на живот и Национални сметки”

Компонентите на проекта: Изследвания на ИКТ инвестициите и ИКТ използване във финансовия сектор; Изследване на доходите и условията на живот; Национални сметки – изследване на качеството на бизнес регистъра, изследване на куфарната търговия, изследване на ad-hoc модулите в изследването на домакинските бюджети са във фаза програмиране. Изготвени бяха проекто-версии на Техническите задания (Terms of Reference).

- Договор за техническа помощ BG2004/016-711.09.05/3 „Укрепване на административния капацитет на Националния статистически институт”

Компонентите на проекта са: Човешки ресурси; Библиотека и разпространение; Използване на административни източници и ИСИС.

Проектът е във фаза на тръжна процедура. През м. септември беше изготвена финалната версия на Техническото задание и одобрена от ЦЗФД и Делегацията на ЕК. Докладът на тръжната комисия относно пре-квалификационния етап на тръжната процедура беше подписан през октомври 2005 г. и изпратен за одобрение в Делегацията на ЕК.

- Договор за доставка на оборудване BG2004/016-711.09.05/4

Договорът съдържа Лот 1 за доставка на софтуер и хардуер и Лот 2 за библиотечно обзавеждане.

Проектът е във фаза одобрение на техническа спецификация. Изготвена беше проекто-версия на Техническата спецификация (Technical Specification). След коментари и бележки от страна на ЦЗФД и ревизия, същата беше изпратена в Делегацията на ЕК за коментари и одобрение.

- Договор за разработване на софтуер за системата за обработка на изследванията BG2004/016-711.09.05/5

Тръжната процедура по проекта може да стартира след изготвянето на Техническа спецификация в рамките на предвидените дейности по Договора за техническа помощ BG2004/016-711.09.05/3 „Укрепване на административния капацитет на Националния статистически институт”.

Националният статистически институт няма проекти по **Национална програма ФАР 2005.**

Програмирането на **проектите по Национална програма ФАР 2006** стартираха от средата на м. ноември 2005 година

Националният статистически институт участва активно в годишната мониторингова мисия на Евростат в България, чиято цел беше преглед на работата по Националните и

Многонационални програми ФАР, участие в Под-комитет 4 “Икономически и валутни въпроси, свободно движение на капитали и статистика” и участие в заключителния Управителния съвет по Национална програма ФАР 2000.

В рамките на **други международни организации** и техните специализирани органи, делегации от НСИ участваха в:

- 55 сесия на Международния статистически институт;
- 53 пленарна сесия на Конференцията на европейските статистици. На нея от страна на НСИ беше представен доклад на тема “Статистика на миграцията”.

- Заседания на Експертния Комитет по населението към Съвета на Европа, Страсбург и конференция на тема: ”Демографски предизвикателства за социална кохезия”;

- Обучение на обучители за прилагане на системата DevInfo на УНИЦЕФ, Женева.

През 2005 г. НСИ продължи работата по предоставяне на данни по **международните проекти**:

- “Наблюдение на социалната политика и социалните условия в процеса на преход към пазарна икономика на страните от Централна и Източна Европа и Централна Азия” (MONEE) с УНИЦЕФ, Флоренция;

- “Събиране на данни за създаване на контекстуална база данни в рамките на проекта за Равнопоставеност на поколенията и половете” с Макс Планк институт за демографски изследвания, Рощок, Германия;

- “Проследяване чрез текуща демографска статистика на респондентите от първата вълна на панелното изследване ”Младите хора: брак, деца, семейство” – с Макс Планк институт за демографски изследвания.

През отчетния период Националният статистически институт участва в проекта на ПРООН “Стратегическа подкрепа на Рамковото споразумение за сътрудничество”(Policy Support to the CCF), като предостави статистически данни за Националния доклад за развитие на човека – 2005 (например, данни за образованието, демографските събития, Laeken показатели за бедността, макро-икономическите показатели) и проведе изследване за квалификацията, мобилността и социалните нагласи на населението.

През 2005 г. съществено място в дейността на НСИ имаше по-нататъшното разширяване и усъвършенстване на дейността по **международния информационен обмен с международните организации**: ООН (ИКЕ, Статистически отдел на ООН, УНКТАД, ЮНИДО, ФАО, МОТ и др.), Евростат, ОИСР, МВФ и други. През 2005 г. бяха попълнени и изпратени в международните организации общо 81 въпросника. Ежемесечно на Делегацията на ЕК в София, МВФ и ИКЕ бяха изпратени и статистически данни по определени икономически и социални показатели. Нов момент в работата по международния информационен обмен през 2005 г. беше

оперативното попълване на новия Тримесечен въпросник на Евростат за събиране на данни за страните-кандидатки и страните от Западните Балкани.

Попълнени бяха също въпросници за: достъпа на международните организации и агенции до микроданни на ИКЕ; внедряване на Кодекса за дейността на Европейската статистика.

През 2005 г. български експерти бяха поканени да окажат експертна помощ в рамките на програмите TACIS и CARDS. За първи път експерт от НСИ представи в статистическата служба на Армения българския опит в процеса на хармонизация с европейските изисквания в рамките на проект Europe Aid/114790/C/SV/AM "Разработване на Национална програма за внедряване на Споразумението за партньорство и сътрудничество между Република Армения и ЕС и неговите страни-членки", TACIS. По проект Europe Aid/119819/SV/Multi project (Реформа на официалната статистика в Казакстан, Киргизка Република и Молдова), НСИ беше помолен да консултира Департамента по статистика и социология на Република Молдова по въпроси третиращи разработването на национални финансови сметки. Експерт от НСИ консултира Държавната статистическата служба на Македония в областта на разработване и внедряване на таблици "Ресурс-Използване" в рамките на "Регионалната програма в областта на статистиката за страните от Западните Балкани" (CARDS).

През 2005 г. участията от страна на НСИ в различни работни и целеви групи, срещи по пилотни проекти, семинари и курсове за обучение, посещения за обмяна на опит и консултации бяха **1 746**, докато участията от други органи на статистиката и държавни ведомства, ангажирани със статистическа дейност (МЗГ, БНБ, МФ, ГДД, НОИ, МРРБ, НЦХМЕХ, МТС) – **150**.

Броят на участията на чуждестранни експерти, посетили страната през годината беше **196**, от които **41** по Многонационална програма ФАР и **155** по Национална програма ФАР.

РАЗДЕЛ ВТОРИ

ОТЧЕТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ С МЕЖДУВЕДОМСТВЕНО ЗНАЧЕНИЕ НА ОРГАНИТЕ НА СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ 2005 ГОДИНА

1. ПОСТОЯННО ПРОВЕЖДАНИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ С УСТАНОВЕНА ОБЩЕСТВЕНА ЗНАЧИМОСТ

1.1. СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ

Главна дирекция "Гражданска въздухоплавателна администрация", като орган на статистиката, изпълнява Наредба РД 08-20 от 14.01.1999 г. (ДВ бр. 8 от 1999 г., изм. и доп. ДВ, бр.1/2006 г.) "За събиране на статистическа информация за гражданското въздухоплаване в

Република България". Събираемостта за 2005 г. на отчетните статистически форми за гражданското въздухоплаване в Р България съгласно тази наредба е:

Отчетни форми	Източници	Периодичност	Изпълнение за 2005 г.
А - отчет за превози	Авиационни оператори, изпълняващи редовни превози	месечно	100 %
А - отчет за превози	Авиационни оператори, изпълняващи само нередовни превози	годишно	срок 28.02.2006г.
В - превози от начални и крайни пунктове	Авиационни оператори, изпълняващи редовни превози	тримесечно	100 %
С - превози по етапи на полета	Авиационни оператори, изпълняващи редовни превози	годишно	срок 28.02.2006г.
І - обем на превозите през летищата	Летищни администрации	месечно	100%
ЕФ – финансови данни	Авиационни оператори	годишно	срок 30.04.2006г.
Д – парк ВС и персонал	Авиационни оператори	годишно	срок 28.02.2006г.
Ј – финансови данни по летища	Летищни администрации	годишно	срок 30.04.2006г.
К – финансови данни по маршрутни-средства	ДП "РВД"	годишно	срок 30.04.2006г.
Л – данни за движение по трасетата	ДП "РВД"	годишно	срок 28.02.2006г.
АД-3 – въпросник за дейностите в авиацията с общо предназначение	Авиационни оператори	годишно	срок 28.02.2006г.

Разделянето на авиационните оператори е съгласно методиката на Док. 9060 на Международната организация за гражданско въздухоплаване към ООН (ИКАО) – Статистическа програма на ИКАО.

Авиационните оператори, изпълняващи редовни превози, са "България Ер" и "Хемус Ер". Летищните администрации са международните летища в София, Бургас, Варна, Пловдив и Горна Оряховица.

Срокът за изпращане на отчетните форми с годишна периодичност се определя в чл. 9, ал. 2 от Наредба РД-08-20/1999 г. "За събиране на статистическа информация за гражданското въздухоплаване в Република България".

Изпълнителна агенция "Пристанищна администрация" като орган на статистиката е отговорен изпълнител на изследването "Дейност на морските и речните пристанища" с предмет пристанищния трафик. През 2005 г. ИА "Пристанищна администрация" продължи

поддържането на статистическата информационна система за дейността на пристанищата като регулярно по тримесечия подготвяше и изпращаше данни в НСИ за нуждите на института и на Евростат. Подготвяната информация е под формата на статистически таблици на електронен носител в съответствие с заложените изисквания в Наредба 919 от 08.12.2000 г. за събиране на статистическа информация за дейността на пристанищните операторите и собствениците на пристанища и пристанищни съоръжения в Република България. През изминалата година в системата бяха заложили и нови пристанища, които в съответствие с посочената наредба предоставят данни за пристанищния трафик. С цел привеждане на информационно-статистическата система към утвърдените нови изисквания на Евростат по отношение на нормативната база - въвеждане на номенклатура НСТ 2000 и внасяне на промени в отчетните форми за дейността на речните пристанища, през 2006 г. се планира внасянето на промени в софтуера на системата. В допълнение към гореуказаните цели планираните промени ще доведат до усъвършенстване на работата на информационната система.

Министерство на вътрешните работи (МВР) предоставя статистически данни по теми **“Пътнотранспортни произшествия в Република България”** и **“Наличност на МПС по вид и региони”**. Данните се получават в резултат на обработваната информация от автоматизирани информационни системи за пътно-транспортни произшествия и наличните МПС в Република България. Във връзка с ангажиментите на МВР по изпълнение на НПСИ, статистическите данни се предоставят регулярно в посочения срок, във вид и форма, указани от НСИ, в съответствие със съществуващото Споразумение за информационен обмен между двете ведомства.

Изпълнителна агенция “Пътища” (ИАП) предостави информацията от изследването **“Републиканска пътна мрежа”**, включваща дължините на републиканските пътища по класове, по вид и състояние на настилката по областни пътни управления и общо за ИАП в табличен вид и на магнитен носител. Информацията от изследването за 2005 г. ще бъде предоставена най-късно до 10.02.2006 година.

Дейността на **Министерство на земеделието и горите** по Националната програма за статистически изследвания през 2005 г. е осъществена от дирекция **“Агростатистика”** като орган на статистиката в съответствие с чл. 2 ал. 3 от Закона за статистиката. През 2005 г. са планирани 12 теми за изследване и участие в 3 проекта по Многонационална програма ФАР. Цялостната дейност по тези проекти е свързана с програмата за хармонизация с практиките на Европейския съюз.

Всички дейности, включени в Националната програма за статистическите изследвания за 2005 година, са реализирани.

Наблюдението за **оценка на добива на полето и първа прогноза за производството на пшеница и ечемик** е проведено през юни 2005 г. от специалисти-агрономи чрез директно

наблюдение на терена на показателите, участващи във формирането на добива и определящи състоянието на културите в момента преди жътва, и е направена прогноза на производството на пшеница и ечемик.

Наблюдението за **заетостта и използването на територията на България (БАНСИК 2005)** е реализирано през юни и юли 2005 година. Получени са данни за площите със селскостопанско предназначение, вкл. и за основните култури на ниво 6 района за планиране (NUTS 2). Методологията на наблюдението съответства на изискванията на Евростат (Решение на ЕП/Съвет 1445/2000).

Наблюдението **Статистическа информация за земеделските култури – реколта 2005** е проведено през октомври 2005 г. чрез анкетиране на земеделски производители. Получена е информация за добивите и производството от основни култури, за използването на торове и препарати за растителна защита. Спазени са изискванията на Регламенти на ЕС 837/90 и 959/93. Резултатите ще бъдат публикувани в началото на 2006 година.

Проведени са 3 статистически наблюдения за **производството и преработката на плодове и зеленчуци – реколта 2004**. С **наблюдението за производство на плодове** е събрана информация за реколтираните площи с овощни насаждения, количеството на произведените плодове – по видове, начин на реализация и други. С **наблюдението за производство на зеленчуци** е събрана информация за площите, заети със зеленчуци, количествата произведени зеленчуци по видове – средни добиви и производството както от открити площи, така и в оранжерийни условия, начините за реализация на произведената продукция. Чрез наблюдението на **дейността на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци** са получени резултати за промишлено преработените количества плодове и зеленчуци по видове и за реализацията на готовата продукция.

Статистическото наблюдение за **производството на грозде и вино – реколта 2004** се проведе през февруари 2005 г. чрез интервюта на производители на грозде. С анкетата е събрана информация за площите по видове лозя, производството на грозде и направленията за използването му. Публикуваната информация за промишленото производство на вино е получена от Изпълнителната агенция по лозята и виното.

През 2005 г. са проведени две **статистически наблюдения за свине, ЕРД, ДРД и птици**, – към 1^{-ви} май и към 1^{-ви} ноември. Получена е информация за броя на селскостопанските животни и птици по видове и категории, за производството и реализацията на получената продукция – мляко, животни и птици за клане, производство на яйца и дейността на люпилните през 2004 година. Резултатите от наблюдението към 1^{-ви} ноември ще бъдат публикувани в началото на 2006 година. Провеждането на анкетата и отчитането на резултатите са съобразени с изискванията на Европейския съюз – Директиви 93/23, 93/24, 93/25 и 97/77/ЕО и Решения за прилагането им 93/432, 93/433 и 93/434.

Наблюденията за дейността на кланиците за производство на месо през 2004 г. са проведени в началото на 2005 г. на базата на изчерпателни списъци на кланиците, изготвен съвместно с НВМС. Получена е информация за промишленото производство на месо, съгласно категориите от съответните нормативни документи на ЕС. Резултатите от наблюденията са публикувани в средата на 2005 година. Наблюденията са проведени при спазване на нормативните изисквания на Директиви на ЕС 93/23, 93/24, 93/25 и Решения 93/432, 93/433 и 93/434.

В началото на 2005 г. е проведено наблюдението за дейността на млекопреработвателните предприятия и производство на млечни продукти през 2004 г. на базата на изчерпателен списък на млекопреработвателните предприятия, изготвен съвместно с НВМС. Получена е информация за изкупеното мляко за промишлена преработка, произведените млечни продукти и тяхната продажба в натура и стойност. Анкетата е проведена в съответствие с изискванията на Директиви на ЕС 96/16 и 3924/91 (PRODCOM) и Решение 97/80/ЕО.

Информацията за дейността на кланиците и производство на месо и дейността на млекопреработвателните предприятия и производство на млечни продукти се събира и ежесечно на базата на изчерпателен списък на кланиците и на млекопреработвателните предприятия. Резултатите не са публикувани до момента. Използват се за анализ на качеството на събираната информация и сравнение с резултатите от годишните анкети.

Съгласно европейското законодателство през 2005 и 2007 години България трябва да проведе извадкови анкети за наблюдение на структурата на земеделските стопанства, които страните-членки на ЕС задължително провеждат през 2005 и 2007 години, спазвайки регламентите на ЕС.

В края на 2005 г. се проведе основната част от работата по извадковото изследване на структурата на земеделските стопанства, свързана с изготвяне на инструментариума за провеждане на статистическото изследване, обучение на експертите по агростатистика в областните дирекции "Земеделие и гори" и на анкетаторите и осъществяване на анкетите на терена. Проверката на събраните данни, въвеждането на информацията в компютърна програма, контролът на въведените данни, обработката, анализът и публикуването на резултатите са предвидени за първата половина на 2006 година. Инструментариумът е разработен съгласно Регламент 571/88 ЕИО на Съвета и последвалите го изменения. Наблюдаваните характеристики съответстват на посочените в Регламент 2139/2004 на Европейската комисията.

През 2005 г. работата по Системата за земеделска счетоводна информация (СЗСИ) включи обработката на данните за 2004 г. на 420 стопанства, които не водят счетоводство и на около 500 кооперации с двустранно счетоводство с данни за 2003 година. Резултатите за 420 стопанства са въведени и контролирани в програмата за контрол и валидиране на данните в

Европейската комисия – RICA 1. Анализирани индивидуални резултати на тези стопанства са изпратени на техните стопани. Данните за 2003 г. на стопанствата, които водят счетоводство, са валидирани след което резултатите за 2003 г. са анализирани, обобщени и публикувани. През 2005 г. в СЗСИ са включени около 1100 стопанства на територията на цялата страна. Работата през 2006 г. е насочена към финализиране на системата, чрез попълване на извадката и укрепване на административния капацитет (наемане и обучение на допълнителни експерти по агростатистика в областните дирекции “Земеделие и гори”).

В края на 2005 г. общата численост на персонала на дирекция “Агростатистика” съставлява 25 експерти по агростатистика, като 18 от бройките са заети. За част от незаетите бройки в момента са обявени конкурсни процедури за назначаване на нови експерти. В областните дирекции “Земеделие и гори” (ОД “ЗГ”) броят на експертите по агростатистика е 112, като 84 от тях са назначени и обучени за осъществяване на дейностите по агростатистика. Част от дейността по събиране на земеделска счетоводна информация е възложена на 28 експерти-икономисти от областните служби за съвети в земеделието към НССЗ. Те съвместяват тази дейност с останалите си служебни задължения. Предстои наемането на 28 допълнителни експерти в ОД “ЗГ”, което е заложено в Плана за действие на Министерски съвет за 2006 година. Това е последният етап от изграждането на административния капацитет, необходим за ефективното функциониране на Системата за земеделска счетоводна информация (СЗСИ).

1.2. СОЦИАЛНИ ДЕЙНОСТИ И СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Статистическото изследване на дейността на комисиите за борба с **противообществените прояви на малолетни и непълнолетни лица** беше подготвено и координирано с Централната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни лица (ЦКБППМН) към Министерски съвет. Събрани и предоставени на потребителите бяха данни за децата, водени на отчет в детските педагогически стаи (по пол, възраст и етническа група), движението на възпитателните дела, наложените възпитателни мерки на малолетни и непълнолетни лица съгласно ЗБППМН, наложените възпитателни мерки за обществено въздействие на родителите. Освен това бяха осигурени данни за децата, пострадали от различни видове престъпления (изнасилвания, блудства, отвличания, трафик на хора, кражби, грабежи и други).

През 2005 г. бяха изпълнени всички **статистическите изследвания**, за които **Националният център по здравна информация (НЦЗИ)**, като орган на статистиката за **Министерство на здравеопазването**, е отговорен изпълнител или съизпълнител с **Регионалните центрове по здравеопазване (РЦЗ)**. Статистическите изследвания са извършени при спазване на всички параметри, заложи в НПСИ: тема и обект на изследването, начин и срок на провеждане на изследванията, както и форма и вид на представяне. Националният център за здравна информация проведе планираните годишни изчерпателни изследвания за:

лечебните заведения за болнична и за извънболнична помощ, психиатричните заведения, кожно-венерологичните заведения, центровете за спешна медицинска помощ, онкологичните заведения, пневмофтизиатричните заведения, центровете за трансфузионна хематология, хигиенно-епидемиологичните инспекции и регистрираните заразни заболявания. Съвместно с РЦЗ бяха проведени изчерпателните годишни изследвания за регистрираните заболявания от: активна туберкулоза и хронични неспецифични белодробни заболявания, венерически болести и трихофития, злокачествени новообразувания.

Министерство на труда и социалната политика е отговорен изпълнител по реализирането на задачата **Оценка на нетното въздействие на активните програми на пазара на труда в България**. През 2005 г. от ПРООН беше реализирана междинната оценка на програмата “От социални помощи към осигуряване на заетост”. Програмата е най-голяма в рамките на провежданата активната политика на пазара на труда в България. През 2005 г. в Националната програма “От социални помощи към осигуряване на заетост” са работили 75 % от всички работили по програми лица. Именно по тази причина беше решено през 2005 г. да се проведе междинна оценка на програмата. Получените резултати са взети предвид за повишаване ефективността на програмата при нейното изпълнение през 2006 година.

2. ДРУГИ СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

2.1. СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ ПО ПОЕТИ ОТ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ МЕЖДУНАРОДНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Пилотният проект на Евростат по програма ФАР 2002 **Финансова и държавна статистика** беше изпълнен съвместно от НСИ и Министерство на финансите.

Съвместно с Министерство на финансите и БНБ продължи работата по проект **Статистика на публични финанси за процедура на свръх дефицита**. Министерство на финансите редовно изготвя нотификационни таблици за държавния дефицит/излишък на годишна база съгласно Регламенти 3605/1993, 475/2000 и протокола на Съвета на Европа от 22.11.1993 година. Данните в нотификационните таблици се изготвят съгласно възприетата методология на ръководство на дефицита на дълга на Евростат (ESA 95 manual on government deficit and debt).

По подготовка за предстоящото внедряване на системата **Интрастат** през 2005 г. бяха извършени предвидените дейности. За дефиниране на показателите на основата на европейските Регламенти, определящи обхвата и съдържанието на системата **Интрастат** НСИ подготви списък от показатели, които да формират бъдещата **Интрастат** декларация. Този набор беше съгласуван с всички заинтересовани отдели в НСИ, потребители на външнотърговски данни, след което официално беше предоставен на партньорите, с които НСИ работи в тази област, за разработване на проект на формуляр. На тази основа бяха разработени прототипи на

Интрастат декларации за пристиганията и изпращанията, които след съгласуване с консултантите от Испания станаха базовите документи за разработване на останалите елементи от общия инструментариум, необходим за функционирането на системата.

За разработване на нормативната уредба за внедряване на системата Интрастат е изградена междуведомствена работна група. След провеждането на работни срещи на групата и консултации с експерти от Испания, НСИ разработи проект на “Закон за вътрешнообщностната търговия”, който беше предоставен за обсъждане в междуведомствената работна група. Имайки предвид ограниченото време проектът беше разработен за много кратък срок. Проектът е представен за съгласуване от съответните компетентни институции, за да може да се внесе от Министерски съвет в Народно събрание и да се финализира приемането на този закон възможно най-скоро.

Прототипът на Наръчник на търговеца, който ще бъде базовия документ за фирмите, които ще бъдат задължени ежесечно да декларират извършените от тях транзакции със страни от ЕС, беше разработен от ГДД с активното участие на експерти от НСИ. Подготвеният документ беше обсъждан неколkokратно от съвместните екипи на НСИ и ГДД, консултиран беше с експертите от Испания и в края на годината беше подготвена окончателната версия на Наръчника.

С проекта на Закон за вътрешнообщностната търговия се предвижда НСИ ежегодно, по утвърдена **методика да определя националния праг за наблюдение по системата Интрастат**. В съответствие с този предстоящ ангажимент беше подготвена методика. Според принципите залегнали в методиката беше направен анализ на търговията с ЕС и беше пресметнат условен праг за наблюдение. Разработките бяха представени на консултантите от Испания, които дадоха много висока оценка на разработката. Може да се смята, че за тази част от ангажиментите НСИ има готовност да ги изпълни. Необходимо е само да бъде осигурена информация за фирмите, търгуващи с партньори от ЕС, за да бъде извършено тестване на възприетите подходи с реални данни и в срок до 30.06.2006 г. бъде обнародван в “Държавен вестник” прагът за наблюдение през периода на експерименталното внедряване (01.09. – 31.12.2006 г.), а в съответствие с европейските регламенти до края на м. октомври 2006 г. бъде предоставен за официално публикуване националния праг за наблюдение, който ще бъде валиден през 2007 година. Изпълнението на тази задача за сега е застрашено от отказа на Агенция „Митници“ да предостави данни на НСИ за фирмите търгуващи със страните от ЕС.

И през 2005 г. продължи предоставянето на данни на регионално ниво до NUTS2 и NUTS3 за **базата данни REGIO на Евростат**. Всички изисквани данни от Евростат бяха изпратени в определения срок. Тази дейност беше допълнително оценена с въпросниците за „Качество на регионалните показатели”.

От 2003 г. Р България участва в проекта **“Статистика на европейските градове” (Urban Audit)** със 7 градове (София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Плевен и Видин). В сътрудничество с Националното сдружение на общините в Р България и основни институции през м. юни 2005 г. бяха изпълнени всички задачи по втората фаза на проекта, бяха събрани и предоставени статистическите данни по предимно качествени показатели и такива по количествените, за които НСИ не разполага с данни. Докладът за извършената работа беше изпратен в Евростат и одобрен от ръководството на проекта. Предстои от началото на 2006 г. реализирането на третата фаза на проекта – събирането на данни за предишни периоди, по конкретно за 1992 и 1996 г. Третата фаза ще приключи през декември 2006 година.

По пилотния проект на Евростат по Многонационална програма ФАР 2002 **“Статистика на здравеопазването”** през 2005 г. продължи работата по внедряване на системата на здравни сметки чрез подготвяне на всички крос-таблици с пилотни данни. Детайлно беше методически обосновано и описано привеждането на националните класификации към хармонизираните крос-класификации – по финансови източници и изпълнители на здравни услуги, финансови източници и функции и изпълнители на здравни услуги и функции. Попълнени бяха трите матрични класификационни таблици с описание на наличността на данни и техните източници. Наличните празноти в източниците на данни бяха описани и обяснени, както и възможностите за попълване на липсващата информация.

Първите пилотни данни за 2003 г. по системата на здравни сметки бяха изготвени до края на месец август 2005 г. в съответствие със сроковете, заложи в проекта. Данните бяха изготвени в съответствие с методологическите принципи и статистическите подходи, изисквани по системата от здравни сметки. Проектът беше финализиран и резултатите бяха одобрени от страна на Евростат в съответствие с процедурния ред.

През 2005 г. в **Министерство на труда и социалната политика** бяха осъществени подготвителни дейности по проекта за **Национална база данни на пазара на труда и Европейския социален фонд**, необходими за неговото успешно реализиране.

През 2005 г. Министерството на труда и социалната политика в сътрудничество с Национален статистически институт, Агенция по заетостта и Националния осигурителен институт реализира проект **База данни “Политика на пазара на труда”**. Проектът цели внедряване на методология на Евростат и създаване на база данни за политиката на пазара на труда в България. Чрез базата данни за пазара на труда се постига пълно и сравнимо описание на всяка активна и пасивна програма или мярка и детайлна информация за броя участници и входящите и изходящи потоци. През 2005 г. бяха реализирани следните дейности при изпълнението на проекта.

- Разпределение на всички действащи мерки и програми на пасивната политика и активната политика по дефинирани в методологията на Евростат групи (обучение, мерки за

насърчаване на заетостта, интеграция на лица с увреждания, пряко създаване на работни места и др.);

- Подготовка на статистическа информация за мерките/програмите, с информация за включени лица, напусналите лица, характеристики (пол, възраст др.), продължителност на участие, разходи (използвайки базите данни на Агенция по заетостта и НОИ);

- Редактирането на превода на български език на Методология на ЕВРОСТАТ за база данни на пазара на труда и отпечатването ѝ;

- Въвеждане на данни във софтуера, предоставен от Евростат и изпращането им на Евростат;

- Изготвяне на финален доклад за извършените по проекта дейности и изпращането му на Евростат.

През 2005 г. дирекция "Агростатистика" на **Министерство на земеделието и горите** участва в два пилотни проекта на Евростат в рамките на програма ФАР 2002 – "Хармонизиране статистиката на растениевъдството" и "Хармонизиране на статистиката на млякото", и в проект за събиране на данни за **производство и потребление на животински продукти** по програма ФАР 2003. Работата по проектите е извършена със съдействието на експерти от статистическите служби на страни-членки на Европейския съюз. Отчетите и резултатите са представени в Евростат.

3. ИНТЕГРИРАНА СТАТИСТИЧЕСКА ИНФОРМАЦИОННА СИСТЕМА И ИНФРАСТРУКТУРА

3.1. АДМИНИСТРАТИВНИ РЕГИСТРИ, ИЗПОЛЗВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИ ДАННИ ЗА СТАТИСТИЧЕСКИ ЦЕЛИ, КЛАСИФИКАЦИИ И БАЗИ ДАННИ

В рамките на изпълнението на задачата за изграждане на **Информационна система за осигуряване на съвместимостта на изградената в Министерството на отбраната съгласно изискванията на НАТО национална кодификационна система на въоръжението, бойните припаси и материални средства за отбрана с националните класификации и номенклатури, разработвани и поддържани в НСИ** през 2005 г. НСИ продължи разработването на Номенклатура за съвместяването и планирането. Другите задачи по тази програма се отчитат по реда на ПМС №252 от 2002 година.

Ангажиментите на **Министерство на отбраната** по тази задача се изпълняват от 2000 г. и са предмет на подписано Споразумение между Министерство на отбраната и Националния статистически институт № РД-21-246 от 2000 година.

Със заповед на министъра на отбраната № ОХ-36/18.01.2005 г. беше въведен на въоръжение софтуерен продукт „Национален кодификационен инструмент" за кодифициране

на материални средства на отбрана на страната. Този продукт е шести поред, разработен в Кодификационната система на НАТО и е напълно съвместим с тези, които ползват страните в Алианса.

Министерството на отбраната изпълни своите задължения през 2005 г., във връзка с поетапното реализиране на задача „Информационна система за осигуряване на съвместимостта на изграждащата се в Министерството на отбраната съгласно изискванията на НАТО национална кодификационна система на въоръжението, бойните припаси и материални средства за отбрана с националните класификации и номенклатури, разработвани и поддържани в НСИ”, включена в Националната програма за статистическите изследвания.

В тази връзка министерството на отбраната предлага да участва в работата по тази задача и през 2006 г., ако работната група от НСИ подготви частта от системата, която ще осъществи съвместяването на класовете, групите и одобрените наименования в кодификационната система на НАТО с класификациите и номенклатурите, поддържани от НСИ.

Министерството на икономиката и енергетиката извърши планираните за 2005 г. статистически изследвания на основата на постановления и наредби, които регламентират законовото основание за провеждането им. Министерство на икономиката и енергетиката, като орган на статистиката провежда статистически изследвания с междуправителствено значение, финансирани от бюджета на МИЕ, в следните области:

I. Външнотърговска дейност:

По Регистър на разрешенията на външнотърговските сделки. Изследването обхваща външнотърговските сделки за внос/износ на стоки, подлежащи на разрешение съгласно ПМС № 233/2000г. Източник за събиране на данни по изследването са **удостоверения за внасяне/изнасяне на стоки**, съгласно ПМС № 233/2000 г., обн. ДВ бр. 93/2000 г., изм. и доп. ДВ бр. 58 и 112 от 2001 г., ДВ бр. 28/2002 г. и ДВ бр. 86/2002 г. Изследването е целогодишно и обхваща разрешение при въвеждане, износ и реекспорт на:

- барути, взривни и пиротехнически материали и изделия от тях с гражданско предназначение, тринитротолуол /TNT/;

- ловно и спортно оръжие, газови и сигнални пистолети и револвери и боеприпаси за тях;

- въвеждане на оптически мерници и лазерни прицели, газов спрей.

II. Производствена и търговска дейност:

По Регистър на издадените лицензи на фирми за дейности с прекурсори на психотропни и упойващи вещества. Изследването се провежда през цялата година, източници на информация са лицензиите за дейности с прекурсори, издавани съгласно Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и Наредбата за контрол на прекурсорите, приети с ПМС № 104/06.06.2000 г., обн. ДВ бр. 48/2000 г., изм. ДВ бр. 4/2001 г.

По Регистър на издадените лицензии на производителите на спирт, дестилати и спиртни напитки. Изследването се извършва годишно и обхваща отговорните лица по производството; производствени обекти, асортименти, издадени актове за извършени нарушения, отнети лицензии, данни за спиртни напитки с географски указания, въз основа на Лицензии за производство на спирт и спиртни напитки, издавани съгласно Закон за виното и спиртните напитки, обн. ДВ бр. 86/01.10.1999г.; ПМС № 54 обн. ДВ бр. 31/2000г., доп. бр. 59/2001г., изм. и доп. ДВ бр.82/2001г.; ПМС 55, обн. ДВ бр.31/2000г., изм. и доп. ДВ бр.53/2001г., изм. ДВ бр.59/2001г, изм.ДВ бр.82/2001г.; ПМС №158, обн. ДВ бр. 59/2001г, изм. и доп.ДВ бр.8/2002г.

По Регистър на издадените лицензии на търговците с отпадъци и отломки от черни и цветни метали и скрап (ООЧЦМС). Изследването е съгласно ПМС № 113/2001г., обн. ДВ бр. 47/2001 г., изм. и доп. ДВ бр. 82/2001 г. както и на основание Закона за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 86/2003 г.) и обхваща регулярна изчерпателна информация за лицензираните фирми за търговия с отпадъци и отломки от черни и цветни метали и скрап, брой и адрес на площадките за търговия и друга подробна информация.

По Администриране на квотата за внос на амониев нитрат в Република България. Изследването се извършва изчерпателно, годишно чрез утвърждаване на количество от квотата върху опростена митническа декларация – съгласно ПМС N 315 от 2002 г. Резултатите се публикуват в Интернет страницата на Министерство на икономиката.

Поради изтичане срока на действие на защитната мярка по внос на амониев нитрат в Република България, квотата отпадна от 01.07.2005 година.

По Регистър на издадените лицензии за производство на компактдискове и матрици (стампери) за производство на компактдискове. Изследването се провежда годишно, съгласно ПМС N 87 от 1996 г. и се поддържа регистър на лицензираните производители.

III. Туризм и туристически услуги:

От 01.04.2005 г. ресорът премина към Министерство на културата.

Регистър на издадените лицензии на туроператори и турагенти.

Регистър на категоризираните туристически обекти.

С настоящия отчет Министерство на икономиката и енергетиката декларира, че гореизброените изследвания се извършват изчерпателно и могат да бъдат предоставени във формата и вида упоменати в колона 9 на Националната програма за статистическите изследвания за 2005 г. *“Уверени сме, че и в бъдеще ще продължава доброто взаимодействие и координация между Министерство на икономиката и енергетиката и Националния статистически институт”*.

През 2005 г. от експерти в **Министерство на труда и социалната политика** беше разработена **“Методика за мониторинг и оценка на активните програми и мерки на пазара на труда”**. Методиката има за обект определяне на подходите и методите за мониторинг и оценка на активните програми и мерки, прилагани на пазара на труда в България. Тя определя също така източниците на информация, съдържанието и начина на изчисляване на основните показатели за текущ мониторинг и контрол на изпълнението на активната политика. Чрез прилагането ѝ ще се развие системата за текущ, последващ контрол и оценка на активната политика на пазара на труда. С оглед непрекъснатото подобряване на мониторинга и повишаване на ефективността на активните програми и мерки методиката за мониторинг и оценка подлежи на усъвършенстване и развитие.

3.2. ЗАДАЧИ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ОРГАНИТЕ НА СТАТИСТИКАТА ПО ПЛАНА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ЕЛЕКТРОННО ПРАВИТЕЛСТВО

Една от задачите поставени със Плана за изпълнение на Стратегията за електронно правителство беше интегрирането на информационната система на НСИ в системата на държавната администрация за изграждане на електронно правителство.

В изпълнение на ПМС 153/05.07.2004 г. от началото на годината бе осигурен междуведомствен и вътрешно-ведомствен обмен на електронни документи. Разработена беше технологията и бяха внедрени програмните и техническите средства за изпращане на електронни документи, подписани с цифров сертификат. Националният статистически институт участва и в международния електронен обмен на статистическа информация.

Продължава изграждането на компонента Информационна система "Статистически класификации" от Интегрираната статистическа информационна система, като в системата ще бъдат включени всички класификации, използвани за статистически цели. Системата ще бъде един от елементите, които трябва да осигурят информационната съвместимост на различните регистри и информационни системи, използвани в държавната администрация.

3.3. ДРУГИ

Изграждането, управлението и развитието на **Специализирана информационна система за статистическа информация (СИССИ)** продължи през 2005 г. чрез изпълнението на планираните мероприятия, включващи поддържането и администрирането на АИС “Документооборот на НСИ в мирно време и кризи” и разработването на шаблоните на документите в подсистема “Класифицирана информация”.

Един от компонентите на СИССИ е Специалната база данни (СБД) на Регистъра на статистическите единици (РСЕ). Разработено беше Техническо задание за СБД на РСЕ, с което се извършва адаптация на СБД към ТЗ на РСЕ.

В НСИ се поддържа "Каталог за изделията, материалите и суровините за националния и други военновременни планове". Извършена беше актуализация на каталога по измененията в ПРОДПРОМ. Част I на Каталога беше предоставена на ТСБ за разпространение. Част II беше предоставяна по писмена заявка на нуждаещите се.

В изпълнение на Компонент 1 от пилотния проект по Програма ФАР 2002 "Усъвършенстване на регионалната статистика и качество на статистическата информация" трябваше да бъде изградена **Информационна система за регионална статистика**. В изпълнение на тази задача беше организирана кръгла маса с представители на основните потребители и беше изготвен доклад за потребностите от регионални статистически данни и доклад за главните източници на регионална информация в НСИ и извън него. Проучен беше опитът в две от новите страни - членки на ЕС - Латвия и Чешка република. Изградена беше и демонстрирана пред основни потребители Информационна система за регионална статистика (РегИС). Създадена беше страница в Интернет, която предлага на потребителите усъвършенстван достъп както до БД с регионални данни, така и до електронните публикации на НСИ, а също така и до резултатите от специфични проекти (Портрет на регионите, Райони за целенасочено въздействие и др.).

Изпълнението на проекта беше съпроводено с редица проблеми. Въпреки изключителната експедитивност, проявена от страна на Консултанта по проекта и екипа на НСИ, трябваше непрекъснато да бъдат преодолявани закъснения, породени от звена извън НСИ. Особено критичен за проекта беше моментът, когато средствата, необходими за пълната му реализация (300 000 евро) бяха загубени поради процедурни проблеми извън компетенциите на НСИ. С минимална помощ (20 000 лв.) от Националния фонд към СЕИ системата беше изградена функционално. На 5 ноември 2005 г. проектът приключи с демонстрация, която показва, че планираният резултат отговаря на очакванията на потребителите и въпреки затрудненията е постигнал целите си.

В посока към решаване на единствено съществуващия проблем за постигането на пълна и завършена хармонизация на нашата демографска статистика с международните изисквания, бяха предприети конкретни действия за осигуряване на информация за **външната миграция на населението**. Съгласно подписано споразумение между МВР и НСИ бяха получени и обработени данни за излезлите и влезли през границата на страната български граждани и постоянно пребиваващи чужди граждани в страната. Въз основа на тази информация и международни публикации на Съвета на Европа бяха подготвени и публикувани за първи път в изданията на НСИ данни за основни категории участници във външната миграция. На базата на подписаните споразумения за информационен обмен с други ведомства и на разработените концепции и методични основи в проект "Външна миграция" (Twinning light project – BG/2001/IB/FI-TLE) започна работата по изграждане на методологичните и технологични

основи за организиране на система за обхващане на информацията от различни административни източници (МВР, ЕСГРАОН, НОИ, ДАБ, Агенция по заетостта и др.) за характеризиране на външномиграционните потоци. В тази връзка беше подготвенo техническо задание за кандидатстване по пилотен проект "Подобряване на качеството и наличността на статистически данни за международната миграция" по програма ФАР 2004.

*

*

*

В настоящия отчет подробно е отразено изпълнението на утвърдената с Решение № 168 на Министерския съвет от 10.03.2005 г. **Националната програма за статистическите изследвания през 2005 година**. Може да се обобщи, че НСИ и другите органи на статистиката като цяло изпълниха планираните задачи от Националната програма за статистически изследвания през 2005 година. Изпълнени бяха планираните мероприятия и дейности по практическото реализиране на основните приоритетни направления в дейността на НСИ и другите органи на статистиката по изграждането и функционирането на ефективна и координирана национална статистическа система, която да осигурява достоверна, значима, навременна и международно сравнима статистическа информация, необходима за задоволяване на нарастващите информационни потребности на ведомствено, национално и международно равнище.